

Редакція:

16.06.2006

**ЗАТВЕРДЖЕНО**

наказом Міністерства України з  
питань надзвичайних ситуацій та у  
справах захисту населення від  
наслідків Чорнобильської  
катастрофи  
від 16 червня 2006 р. N 365

Зареєстровано

в Міністерстві юстиції України  
23 серпня 2006 р. за N 1005/12879

## **ПРАВИЛА ОХОРОНИ ПРАЦІ ДЛЯ ПРАЦІВНИКІВ БЕРЕГОВИХ РИБООБРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ**

### **1 ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ**

1.1 Ці Правила поширюються на берегові рибообробні підприємства та на інших юридичних осіб, до складу яких входять рибообробні цехи та дільниці, незалежно від організаційно-правової форми та форми власності, а також на фізичних осіб - суб'єктів підприємницької діяльності, що використовують найману працю під час виконання робіт, пов'язаних з переробкою риби.

1.2 Згідно з [Законом України "Про охорону праці"](#) роботодавець зобов'язаний створити на робочому місці в кожному структурному підрозділі умови праці відповідно до нормативно-правових актів, а також забезпечити додержання вимог законодавства щодо прав працівників у галузі охорони праці.

1.3 Загальне керівництво роботою з охорони праці на підприємстві покладається на його роботодавця, а також на службу охорони праці згідно з Типовим положенням про службу охорони праці, затвердженим [наказом Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 15.11.2004 N 255](#), зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 01.12.2004 за N 1526/10125 (НПАОП 0.00-4.35-04).

1.4 Проведення розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій, що сталися на підприємстві, здійснюються згідно з Порядком розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві, затвердженим [постановою Кабінету Міністрів України від 25.08.2004 N 1112](#) (із змінами).

1.5 Роботодавець рибообробного підприємства зобов'язаний забезпечити фінансування та організувати проведення попереднього (під час прийняття на роботу) і періодичних (протягом трудової діяльності) медичних оглядів працівників, зайнятих на важких роботах, роботах із шкідливими чи небезпечними умовами праці або таких, де є потреба в професійному доборі, щорічного обов'язкового медичного огляду осіб віком до 21 року згідно з вимогами Положення про медичний огляд працівників певних категорій, затвердженого [наказом Міністерства охорони здоров'я України від 31.03.94 N 45](#), зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 21.06.94 за N 136/345, із змінами (ДНАОП 0.03-4.02-94).

1.6 Працівникам рибообробних підприємств на роботах із шкідливими і небезпечними умовами праці, а також на роботах, що пов'язані із забрудненням або здійснюваних у несприятливих температурних умовах, видаються безплатно спеціальний одяг, спеціальне взуття та інші засоби індивідуального захисту відповідно до Норм безплатної видачі спеціального одягу, спеціального взуття та інших засобів індивідуального захисту працівникам рибного господарства, затверджених [наказом Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи від 11.04.2006 N 214](#), зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 21.04.2006 за N 473/12347 (НПАОП 05.0-3.03-06).

1.7 Під час виконання робіт, що не є специфічними для підприємства, необхідно керуватися відповідними правилами, нормами, інструкціями та іншими чинними нормативно-правовими актами з охорони праці.

## **2 ПЕРЕЛІК НЕБЕЗПЕЧНИХ І ШКІДЛИВИХ ВИРОБНИЧИХ ФАКТОРІВ**

2.1 Під час виконання робіт на працівників берегових рибообробних підприємств, а також підприємств, до складу яких входять рибообробні цехи і дільниці, можуть впливати такі основні небезпечні та шкідливі виробничі фактори, які за певних умов можуть призвести до професійного захворювання, тимчасового або стійкого зниження працездатності, підвищення частоти соматичних та інфекційних захворювань, до порушення здоров'я нащадків:

2.1.1 Фізичні:

машини і механізми, що рухаються;

рухомі частини виробничого обладнання;

сировина, що рухається під час оброблення;

слизькість підлоги;

підвищена запиленість повітря робочої зони;

підвищена або знижена вологість повітря;

підвищена або знижена температура повітря робочої зони, поверхні обладнання, трубопроводів;

підвищений рівень шуму та вібрації на робочих місцях;

підвищена або знижена рухливість повітря;

підвищена напруга в електричній мережі, замикання якої може пройти через тіло людини;

електромагнітне випромінювання;

відсутність або недостатність природного освітлення;

недостатня освітленість робочої зони;

гострі краї, задирки й шорсткість поверхні робочих столів, а також інструменту й обладнання.

#### 2.1.2 Хімічні:

підвищена загазованість повітря робочої зони;

подразнювальна дія мийних і дезінфекційних засобів;

за характером впливу на організм людини - токсичні, дратівні, сенсибілізувальні;

за шляхом проникнення до організму людини - через органи дихання, шкірні покриви і слизові оболонки.

#### 2.1.3 Біологічні:

патогенні мікроорганізми та продукти їх життєдіяльності.

#### 2.1.4 Психофізіологічні:

фізичні перенавантаження (статичні й динамічні);

нервово-психічні перенавантаження (монотонність праці, емоційні перенавантаження).

### **3 САНІТАРНО-ГІГІЄНІЧНІ ВИМОГИ**

3.1 Територія, споруди, будівлі, приміщення, технологічні процеси, устаткування, сировина та допоміжні матеріали на рибообробних підприємствах повинні відповідати вимогам:

[Закону України "Про рибу, інші водні живі ресурси та харчову продукцію з них";](#)

"Орієнтовно безпечних рівнів впливу (ОБРВ) шкідливих речовин у повітрі робочої зони", затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України, 1993 N 5203

(ДНАОП 0.03-3.20-93), "Гігієнічної класифікації праці", затвердженої наказом Міністерства охорони здоров'я СРСР, 1986 N 4137 (ДНАОП 0.03-8.03-86);

ГОСТ 24297-87 "Входной контроль продукции. Основные положения", затвердженого та введеного в дію постановою Державного комітету СРСР зі стандартів від 04.06.87 N 1809;

Державних санітарних правил і норм для підприємств і суден, що виробляють продукцію з риби та інших водних живих ресурсів, затверджених [наказом Міністерства охорони здоров'я України від 06.05.2003 N 197](#), зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 04.06.2003 за N 435/7756, Санітарних правил і норм охорони поверхневих вод від забруднення (СанПиН 4630-88), Державних санітарних норм і правил під час виконання робіт у невимкнених електроустановках напругою до 750 кВ включно, затверджених постановою головного державного санітарного лікаря України від 09.07.97 за N 97 (ДСН 198-97), Державних санітарних норм виробничого шуму, ультразвуку та інфразвуку, затверджених [постановою головного державного санітарного лікаря України від 01.12.99 за N 37](#) (ДСН 3.3.6.037-99), Державних санітарних норм виробничої загальної та локальної вібрації, затверджених [постановою головного державного санітарного лікаря України від 01.12.99 за N 39](#) (ДСН 3.3.6.039-99), [Державних санітарних правил охорони атмосферного повітря населених місць \(від забруднення хімічними й біологічними речовинами\)](#) (ДСП 201-97).

3.2 Контроль якості й безпеки продуктів лову та харчової продукції з них повинен здійснюватися на всіх стадіях їх переробки виробничою лабораторією.

3.3 Якість води, використовуваної на виробничі та господарсько-питні потреби, повинна відповідати вимогам ГОСТ 2874-82\* "Вода питьевая. Гигиенические требования и контроль за качеством", затвердженого та введеного в дію постановою Державного комітету СРСР зі стандартів від 18.10.82 N 3989.

3.4 Температура, відносна вологість, швидкість руху повітря, уміст шкідливих газів, пари й пилу в робочій зоні виробничих приміщень повинні відповідати вимогам Санітарних норм мікроклімату виробничих приміщень, затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я СРСР, 1986 N 4088 (ДНАОП 0.03-3.15-86), та ГОСТ 12.1.005-88 "ССБТ. Общие санитарно-гигиенические требования к воздуху рабочей зоны", затвердженого та введеного в дію постановою Державного комітету СРСР зі стандартів від 29.09.88 N 3388.

3.5 На всіх рибообробних підприємствах повинні бути допоміжні та побутові приміщення відповідно до вимог СНиП 2.09.04-87 "Административные и бытовые здания", затверджених постановою Державного будівельного комітету СРСР від 30.12.87 N 313 (із змінами та доповненнями), та розділів 5 і 23 цих Правил.

3.6 У всіх виробничих, побутових і допоміжних приміщеннях необхідно підтримувати чистоту. Під час прибирання виробничих приміщень повинно бути унеможливлено забруднення технологічного устаткування, інвентарю, оброблюваної сировини та готової продукції.

3.7 Миття і профілактичну дезінфекцію технологічного обладнання, інвентарю, стін, підлоги виробничих цехів і холодильників слід проводити систематично згідно з графіком, затвердженим роботодавцем.

#### **4 ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ДО ТЕРИТОРІЇ ПІДПРИЄМСТВА ТА ВІДКРИТИХ ВИРОБНИЧИХ ПЛОЩ**

4.1 Територію рибообробного підприємства необхідно влаштовувати згідно з вимогами [Закону України "Про пожежну безпеку"](#), СНиП II-89-80 "Генеральные планы промышленных предприятий", затверджених постановою Державного комітету СРСР у справах будівництва від 30.12.80 N 213 (із змінами та доповненнями), Державних санітарних правил планування та забудови населених пунктів, затверджених [наказом Міністерства охорони здоров'я України від 19.06.96 N 173](#), зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 24.07.96 за N 379/1404, та інших нормативно-правових актів.

4.2 Розташування будівель і споруд, складських і робочих майданчиків на території рибообробних підприємств повинно забезпечувати можливість організації вантажопотоків без перехресть напрямків або зустрічного руху сировини, тари, матеріалів, готової продукції та відходів виробництва.

4.3 Технологічні установки на відкритих майданчиках та виробничі будівлі з агрегатами, що виділяють в атмосферу газ, дим, пил та речовини з неприємним запахом, у разі різко вираженого переважального напрямку вітрів необхідно розташовувати відносно інших будівель з підвітряного боку.

4.4 Територія підприємства повинна відповідати санітарним вимогам до стоку атмосферних вод, сонячного опромінювання, природного провітрювання, сталого рівня ґрунтових вод і проведення протималарійних заходів.

4.5 Підприємства на березі моря, водоймища чи річки повинні розташовуватися на підвищених місцях і бути захищені від паводків, вітрових нагонів води.

4.6 Причал і приймальний пліт повинні бути забезпечені необхідними рятувальними засобами на воді.

4.7 Приймальний пліт повинен бути огорожений перилами висотою 1,0 м і мати бортову обшивку знизу висотою 0,2 м. Для забезпечення стоку води з поверхні плоту повинні бути передбачені отвори (шпігати).

4.8 Підземні резервуари, водойми, колодязі, люки, ями, канали повинні бути закриті міцними кришками на рівні з прилеглою територією, а під час виконання ремонтних робіт огорожені. Незакриті заглиблення повинні мати огорожу висотою 1,0 м.

4.9 Відкриті колодязі, заглиблені резервуари, інші тимчасові отвори повинні бути обов'язково огорожені бар'єром або перилами по всьому периметру, а також позначені: удень - переносною триногою з відповідним знаком, а вночі, крім того, ще й червоним ліхтарем. Працювати біля відчинених колодязів, заглиблених резервуарів, що не мають огорожі, не дозволяється.

4.10 З настанням темноти чи за недостатньої видимості місця руху людей і транспорту, проведення робіт забезпечується штучним освітленням відповідно до норм, а також світловими попереджувальними сигналами.

4.11 Відкриті склади легкозаймистих рідин (далі - ЛЗР) і горючих рідин (далі - ГР) та майданчики для зберігання нафтопродуктів у тарі слід розташовувати в місцях, що мають нижчу позначку відносно прилеглих будівель. У разі неможливості виконання цієї вимоги повинні передбачатися додаткові заходи (земляне обвалування, негорюча суцільна стінка заввишки не менше 0,5 м), що виключають можливість розливання ЛЗР та ГР під час аварії на території підприємства.

4.12 Майданчики технологічного палива для димогенераторних установок повинні розташовуватися на сухих, незатоплюваних ділянках з рівною і вимощеною поверхнею на віддалі не менше 12 м (для тирси не менше 24 м) від дерев'яних та інших нестійких до вогню будівель.

Між штабелями необхідно залишити вільні проходи з торців шириною не менше 5 м.

4.13 Рух транспорту і людей на території підприємства повинні відповідати вимогам [Закону України "Про дорожній рух"](#).

4.14 Мостові переходи, естакади і сходи на них, містки через канави і траншеї повинні мати перила висотою не менше 1 м. Підходи до них повинні бути вільними і з настанням темряви освітлюватись.

4.15 Під'їзні і внутрішні дороги рибообробних підприємств повинні задовольняти вимогам ДБН В.2.3-4-2000 "Споруди транспорту. Автомобільні дороги", затверджених наказом Державного комітету будівництва, архітектури та житлової політики України від 07.04.2000 N 66, та СНиП 2.05.07-91 "Промышленный транспорт", затверджених постановою Державного комітету СРСР з будівництва та інвестицій 28.11.91 N 18.

4.16 На території рибообробного підприємства повинні бути встановлені відповідні знаки руху, а на в'їзді на видному місці - схема руху внутрішнього транспорту і людей.

4.17 Ворота для в'їзду повинні відчинятися всередину території і не повинні довільно відчинятися (зачинятися).

4.18 В'їзд на територію підприємства і виїзд з неї повинні бути обладнані попереджувальною світловою чи звуковою сигналізацією.

4.19 Ворота в'їзду на територію, що відчиняються за допомогою електроприводу, повинні мати пристосування, що дозволяють відчиняти їх вручну.

4.20 Дороги, проїзди і проходи до будівель, споруд, пожежних джерел води, підступи до зовнішніх стаціонарних пожежних драбин, пожежного інвентарю і обладнання, засобів пожежогасіння та електроустановок повинні бути завжди вільними.

4.21 На території підприємства на видному місці повинні бути встановлені таблички з вказівкою номерів телефонів аварійно-рятувальних служб міста та підприємства, якщо такі є, із зазначенням порядку виклику пожежної охорони, місць розміщення первинних засобів пожежогасіння, схеми руху транспорту, у якій слід указувати розташування будівель, водойм, гідрантів, пірсів та градирень.

4.22 У разі закриття ділянок доріг або проїздів з метою ремонту або з інших причин необхідно негайно повідомити про це підрозділи пожежної охорони.

На період закриття доріг у відповідних місцях повинні бути встановлені покажчики напрямку об'їзду або влаштовані переїзди через ці ділянки.

4.23 Перехрестя проїздів для автотранспорту з залізничними коліями в одному рівні повинно влаштовуватись на горизонтальному відрізку шляху довжиною не менше 5 м в обидва боки від крайньої рейки, а підходи автопроїздів до перехрестя упродовж 50 м повинні мати тверде покриття та повздовжній похил не більше 30 %.

4.24 Для утримання та санітарної обробки внутрішньозаводського транспорту (автомобілів, автонавантажувачів, електрокар) повинні бути відповідно обладнані приміщення чи майданчики з водопроводом і трапами для спуску стічних вод.

4.25 Усі проїзди і проходи, що прилягають до виробничих, адміністративних та санітарно-побутових будівель рибообробного підприємства, у літній період потрібно регулярно прибирати від сміття і поливати водою, в зимовий період очищати від снігу та льоду, а у випадках обмерзання посипати піском.

4.26 Територія підприємства повинна мати зовнішнє освітлення, яке забезпечує швидке знаходження пожежних драбин, пожежного обладнання, входів до будівель і споруд.

4.27 Стоянка транспорту в наскрізних проїздах будівель, на відстані менше 10 м від в'їзних воріт на територію, менше 5 м від пожежних гідрантів, забірних пристроїв джерел води, пожежного обладнання та інвентарю, на поворотних майданчиках тупикових проїздів не дозволяється. У зазначених місцях повинні встановлюватися відповідні заборонні знаки.

4.28 Рейкові колії, тимчасові траншеї та канали не повинні ускладнювати рух пожежних автомобілів, для чого в необхідних місцях потрібно обладнати зручні переїзди, завжди вільні для проїзду пожежних автомобілів.

4.29 Проїзди та проходи через залізничні колії повинні мати суцільні настили на рівні голівок рейок.

4.30 У разі розміщення поблизу будівель і споруд залізничних колій, останні повинні бути не ближче 6 м від осі колії до виходів з будівель і споруд.

За неможливості виконання цієї вимоги біля виходів повинні бути встановлені запобіжні огорожі та сигнали, що попереджають людей про рух залізничного транспорту.



- 4.31 Відстань від складованих вздовж залізничних колій матеріалів, деталей, виробів та інших вантажів до головки крайньої рейки повинна бути не менше 2 м.
- 4.32 Для навантажувально-розвантажувальних робіт із залізничних вагонів повинні бути влаштовані рампи та майданчики, як правило, на прямих та горизонтальних (без уклонів) відрізках колії.
- 4.33 Місця переходу та переїзду через внутрішньозаводські автопожежні та залізничні шляхи повинні бути позначені спеціальними покажчиками, оснащені необхідною огорожею і попереджувальними знаками.
- 4.34 Переїзди і переходи в місцях перехрещення залізничних колій повинні охоронятись або бути обладнані сигналізацією, що забезпечує безпеку руху.
- 4.35 На території підприємства не дозволяється влаштовувати звалища горючих відходів.
- 4.36 Розпалювати багаття, спалювати відходи, тару, викидати не загашене вугілля на відстань менше 15 м від будівель та споруд, а також у межах установлених будівельними нормами протипожежних розривів не дозволяється.
- 4.37 Майданчики для сміття повинні знаходитись на відстані не ближче 25 м від виробничих і складських приміщень і мати тверде покриття. Розміри майданчика повинні бути більше основи сміттєзбиральника на 1 м з усіх боків.
- 4.38 Сміттєзбиральники повинні бути водонепроникні із щільними кришками.
- 4.39 Очистка і дезінфекція сміттєзбиральників і майданчиків для сміття повинна проводитися щоденно.
- 4.40 Куріння на території підприємства дозволяється тільки в спеціально відведених місцях, обладнаних урнами (попільницями) з негорючих матеріалів.

## **5 ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ДО БУДІВЕЛЬ, СПОРУД І ПРИМІЩЕНЬ**

### **5.1 Виробничі будівлі та приміщення**

5.1.1 Об'ємно-планувальні та конструктивні рішення виробничих будівель і споруд рибообробних підприємств повинні прийматись з урахуванням вимог СНиП 2.09.02-85\* "Производственные здания", затверджених постановою Державного комітету СРСР у справах будівництва від 30.12.85 N 287 (вид. 1991 р., із змінами та доповненнями), СНиП 2.09.04-87, ДБН В.1.1-7-2002 "Захист від пожежі. Пожежна безпека об'єктів будівництва", затверджених [наказом Державного комітету України з будівництва та архітектури від 03.12.2002 N 88](#), ВНТП 35-86 "Ведомственные нормы технологического проектирования предприятий рыбной промышленности. Рыбообработывающее производство" та ВНТП 03-86 "Ведомственные нормы технологического проектирования распределительных холодильников".

5.1.2 Нагляд за технічним станом й експлуатацією виробничих будівель і споруд здійснюється відповідно до вимог Положення про безпечну та надійну експлуатацію виробничих будівель і споруд, затвердженого [наказом Державного](#)



комітету будівництва, архітектури та житлової політики України і Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 27.11.97 N 32/288, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 06.07.98 за N 424/2864 (із змінами).

5.1.3 Площа та кубатура виробничих приміщень установлюються з урахуванням характеру технологічних процесів та забезпечення на кожного працівника (у найбільшу зміну) не менше 4,5 м<sup>2</sup> площі та 15 м<sup>3</sup> об'єму.

5.1.4 У приміщеннях висота від підлоги до низу виступних конструкцій перекриття (покриття) повинна бути не менше 2,2 м, висота до низу виступних частин комунікацій та обладнання в місцях регулярного проходу людей і на шляхах евакуації - не менше 2 м, а в місцях нерегулярного проходу людей - не менше 1,8 м.

5.1.5 Незалежно від наявності вентиляційних установок у виробничих приміщеннях повинні передбачатися улаштування для їх провітрювання.

5.1.6 Кожен віконний отвір повинен бути обладнаний не менше ніж однією фрамугою, що відчиняється (за винятком приміщень з кондиціонуванням повітря). Ті частини вікон, що відчиняються, повинні бути обладнані пристроями та пристосуваннями для їх механічного та ручного відкривання.

5.1.7 Усі приміщення повинні мати достатню кількість входів, виходів і сходів, виконаних відповідно до будівельних і протипожежних норм. Двері або ворота для проходу людей і для проїзду вантажів повинні бути окремими.

5.1.8 Внутрішні двері повинні відчинятися в бік найближчих загальних виходів, двері яких відчиняються назовні.

5.1.9 Ширина сходів і дверей повинна бути не менше 1 м.

5.1.10 У виробничих цехах, у яких за умовами виробництва необхідно відчиняти в холодну пору року ворота чи двері, для захисту працівників від впливу різкого зниження температури або протягу повинні влаштовуватись тамбури, повітряно-теплові завіси та інші пристосування.

5.1.11 Внутрішньоцехові проїзди повинні бути прямими, достатньо широкими для забезпечення зустрічного проїзду найширшого внутрішньоцехового транспорту, але не менше 2,5 м. Проходи між окремими машинами повинні бути не менше 1 м.

5.1.12 У приміщеннях з підлогами, облицьованими кахлями, дозволяється улаштування доріжок з асфальту в проїздах та місцях інтенсивного руху наземних візків.

5.1.13 Верхні грані рейок, прокладених у приміщеннях на підлозі, кришки над люками, решітки над трапами тощо повинні бути на одному рівні з поверхнею підлоги і надійно закріплені.

5.1.14 Незакриті поглиблення повинні бути огорожені перилами.

5.1.15 Панелі стін та колони цехів, пов'язаних з випуском і зберіганням харчових продуктів, повинні бути облицьовані керамічними глазурованими кахлями на

висоту 2,5 м, а вище від панелей пофарбовані вологостійкою фарбою.

5.1.16 Побілка та фарбування виробничих і допоміжних приміщень повинні виконуватись не менше одного разу на рік. У разі появи плісняви на стінках, стелях, у кутах останні перед фарбуванням або побіленням необхідно обробляти антисептиком.

5.1.17 Підлоги в усіх приміщеннях повинні бути гладкими, рівними, без щілин та вибоїн, мати зручну для прибирання поверхню.

5.1.18 Типи покриття підлог виробничих приміщень необхідно приймати залежно від виду та інтенсивності механічних, рідинних та теплових впливів з урахуванням вимог до влаштування підлог СНиП 2.03.13-88 "Полы", затверджених постановою Державного будівельного комітету СРСР від 16.05.88 N 82.

5.1.19 На робочих місцях, де немає постійного руху і де за умовами технологічних процесів підлоги постійно зволожуються, необхідно використовувати решітки під ноги.

5.1.20 Металеve покриття підлог, майданчиків, естакад, переходів, сідців повинно бути рифленим або зробленим з просічно-витяжної сталі.

5.1.21 Підлоги повинні бути неслизькими, з нахилом 2,0 % у бік каналізаційних трапів з решітками та гідравлічними затворами. Трапи повинні розміщуватися біля випуску стоків з устаткування, але не менше одного на кожні 100 м<sup>2</sup> підлоги.

5.1.22 Скидання в каналізацію стічних вод з устаткування повинно виконуватися закритим способом з розривом струменя. Скидання стічних вод, навіть чистих, на підлогу виробничих приміщень, а також улаштування відкритих жолобів для їх стоку в каналізацію не дозволяється.

5.1.23 У вологих цехах підлога повинна бути вологонепроникною (заасфальтована, цементна, з керамічними кахлями) з нахилом до трапів, що влаштовуються осторонь від робочих місць і проходів.

5.1.24 У разі використання у виробництві агресивних речовин (кислот, лугів, солей тощо) підлога повинна бути стійкою до дії таких речовин.

5.1.25 У виробничі приміщення не дозволяється заходити і залишатися у верхньому одязі, харчуватися тощо.

5.1.26 Куріння у виробничих приміщеннях не дозволяється. Для куріння повинні передбачатися спеціально обладнані місця.

5.1.27 Ступінь вогнестійкості будівель повинен визначатись мінімальними межами вогнестійкості будівельних конструкцій згідно з ДБН В.1.1-7-2002.

5.1.28 У приміщеннях категорії А і Б повинні:

передбачатися зовнішні огорожувальні конструкції, що легко руйнуються;

підлоги виконуватися з негорючих матеріалів, які під час ударів не дають іскор;

виключатися можливість іскроутворення в конструкціях вікон та дверей;

передбачатися тамбури-шлюзи з постійним підпором повітря в місцях отворів у протипожежних перегородках, що відокремлюють приміщення інших категорій.

5.1.29 Розміщення приміщень категорій А і Б у підвальних та цокольних поверхах не дозволяється.

5.1.30 Кількість та розміри евакуаційних виходів з будівель і приміщень, їхні конструктивні та планувальні рішення, умови освітленості, забезпечення незадимленості, протяжність шляхів евакуації повинні відповідати вимогам ДБН В.1.1-7-2002.

5.1.31 У приміщенні, яке має один евакуаційний вихід, дозволяється одночасно розміщувати не більше 50 осіб.

5.1.32 На шляху евакуації двері повинні відчинятися у напрямку виходу з будівель, приміщень.

5.1.33 Евакуаційні шляхи та виходи повинні триматися вільними, не захаращуватися і в разі виникнення пожежі забезпечувати безпеку під час евакуації всіх людей, які перебувають у приміщеннях будівель та споруд.

5.1.34 Двері горищ, технічних поверхів, вентиляційних камер, електрощитових, підвалів повинні триматися зачиненими.

5.1.35 Не дозволяється використовувати горища, технічні поверхи і приміщення під виробничі дільниці для зберігання продукції, устаткування, меблів тощо.

5.1.36 У приміщеннях з виділенням горючого пилу, стружки тощо підлога, стеля, стіни, конструкції та устаткування повинні систематично прибиратися. Періодичність прибирання встановлюється графіком прибирання виробничого пилу.

5.1.37 Усі будівлі, приміщення та споруди повинні своєчасно очищуватися від горючого сміття, відходів виробництва і постійно триматись у чистоті.

## **5.2 Допоміжні будівлі та приміщення**

5.2.1 Основні вимоги до допоміжних будівель і приміщень на рибообробних підприємствах визначаються згідно з СНиП 2.09.04-87.

5.2.2 Розташування допоміжних будівель та приміщень на підприємстві повинно виконуватися комплексно, з урахуванням їх взаємозв'язків та зв'язків з виробничими будівлями, технологічними майданчиками та іншими спорудами.

5.2.3 Під час улаштування санітарно-побутових приміщень потрібно враховувати склад працівників, режим праці, щільність розміщення робочих місць на підприємстві, санітарні особливості виробничих процесів.

5.2.4 За умови розташування допоміжних приміщень у відокремлених будівлях зв'язок з рибообробними виробництвами необхідно здійснювати через опалювані

переходи, а з неопалюваними виробництвами (холодильниками, складами готової продукції) - відкритою територією.

5.2.5 В окремих випадках, якщо це не суперечить санітарно-гігієнічним, технологічним та протипожежним вимогам, допускається розміщувати допоміжні приміщення у виробничих будівлях з урахуванням вимог СНиП 2.09.02-85\*.

5.2.6 Відстані від робочих місць у виробничих будівлях до вбиралень, кімнат для куріння, приміщень для обігріву (охолодження) та питних пристроїв повинні бути не більше 75 м, а від робочих місць на майданчиках підприємства - не більше 150 м.

5.2.7 Окремі приміщення цехового персоналу, найбільш щільно пов'язаного з виробництвом (майстри, технічний контроль, облік тощо), допускається розташовувати безпосередньо поблизу робочих місць.

5.2.8 Висота допоміжних приміщень, що розміщуються у виробничих будівлях, повинна бути не менше 2,5 м від підлоги до стелі та не менше 2,2 м від підлоги до низу виступних конструкцій.

5.2.9 У допоміжних будівлях і приміщеннях необхідно передбачати системи вентиляції, опалення й освітлення згідно з відповідними нормами.

5.2.10 Стіни і перегородки гардеробних спецодягу, душових, переддушових, умивалень, вбиралень, приміщень для сушіння спецодягу повинні бути покриті на висоту 2 м з матеріалів (облицювальна керамічна плитка тощо), що допускають їх миття гарячою водою із застосуванням мийних засобів. Стіни і перегородки вказаних приміщень вище 2 м, а також стелі повинні мати вологостійке покриття.

5.2.11 Стіни і перегородки всіх інших санітарно-побутових приміщень повинні мати водостійке пофарбування. Стелі цих приміщень повинні бути пофарбовані водяними незмивними фарбами.

5.2.12 Підлога в побутових приміщеннях має бути вологостійкою. У гардеробних, душових, переддушових і умивальнях підлога повинна бути неслизькою.

## **6 ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ДО ВЛАШТУВАННЯ ОСВІТЛЕННЯ**

### **6.1 Природне освітлення**

6.1.1 Природне освітлення виробничих та допоміжних приміщень повинно відповідати вимогам СНиП II-4-79 "Естественное и искусственное освещение", затверджених постановою Державного комітету СРСР у справах будівництва від 27.06.79 N 100 (із змінами та доповненнями).

6.1.2 У всіх виробничих, підсобних та допоміжних приміщеннях з постійними робочими місцями (що використовуються понад 50 % робочого часу зміни) повинно обов'язково бути і максимально використовуватися природне освітлення.

6.1.3 У побутових приміщеннях, а також приміщеннях, що не мають постійних робочих місць, дозволяється передбачати тільки штучне освітлення.

6.1.4 Заміна природного освітлення штучним допускається також у приміщеннях з короткочасним перебуванням працівників: тузлучне відділення, коптильні камери, склади солі тощо, у яких не проводиться зорове спостереження за виробничим процесом.

6.1.5 Природне освітлення повинно влаштовуватися боковим - через вікна в зовнішніх стінах, верхнім - через світлові ліхтарі та отвори в покритті, а також через отвори в місцях перепадів висот суміжних прогонів будівель та комбінованим - коли до верхнього освітлення додається бокове.

6.1.6 Світлові отвори не повинні загороджуватися виробничим обладнанням, спорудами тощо як усередині, так і ззовні будівель.

6.1.7 У виробничих приміщеннях з переважно однотипним устаткуванням або з однаковим розташуванням у просторі робочих поверхонь освітленість повинна нормуватися на робочих поверхнях з урахуванням обов'язкового та регулярного очищення скла світлових отворів для приміщень зі значним виділенням пилу, диму й кіптяви не рідше 4 разів на рік, для решти приміщень - не рідше 2 разів на рік.

6.1.8 Нормативне значення коефіцієнта природного освітлення для будівель та величина природного освітлення приміщень повинні визначатися згідно з вимогами СНиП II-4-79.

6.1.9 Для очищення скла вікон та ліхтарів повинні застосовуватись улаштування або пристосування (колиски, пересувні вишки тощо), що забезпечують безпеку виконання цих робіт.

## **6.2 Штучне освітлення**

6.2.1 Приміщення і робочі місця повинні бути забезпечені штучним освітленням, достатнім для безпечного виконання робіт, перебування і переміщення людей.

6.2.2 Штучне освітлення виробничих, службових і допоміжних приміщень, а також місць роботи на відкритому просторі територій підприємств повинно відповідати вимогам СНиП II-4-79, Правил улаштування електроустановок, затверджених Міністерством енергетики та електрифікації СРСР 06.07.84 (далі - ПУЕ), та ВНТП 35-86.

6.2.3 У виробничих приміщеннях рибообробних підприємств повинні влаштовуватися такі системи штучного освітлення:

загальне освітлення з рівномірним або локалізованим розміщенням світильників;

комбіноване освітлення (загальне плюс місцеве);

переносне освітлення для окремих ділянок роботи.

Застосування одного місцевого або переносного освітлення не дозволяється.

6.2.4 Під час виконання робіт у приміщеннях I - V розрядів за зоровою характеристикою освітленість проходів, проїздів та інших місць, де не виконуються

роботи, повинна бути в разі використання газорозрядних ламп не менше 75 лк, а ламп розжарювання - не менше 30 лк.

6.2.5 Освітленість робочих місць, яка створюється світильниками загального освітлення в системі комбінованого, повинна бути не менше 150 лк за умови використання газорозрядних ламп і 50 лк - ламп розжарювання.

6.2.6 Лампи розжарювання та газорозрядні лампи місцевого і загального освітлення повинні мати абажури-відбивачі і встановлюватися таким чином, щоб унеможливити засліплювальну дію світлового потоку. Застосовувати незахищені лампи не дозволяється.

6.2.7 Конструкція світильників місцевого освітлення повинна мати можливість змінювати направлення світла на робочу поверхню.

6.2.8 У вологих, особливо вологих і жарких приміщеннях використання люмінесцентних ламп для місцевого освітлення допускається лише з арматурою спеціальної конструкції.

6.2.9 У приміщеннях з підвищеною небезпекою застосовується напруга живлення світильників з лампами розжарювання не вище 42 В, а в особливо небезпечних - 12 В.

6.2.10 Не дозволяється використання електросилових мереж для живлення загального робочого, аварійного та евакуаційного освітлення.

6.2.11 Освітленість території підприємства, під'їздів, проїздів транспортних засобів, пішохідних доріжок і небезпечних зон повинна бути не менше 2 лк.

6.2.12 Поряд з робочим освітленням, улаштування якого є обов'язковим у всіх приміщеннях і на освітлюваних територіях, для забезпечення нормальної роботи, проходження людей і руху транспорту повинно передбачатися аварійне освітлення, яке необхідне в тих випадках, коли освітлення вимагає подальша робота, закінчення виробничого циклу й евакуація людей з приміщення у разі раптового відключення робочого освітлення.

6.2.13 Аварійне освітлення для продовження роботи в приміщеннях, де відключення освітлення недопустиме через можливе виникнення пожежі, вибуху, отруєння або травмування працівників унаслідок порушення нормального обслуговування механізмів, повинно забезпечувати освітлюваність робочої поверхні не менше 5 % від норми, установленної для загального робочого освітлення цих приміщень, але не менше 2 лк.

6.2.14 Для евакуації людей аварійне освітлення встановлюється у приміщеннях з числом працівників 50 і більше осіб у місцях, небезпечних для проходження людей, в основних проходах, на сходах і запасних виходах. Воно повинно забезпечувати освітленість підлоги, основних проходів і сходиць не менше 0,5 лк у приміщеннях і не менше 0,2 лк на відкритих територіях.

6.2.15 Електроживлення світильників робочого та аварійного освітлення у виробничих і допоміжних приміщеннях, а також на освітлюваних територіях, повинно бути від різних незалежних джерел.

6.2.16 У разі раптового відключення робочого освітлення світильники аварійного та евакуаційного освітлення повинні включатися автоматично.

6.2.17 На підприємстві повинні бути: технічна документація на влаштування електроосвітлення, схеми і плани мереж освітлення, пристосування для їх технічного обслуговування та експлуатації.

6.2.18 Розташування світильників місцевого освітлення повинно бути таким, щоб на робочій поверхні був відсутній відблиск, не було затемнених місць, а пряме світло лампи не потрапляло в поле зору працівника.

6.2.19 Для захисту від засліплювальної дії світильників загального освітлення висота їх розміщення повинна становити не менше 2,5 - 4 м залежно від типу світильника та потужності ламп.

6.2.20 У виробничих приміщеннях очищення світильників повинно проводитися не рідше двох разів на місяць, а в приміщеннях зі значним виділенням пилу, диму і кіптяви - не рідше чотирьох разів на місяць.

6.2.21 Для очищення освітлювальної арматури, а також для заміни перегорілих електроламп повинні бути пристрої або пристосування, що забезпечують безпеку цих робіт.

## **7 ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ДО ТЕХНОЛОГІЧНИХ ПРОЦЕСІВ**

### **7.1 Загальні вимоги**

7.1.1 Технологічні процеси в цехах і на дільницях рибообробних підприємств повинні відповідати вимогам ГОСТ 12.3.002-75\* "ССБТ. Процессы производственные. Общие требования безопасности", затвердженого постановою Державного комітету стандартів Ради Міністрів СРСР від 25.04.75 N 1064 (вид. 1991 р., із змінами та доповненнями), технологічної документації, затвердженої в установленому порядку, та цих Правил.

7.1.2 Режими технологічних процесів повинні забезпечувати:

систему контролю й управління технологічним процесом, що забезпечує захист працівників і аварійне вимкнення виробничого устаткування;

погодженість операцій технологічних процесів, що унеможливають виникнення небезпечних і шкідливих виробничих факторів;

безвідмовну дію технологічного устаткування та засобів захисту працівників протягом термінів, що визначаються нормативною документацією;

своєчасну подачу сировини, рівномірну передачу її на подальшу обробку, виключення накопичення сировини на робочих місцях;



можливість використання необхідних засобів індивідуального і колективного захисту від впливу небезпечних і шкідливих виробничих факторів;

унеможливлення виникнення вибухо- і пожежонебезпеки;

своєчасне одержання інформації щодо виникнення небезпечних і шкідливих виробничих факторів на окремих технологічних операціях;

своєчасне видалення відходів виробництва та злив промивних вод у каналізацію;

режим праці та відпочинку з метою запобігання психофізіологічним шкідливим виробничим факторам і зниженню трудомісткості праці.

7.1.3 У кожному цеху, відділенні повинна бути виконана в умовних кольорах схема розташування і взаємозв'язку технологічного обладнання і трубопроводів із зазначенням запірної та регулювальної арматури, контрольно-вимірювальних приладів тощо.

7.1.4 Запірна арматура трубопроводів на схемі повинна бути пронумерована, а напрямок переміщення продуктів указаний стрілками. Номер запірної арматури та інші позначки в схемі повинні відповідати робочим інструкціям з обслуговування агрегатів.

7.1.5 Взаємозв'язані за технологією цехи повинні бути забезпечені двостороннім зв'язком і сигналізацією.

7.1.6 Комунікації технологічних трубопроводів повинні бути пофарбовані в кольори за їх призначенням.

7.1.7 На кожному підприємстві повинен бути визначений перелік шкідливих речовин, що можуть виділятися у приміщення під час проведення технологічних процесів і за аварійних ситуацій, а також обов'язковий перелік приладів і методик аналізів для визначення концентрації цих речовин безпосередньо у виробничих приміщеннях і лабораторіях.

7.1.8 Не дозволяється застосування у виробництві шкідливих речовин, на які відсутні граничнодопустимі концентрації (далі - ГДК) їх вмісту в повітрі робочої зони, методики, засоби контролю і які не пройшли токсичну експертизу.

7.1.9 У приміщеннях з можливим виділенням у робочу зону шкідливих і небезпечних (вибухопожежонебезпечних) парів, газів і пилу повинен бути організований систематичний контроль за їх концентрацією в повітрі робочої зони за допомогою газоаналізаторів та інших контрольно-вимірювальних приладів.

7.1.10 Виробничі процеси, пов'язані з виділенням пилу, шкідливих парів або газів (автоклавні та жироборошняні відділення, варильні станції), повинні проходити в ізольованих приміщеннях з обов'язковим улаштуванням ефективної вентиляції та забезпеченням можливої герметизації устаткування.

7.1.11 Усі технологічні процеси, пов'язані з навантаженням і розвантаженням, транспортуванням, переробкою сировини тощо, повинні бути максимально

механізовані.

7.1.12 Приготування лужного розчину для санітарної обробки обладнання повинно бути механізованим і проводитися в окремому приміщенні.

7.1.13 Розчин до ванн і мийних машин повинен подаватися за допомогою насосів спеціальними трубопроводами.

7.1.14 Приготування лужного розчину повинно виконуватися тільки працівниками, що спеціально навчені роботі з їдкими лугами та кислотами.

## **7.2 Вимоги безпеки під час виробництва консервів**

7.2.1 Механізовані дефростери повинні бути обладнані контрольно-вимірвальними приладами (манометрами і термометрами) з чітко позначеними на них робочими параметрами, справною витяжною вентиляцією та запобіжними огороженнями.

7.2.2 Експлуатація високочастотних установок (електронних дефростерів) повинна відповідати вимогам Правил технічної експлуатації електроустановок споживачів, затверджених Міністерством енергетики та електрифікації СРСР 21.12.85 (далі - ПТЕЕС), Правил безпечної експлуатації електроустановок споживачів, затверджених [наказом Комітету по нагляду за охороною праці Міністерства праці та соціальної політики України від 09.01.98 N 4](#), зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 10.02.98 за N 93/2533 (ДНАОП 0.00-1.21-98), і ПУЕ.

7.2.3 Високочастотні установки повинні бути обладнані розрядним пристроєм або автоматичним пристосуванням для зняття зарядів.

7.2.4 Електронний дефростер може бути включений у мережу електроживлення тільки після ретельної перевірки роботи високовольтного трансформатора та системи охолодження електронного блоку.

7.2.5 Мийні машини повинні бути обладнані пристроєм, що виключає розбризкування води на підлогу та в боки.

7.2.6 Не дозволяється експлуатувати мийні машини з барабаном, не закритим кожухом.

7.2.7 Завантаження та вивантаження риби з мийних машин періодичної дії повинно проводитися після повної зупинки машини.

7.2.8 Під час роботи мийних машин не дозволяється проводити чищення фільтрів або замінити забруднені ґрати на чисті.

7.2.9 Швидкість стрічки сортувального конвеєра має бути не більше 0,15 - 0,2 м/с.

7.2.10 Лускоочисні барабани, що застосовуються, повинні бути безпечними в обслуговуванні та задовольняти такі вимоги:

завантаження і вивантаження барабана повинно бути механізованим;

барабан повинен бути закритий кожухом і забезпечений спеціальними піддонами та відводами для направлення забрудненої води в каналізацію.

7.2.11 Під час оброблення риби вручну працівники повинні бути забезпечені добре заточеними обробними ножами, головорубами, шкребками, дерев'яними дошками та іншим необхідним пристосуванням. Робота з несправним інструментом не дозволяється.

7.2.12 Дошка для оброблення риби повинна бути виготовлена з дерева твердих порід, гладко вистругана і не мати задирок.

7.2.13 Для кожного працівника виділяються спеціальні ножі за призначенням.

7.2.14 Ножі для оброблення риби (шкерочний, головоруб, "Лящик" тощо), за винятком різальної крайки, не повинні мати гострих граней. Клинок повинен бути щільно закріплений у ручці. Різальна крайка клинка повинна бути добре загострена.

7.2.15 Шкребки для зачищення порожнини риби повинні бути з дерев'яними ручками, гладкими, без задирок. Поверхня полотна шкребка повинна бути гладкою, без тріщин і вм'ятин.

7.2.16 Капронові щітки, що застосовуються для зачищення риби, повинні бути міцно закріплені на основі та рівно підстрижені. Ручки щіток повинні бути виготовлені з дерева твердих порід.

7.2.17 Металеві листи для розібраної риби повинні мати відбортвані краї із гладкою та зачищеною поверхнею. Не дозволяється робота з листами, що мають гострі краї, задирки, незачищену поверхню.

7.2.18 Працівникам, зайнятим на ручному обробленні великої риби, повинен видаватися спеціально призначений для цієї мети риборозробний інструмент.

7.2.19 Для зберігання риборозробних ножів під час перерв на обід повинні бути влаштовані спеціальні гнізда. Працівникам повинен видаватися спеціальний чохол для риборозробних ножів.

7.2.20 Для зберігання та перенесення інструменту, якщо це потрібно за умовами роботи, кожному працівникові повинні бути видані справні легкі ручні переносні ящики або сумки. Для зберігання ящиків з інструментами виділяється спеціальне місце.

7.2.21 Під час машинного оброблення всі різальні інструменти (круглі ножі, пилки, фрези тощо) з комплектами для заміни повинні бути правильно і добре загострені та завжди бути готовими до встановлення.

7.2.22 Риборозробні машини повинні мати запобіжні огороження поблизу захоплювальних пристроїв або різального механізму машини.

7.2.23 Риборозробні машини повинні мати щітки для запобігання розбризкуванню води.

7.2.24 Для збору відходів від оброблення риби повинні бути передбачені спеціальні ємності або гідротранспортери. Відходи повинні вчасно видалятися з цеху.

7.2.25 Гідротранспортери нижнього розташування повинні бути закриті дерев'яними щитами, залізобетонними (бетонними) плитами та рифленим листовим залізом.

7.2.26 Під час робіт з оброблення риби повинно проводитися систематичне збирання рибного слизу та промивання рук дезінфекційними засобами.

7.2.27 Порціонні машини повинні бути оснащені захисними кожухами та запобіжними пристроями для різального механізму.

7.2.28 Риборізки повинні мати завантажувальні воронки з виносним кінцем на відстані не менше 0,75 м від вістря верхнього ножа.

7.2.29 Завантаження риби на рухоме робоче полотно машини смакового засолу повинно бути механізованим.

7.2.30 У разі панірування риби вручну працівники перед початком роботи повинні ретельно вимити руки милом і хлорною водою (0,1 - 0,2 %) або хлораміном і змастити шаром силіконового крему.

7.2.31 Робочі місця біля панірувальних машин повинні бути обладнані відсмоктувачами.

7.2.32 Вібрувальні частини панірувальної машини повинні бути обгороджені.

7.2.33 Обжарювальна піч повинна мати надійно діючу вентиляційну установку, що забезпечує повне видалення всіх парів і газів, що утворюються під час роботи обжарювальної печі.

7.2.34 Обжарювальні печі повинні мати контрольно-вимірювальні прилади (манометр, термометр і показчик рівня води та олії) з чітко позначеними на них робочими параметрами.

7.2.35 Усі контрольно-вимірювальні прилади, регульовальні вентиляти та пробні крани повинні бути встановлені на висоті, що забезпечує найбільш чітке спостереження за показаннями приладів, але не вище 2,0 м від рівня підлоги або робочого місця.

7.2.36 Напряга місцевого освітлення пароолійної печі не повинна перевищувати 42 В.

7.2.37 Щоб уникнути гідравлічних ударів, парова запірна арматура повинна плавно відкриватися.

7.2.38 Висота пасивного шару олії, розташованого нижче від поверхні труб, повинна бути в межах від 20 до 30 мм.

7.2.39 Обжарювальні печі повинні мати запобіжні огороження (поручні) з матеріалу, що погано проводить тепло, і які виступають на 50 см від верхньої крайки ванни.

7.2.40 Не дозволяється очищення обжарювальних печей від пригару в разі нагрівання олії понад +45° С.

7.2.41 Підлога біля обжарювальних печей повинна бути завжди сухою, чистою та неслизькою.

7.2.42 Змивання олії з підлоги за потреби варто робити гарячим 1 % лужним розчином або іншими дозволеними спеціальними мийними засобами.

7.2.43 Готування лужного розчину відповідної концентрації повинно проводитися тільки працівниками, спеціально навченими роботі з їдкими лугами та кислотами.

7.2.44 Усі пароолійні печі повинні бути забезпечені відповідними засобами пожежогасіння, які повинні перебувати в повній готовності та відповідати всім вимогам до засобів для гасіння горючих рідин.

7.2.45 Ланцюгові конвеєри, що застосовуються в пароолійних печах для транспортування обжареної риби, повинні бути забезпечені двосторонньою світловою сигналізацією, а також кнопковими станціями, розташованими з двох протилежних сторін.

7.2.46 Видалення відпрацьованої олії повинно бути механізованим.

7.2.47 Електронагрівальники електричних обжарювальних печей повинні бути ізольовані негорючою прокладкою та захищені від дотику або потрапляння на них сторонніх предметів.

7.2.48 Пускові пристрої електричних обжарювальних печей повинні бути розташовані безпосередньо біля робочого місця.

7.2.49 Захаращення робочих місць біля обжарювальних печей сторонніми предметами не дозволяється.

7.2.50 Температура смаженої риби на виході з охолоджувача не повинна перевищувати +45° С.

7.2.51 Щоб уникнути опіків обслуговувального персоналу, усі паропроводи, місця входу та виходу пари в бланшувачі повинні бути надійно термоізольовані.

7.2.52 Не дозволяється експлуатувати бланшувач з негерметизованими дверима камер і оглядових вікон.

7.2.53 Для контролю температури повітря в різних шарах сушильної камери повинні бути встановлені термометри з позначками червоними рисками, що вказують робочу та граничнодопустиму температуру.

7.2.54 Бланшувач повинен бути оснащений вентиляційними установками на вході та виході продукту.

7.2.55 Носії для бланшувачів повинні мати гладку поверхню сіток, без задирок, тріщин, ум'ятин.

7.2.56 Під час розфасовки риби в банки вручну робоче місце не повинно бути захищене банками та листами з рибою.

7.2.57 У разі машинного вкладення риби в банки для зручності обслуговування (подача риби в завантажувальний пристрій) машини для набивання повинні бути обладнані зручними площадками та пристосуваннями для роботи сидячи.

7.2.58 Бактерицидні лампи для опромінювання тари перед заповненням її рибою повинні бути змонтовані та встановлені таким чином, щоб унеможливилася потрапляння прямих променів у очі та на тіло працівників.

7.2.59 Машина для миття порожніх і наповнених бляшаних банок повинна бути обладнана місцевою витяжною вентиляцією та запобіжними пристроями, що захищають працівників від води.

7.2.60 Мийна машина повинна мати контрольно-вимірвальну апаратуру (манометр, термометр), установлену на видному місці, з вільним доступом до неї.

7.2.61 Відпрацьована вода від мийних машин відводиться через трапи в каналізацію спеціальними трубопроводами.

7.2.62 Під час роботи мийної машини не дозволяється поправляти застряглі банки.

7.2.63 Для миття банок уручну температура мийної води повинна бути не вище 40° С без різких перепадів.

7.2.64 Працівникам необхідно стежити за тим, щоб на миття не подавалася бита скляна тара.

7.2.65 Машини для миття та сушіння банок повинні мати зовнішні огороження, що виключає можливість отримання опіків обслуговувальним персоналом. Сушильна камера повинна мати витяжний вентилятор.

7.2.66 Не дозволяється експлуатувати соусонаповнювачі та олієзаливні машини без пристосувань, що запобігають розбризкуванню олії чи томату. Витратні бачки повинні мати покажчики рівня рідини та переливні сигнальні трубки.

7.2.67 Заливання гарячої олії, томату повинно здійснюватися за допомогою герметизованої насосної системи або самопливом.

7.2.68 Не дозволяється ручне перенесення і перевезення до місць розфасовки гарячої олії та соусу в будь-яких ємностях.

7.2.69 Якщо варильний котел або інша посудина експлуатується під меншим тиском, ніж у паровій мережі, то пара повинна подаватися через відрегульований редукційний клапан.

7.2.70 Підвищувати тиск пари в оболонці котла вище позначки, нанесеної червоною рисою на манометрі, не дозволяється.

7.2.71 Під час пуску пари в оболонку варильного апарата конструкція вентиля повинна забезпечувати його плавне відкривання.

7.2.72 Щоб уникнути можливих опіків обслуговувального персоналу гарячою масою не дозволяється робота варильного апарата під нахилом.

7.2.73 Варильні котли повинні бути обладнані місцевим витяжним вентиляційним пристроєм.

7.2.74 Ремонт, прибирання та чищення котла можна проводити тільки за відсутності тиску в оболонці котла у разі закритого парового вентиля і за наявності на ньому вивішеного попереджувального плаката "Не включати - чищення".

7.2.75 Прожарювання олії варто робити тільки в апаратах закритого типу, що мають контрольну-вимірну апаратуру з підтримкою певного тиску пари в змішувачах.

7.2.76 Після очищення від олії баки підлягають ретельній санітарній обробці.

7.2.77 Щоб уникнути гідравлічних ударів, перед початком роботи з оболонки котла повинен бути видалений конденсат.

7.2.78 Башти закупорювальних машин повинні бути обгороджені. Огородження повинно бути заблокованим з пусковим пристроєм.

7.2.79 Під час роботи на напівавтоматичних закупорювальних машинах усі ножні педалі повинні бути забезпечені козирками, що запобігають випадковому їх натисканню.

7.2.80 Закупорювальна машина повинна бути заблокованою з дозатором соусу (олії). Оператор, який обслуговує дозатор і стежить за роботою закупорювальної машини, повинен мати можливість їх одночасної зупинки та пуску.

7.2.81 Стілець біля напівавтоматичної закупорювальної машини повинен бути встановлений і закріплений так, щоб працівник, сидячи на ньому, мав можливість зупинити машину, але не міг дотягнутися рукою до зірочок і банок.

7.2.82 Маркувальні верстати необхідно встановлювати так, щоб було зручно їх регулювати й обслуговувати.

7.2.83 Автоклавні сітки повинні мати інвентарний номер і проходити технічний огляд до початку експлуатації, після ремонту та щомісяця. Дані проведених оглядів повинні заноситися до спеціального журналу.

7.2.84 Випробування автоклавних сіток проводиться вантажем, що перевищує в 1,25 раза вантажопідйомність сітки, протягом 10 хвилин. Випробування необхідно проводити не рідше одного разу на рік.

7.2.85 Автоклав повинен бути обладнаний:

запірною арматурою на трубопроводах, що підводять і відводять пару або воду в автоклав і з автоклава;

швидкодійним затвором, що забезпечує герметичність і надійність кріплення кришки до корпусу;

блокувальними пристроями, що виключають можливість уключення автоклава під тиск у разі негерметично закритої кришки та відкривання кришки за наявності



залишкового тиску в автоклаві понад 0,005 МПа;

блокувальним пристроєм, що виключає можливість відкривання кришки автоклава за наявності надлишкового тиску;

запобіжним клапаном, установленим на патрубку, безпосередньо приєднаному до автоклава;

приладами (манометром, термометром) для виміру тиску і температури в автоклаві;

краном для продувки і контролю відсутності тиску в автоклаві перед його відкриванням.

7.2.86 Робоче середовище, що виходить із запобіжного клапана і крана для продувки, повинно відводитися в безпечний для обслуговувального персоналу бік.

7.2.87 Противаги кришок автоклавів повинні бути обгороджені. Зусилля, якого докладають жінки для закривання або відкривання кришки автоклава, не повинне перевищувати 10 кгс.

7.2.88 В автоклавні сітки бляшані банки повинні завантажуватися за допомогою "водяної подушки" або інших пристосувань.

7.2.89 Робоче місце вкладальника повинно бути оснащено транспортером для подачі банок з готовою продукцією, обертовим накопичувальним столом, автоклавною сіткою з переміщуваним дном, ємністю, наповненою водою, дерев'яним веслом для розрівнювання банок, візком для збору деформованих банок, спеціальною тарою для збору склобою, щипцями та гаком для збирання склобою.

7.2.90 Не дозволяється включати автоклав у разі несправностей: заземлення, запобіжних клапанів і блокувальних пристроїв, вентилів на паровій і водяній лініях, пропуску пари з автоклава, кріплення противаг, кріплення продувального повітряного крана, манометрів, кріплення затискачів кришки автоклава, за наявності тріщин.

7.2.91 Не дозволяється включати автоклав у разі незаповненої парової оболонки. Перед початком роботи пароводяну оболонку варто заповнювати до рівня контрольного крана киплячою водою.

7.2.92 Перш ніж відкрити кришку автоклава, необхідно перекрити подачу пари, знизити тиск усередині автоклава і переконатися у відсутності тиску та спрацьовування блокувального пристрою.

Підйом кришки треба проводити обережно, щоб запобігти опікам обличчя або рук.

7.2.93 Під час роботи необхідно стежити за показами приладів, не перевищувати робочий тиск понад 0,35 МПа (3,5 кгс/см<sup>2</sup>).

7.2.94 Один раз упродовж зміни необхідно проводити продувку манометра і підрип запобіжного клапана. Обидві операції варто проводити з дотриманням заходів обережності в поводженні з парою та гарячою водою.

7.2.95 Не дозволяється перебувати в зоні роботи тельфера, захаращувати проходи, ставити сітки одна на одну в три ряди та вище.

7.2.96 Під час закривання автоклава кришкою важіль затискача необхідно надійно зафіксувати.

7.2.97 Відкривати і закривати парові та водяні вентиля треба плавно, без ривків.

7.2.98 Під час проведення перевірки герметичності банок необхідно дотримуватися таких вимог:

пуск пари у ванну дозволяється тільки після наповнення ванни водою. Рівень гарячої води у ванні повинен виключати можливість її переливання через край у разі дії механізму підйому й опускання банок.

7.2.99 Нахил підводної стрічки транспортера повинен виключати виникнення сильних ударів між банками, а також їхнє випадання на підлогу або всередину бака.

7.2.100 Зовнішня бічна поверхня бака повинна мати теплову ізоляцію з покриттям ізоляції вологостійким матеріалом.

7.2.101 Відстань від підлоги до поверхні ванни повинна становити не менше 1,0 м і не більше 1,2 м.

7.2.102 Під час перевірки банок на герметичність необхідно:

плавно опускати або піднімати партію банок, що перевіряються;

перевертати банки, що перебувають під шаром води, і діставати з бака (спеціальними щипцями) випадково запалі банки;

застосовувати низьковольтне (не більше 12 В) електричне освітлення ванни.

7.2.103 Ванна повинна бути обладнана термометром у металевій оправі, який має знаходитись у зручному для спостереження місці.

7.2.104 Стерилізатор безперервної дії повинен мати блокувальний пристрій, що виключає привід апарата в разі заклинення банок у напрямних та в носіях.

7.2.105 Під час етикетування банок уручну необхідно мати добре обладнане робоче місце, ємність для клею, з якої зручно було б змащувати етикетку.

7.2.106 Пересувні етикетувальні машини дозволяється переміщувати тільки після повного відключення машини від електромережі.

7.2.107 Клей в етикетувальні машини необхідно подавати тільки в підігрітому стані. Не дозволяється проводити підігрів клею в машинах, не обладнаних штатним пристроєм для підтримки необхідної температури клею. Підготовку та підігрів клею необхідно проводити в клеєварильному відділенні до температури +70° С.

7.2.108 Для пакування рибних консервів не дозволяється використовувати ящики з виступними кінцями дроту та залізних смужок.

### **7.3 Вимоги безпеки під час обробки риби солінням**

7.3.1 Вимоги безпеки під час сортування та розбирання риби в разі виробництва консервів, що викладені в пункті 7.2 цих Правил, є також обов'язковими під час оброблення риби перед солінням.

7.3.2 Ванни і чани для соління повинні бути виготовлені з матеріалів, що забезпечують їх водонепроникність і виключають можливість течі.

7.3.3 У разі тимчасової установки брезентових чанів необхідно використовувати каркаси - опори з дощок товщиною 40 мм.

7.3.4 Усі ванни і чани повинні бути встановлені одинарними або здвоєними рядами (секціями) з проходами між ними та стінами приміщень. Ширина проходів між рядами чанів повинна бути не менше 1 м, ширина проходів від стін до чанів повинна бути не менше 0,7 м.

7.3.5 Між заглибленими нижче підлоги чанами повинні бути проходи із щільного настилу шириною не менше 1 м. Засольні ємності, що мають висоту борта менше 0,3 м, повинні бути закриті кришками або решітками.

7.3.6 Завантаження та розвантаження риби з ванн повинно проводитися за допомогою пересувних механізмів.

7.3.7 Натирання і пересипання риби сіллю вручну слід виконувати на столах, висота яких повинна забезпечувати працівникам найбільш раціональну робочу позу "сидячи-стоячи" згідно з ГОСТ 12.2.032-78 "ССБТ. Рабочее место при выполнении работ сидя. Общие эргономические требования", затвердженим та введеним в дію постановою Державного комітету стандартів Ради Міністрів СРСР від 26.04.78 N 1102, та ГОСТ 12.2.033-78 "ССБТ. Рабочее место при выполнении работ стоя. Общие эргономические требования", затвердженим та введеним в дію постановою Державного комітету стандартів Ради Міністрів СРСР від 26.04.78 N 1100. Робоча поверхня столів повинна бути рівною, без швів, гострих ребер і задирок.

Під час роботи стоячи необхідно застосовувати дерев'яні решітки або настили, що відповідають зросту працівників. Відстань між рейками решітки не повинна перевищувати 30 мм.

7.3.8 Для захисту шкіри рук від впливу рибного слизу та солі під час перемішування риби із сіллю, а також під час заповнення вручну бочок рибою, змішаною із сіллю, необхідно користуватися відповідними засобами індивідуального захисту, захисними мазями і періодично промивати руки дезінфекційним розчином.

7.3.9 Під час роботи на рибозасольному агрегаті повинен бути встановлений щиток, що захищає очі від солі, а за його відсутності потрібно одягати захисні окуляри.

7.3.10 Контейнери для засолу риби повинні бути міцними, стійкими, без гострих кутів і мати пристрої, що захищають від мимовільного відкривання затворів. Для санітарної обробки контейнерів слід передбачати спеціальне приміщення.

7.3.11 Банки та невеликі бочки (до 20 л) з рибою у разі потокової лінії соління повинні встановлюватися для відстоювання не більше ніж у 3 ряди. Висота етажерок для

відстоювання банок і бочок з рибою не повинна перевищувати 1,7 м.

7.3.12 Для захисту рук працівників від травм під час ручного миття великої риби необхідно застосовувати трав'яні щітки, мочалки, шкребки, спеціальні рукавиці.

7.3.13 Мийні машини повинні мати спеціальні пристрої, що запобігають розбризкуванню тузлуку, і зливні патрубки в каналізацію.

7.3.14 Усі вібратори для ущільнення риби в тарі повинні мати пристрої для надійного кріплення тари, що виключають можливість її падіння з площадок.

7.3.15 Пересувний механічний прес для ущільнення риби в тарі повинен мати надійно закріплені обгумовані колеса, щоб уникнути перекидання преса під час пересування і роботи. Диск пересувних і стаціонарних механічних пресів повинен бути встановлений за розміром відповідно до діаметра бочок і ретельно закріплений. Регулятор тиску повинен бути встановлений і відрегульований на заданий тиск.

7.3.16 Уся гідравлічна система пресів і купорів повинна бути справна і не рідше одного разу на рік піддаватися перевірці. Манометр повинен мати червону позначку робочого тиску.

7.3.17 У разі застосування дерев'яних бочок їхнє розкриття та закупорювання вручну повинне проводитися бондарями з використанням комплекту справного бондарного інструменту.

7.3.18 Підйомники для переміщення бочок, крім пускової апаратури, повинні бути обладнані кнопками для зупинки, світловою та звуковою сигналізацією в місцях завантаження і вивантаження та обмежувачами, що забезпечують автоматичну зупинку механізму в місцях вивантаження.

7.3.19 Під час транспортування бочок на рольгангах і електронавантажувачах слід керуватися вимогами та вказівками, наведеними в розділі 13 цих Правил.

7.3.20 Інвентар і устаткування, що застосовуються в засольному виробництві, через особливу агресивність сольового розчину повинні бути виготовлені з антикорозійних матеріалів, дозволених для харчової продукції. Зберігатися інвентар повинен у спеціальних ящиках.

7.3.21 Солерозчинники та інше обладнання для приготування та зберігання сольового розчину (тузлуку) необхідно встановлювати в окремих приміщеннях.

7.3.22 Для поліпшення умов обслуговування цього устаткування повинні бути передбачені засоби автоматизації, що дозволяють здійснювати контроль за процесом приготування сольового розчину.

7.3.23 Солерозчинники для приготування сольового розчину і ємності для його зберігання повинні бути герметичні, поверхні їх закриті чистими справними кришками. Усі трубопроводи, крани та вентиля повинні бути справними, сальники ущільнені та підтягнуті.

7.3.24 Для зручності подачі солі й обслуговування повинні бути обладнані майданчики.

7.3.25 Навантаження та відвантаження солі повинні проводитися працівниками в спеціальному взутті. Працівникам, які зайняті киркуванням злежалої солі, повинні видаватися захисні окуляри.

7.3.26 Злежалу сіль варто зламувати кирками або ломами, починаючи з верхніх шарів бунта, залишаючи невеликі уступи, до основи. Залишати верхній шар солі у вигляді козирка не дозволяється.

7.3.27 подача солі повинна бути механізованою.

#### **7.4 Вимоги безпеки в кулінарному виробництві**

7.4.1 Враховуючи, що процеси підготовки риби на кулінарні вироби та напівфабрикати, а також цілий ряд виробничих операцій кулінарного виробництва здійснюються на однотипному обладнанні, що й у консервному виробництві, вимоги безпеки під час експлуатації такого обладнання, як машини для розбирання і порціонування риби, обжарювальні печі й охолоджувачі, машини і ванни для миття тари тощо, а також вимоги безпеки під час сортування, розбирання і розфасовки риби повинні відповідати вимогам, наведеним у пункті 7.2 цих Правил.

7.4.2 подача сировини на процеси виробництва напівфабрикатів і готових кулінарних виробів (пельменів, котлет, пиріжків тощо) повинна бути механізованою і здійснюватися по спусках, жолобах, ковшових візках й іншими транспортними засобами.

7.4.3 Робочий стіл виготовлювача напівфабрикатів повинен бути оснащений дошкою-вкладишем з твердих порід дерева або полімерних матеріалів та з гладкою, рівною, без гострих кутів, крайок і задирок поверхнею. Розміри дошки повинні відповідати розмірам гнізд і забезпечувати необхідну щільність прилягання, а також можливість легкого зняття для санітарної обробки.

7.4.4 Деки або листи для кулінарних виробів повинні мати гладку поверхню, що легко очищається, без задирок з добре пропаяними швами; кромки не повинні бути гострими.

7.4.5 Під час установки вовчка на площадці, що піднімається над рівнем підлоги, майданчик для обслуговування цієї машини повинен бути обладнаний відповідно до вимог пункту 9.6 цих Правил.

7.4.6 Вовчок, що завантажується вручну, повинен бути обладнаний запобіжним пристроєм, що виключає можливість потрапляння рук працівників у шнек. Працювати на вовчку, не обладнаному запобіжним пристроєм, не дозволяється.

7.4.7 Для очистки сітки вовчка обслуговувальному персоналу видається металева лопатка. Очистка сітки руками не дозволяється.

7.4.8 Сітки та ножі вовчка повинні бути міцно закріплені затискною гайкою з використанням спеціального ключа.

7.4.9 Для проштовхування сировини в горловину вовчка повинні бути передбачені штовхачі, що забезпечують зручність і безпеку в роботі.

7.4.10 Кришка кутера повинна бути заблокованою з пусковим пристроєм таким чином, щоб пуск кутера з відкритою кришкою був неможливим.

7.4.11 Висота чаші повинна бути не вище 1 м від рівня підлоги. У разі більш високого розташування чаші працівники повинні бути забезпечені спеціальними підставками, наглухо прикріпленими до підлоги.

7.4.12 Перед пуском машини всі прорізи в корпусі повинні бути закриті щитками.

7.4.13 Кутер повинен бути оснащений спеціальними пристроями (тарілчастим вивантажувачем), що забезпечують зручне та безпечне вивантаження фаршу з чаші в інші ємності.

7.4.14 Запобіжна решітка і кришка фаршомішалки повинні бути заблокованими з пусковим пристроєм таким чином, щоб виключити можливість пуску і роботи фаршомішалки в разі піднятих решіток і відкритої кришки.

7.4.15 Під час роботи фаршомішалки переключення обертання мішалки у зворотному напрямку повинне проводитися тільки після повної зупинки двигуна.

7.4.16 Противага перекидного пристрою фаршомішалки повинна переміщатися в просторі, обгородженому сіткою або решіткою. Кріплення противаги повинне бути в справному стані.

7.4.17 На електропусковому кнопковому пристрої виконуються чіткі написи "Стоп", "Підйом", "Спуск", "Обертання вліво", "Обертання вправо", кнопки повинні бути різних кольорів. Пульт управління повинен бути розташований поблизу фаршомішалки.

7.4.18 Для очищення та підготовки цибулі повинне бути виділене окреме приміщення. Над цибулерізкою повинна бути передбачена ефективна місцева витяжна вентиляція.

7.4.19 Цибулерізка повинна бути із запобіжним пристроєм, що заблокований з пусковим пристроєм і унеможливорює відкривання запобіжних пристроїв під час роботи ножового вала.

7.4.20 Ножовий диск цибулерізки повинен бути без тріщин і задирок, добре заточений і правильно збалансований.

7.4.21 Не дозволяється експлуатація цибулерізки, не укомплектованої штовхачем з обмежником для проштовхування цибулі до ножового диска.

7.4.22 Не дозволяється центрувати ножі та змінювати висоту розташування ріжучої кромки ножа під час роботи цибулерізки.

7.4.23 У спусковому отворі повинен бути запобіжний пристрій для запобігання потраплянню пальців руки в ріжучу частину.

7.4.24 Кришки на бункерах для фаршу й тіста пельменного автомата повинні бути заблокованими з пусковими пристроями, що виключають можливість пуску автомата з відкритими кришками.

7.4.25 Якщо завантажувальний бункер пельменного автомата розташований високо, то в разі ручного завантаження необхідно користуватися підставкою, наглухо закріпленою до підлоги.

7.4.26 Приводи до лопатей фаршевого бункера, до гвинтової подачі тіста та до формувального диска повинні бути захищені надійним суцільним або сітчастим огородженням.

7.4.27 Не дозволяється завантажувати бункер вручну під час включеного електродвигуна, у разі працюючих лопатей і гвинтової подачі. Завантаження бункерів фаршем і тістом на ходу дозволяються тільки механізованим способом, що виключає можливість потрапляння до бункера рук.

7.4.28 Під час роботи механізму не дозволяється очищення барабана, роликів, стрічки, формувального диска, а також змащення та будь-який ремонт транспортера.

7.4.29 Не дозволяється прискорювати рух стрічки, повертати зупинені ролики та поправляти ремінь транспортера на ходу.

7.4.30 Чищення та миття пельменного автомата варто проводити після закінчення роботи в разі вимкненого та знеструмленого електродвигуна.

7.4.31 Завантаження напівфабрикату на електросковороди варто проводити обережно, щоб уникнути опіку краплями олії. Під час завантаження напівфабрикату в нагріту олію необхідно надягати захисні окуляри.

7.4.32 Розвантажувати електросковороди треба плавним, без ривків, поворотом навколо цапф.

7.4.33 Відкривати кришку електросковороди дозволяється тільки під час горизонтального положення завантажувальної чаші.

7.4.34 Очищення та миття чаші сковороди повинні проводитися в разі температури чаші не вище +45° С при вимкненому електроживленні.

7.4.35 Робоче місце біля картоплеочищувальної машини повинно бути обладнане дерев'яними решітками або настилом під ноги.

7.4.36 Уключати автоматичний вимикач дозволяється тільки в разі встановлених на місце облицюваннях і зачиненому вікні вивантаження.

7.4.37 Завантажувальний пристрій, що піднімається над підлогою на висоту менше 1 м, повинен мати огороження.

7.4.38 Завантажувальний пристрій повинен мати захисне запобіжне пристосування, що унеможливорює потрапляння рук у завантажувальну воронку.



7.4.39 Тертковий диск повинен мати захисний запобіжний пристрій, що виключає можливість потрапляння рук у робочу частину.

7.4.40 Завантаження машини продуктом проводиться після пуску машини та подачі води в робочий циліндр.

7.4.41 Для вирівнювання і проштовхування продукту необхідно застосовувати спеціальні пристосування.

7.4.42 Листи котлетних автоматів для укладання сформованих котлет повинні мати гладку поверхню, що легко очищається, без задирок, з добре пропаяними швами. Кромки не повинні бути гострими.

7.4.43 Варильні котли повинні бути обладнані контрольно-вимірювальними приладами і автоматикою (далі - КВПіА).

7.4.44 Кришка повинна щільно закривати котел, причому на ній і на оболонці повинні бути клапани, що запобігають підвищенню тиску всередині котла.

7.4.45 Кришка котла повинна бути обладнана противагою і гачком.

7.4.46 Варильні котли, що працюють під тиском, повинні бути обладнані манометрами та запобіжними клапанами, відрегульованими на граничнодопустимий тиск. Манометр повинен бути встановлений на видному місці. Дію запобіжних клапанів необхідно перевіряти не рідше одного разу на зміну. На підвідних паропроводах з тиском пари більш низьким, ніж у паровому котлі, повинні бути редуційні клапани.

7.4.47 Відкриті варильні котли, що працюють під тиском понад 0,07 МПа, повинні задовольняти вимогам безпеки, установленим для апаратів, що працюють під тиском. Висота верхньої крайки котла від підлоги (або площадки) повинна бути не менше 0,8 м. Котли меншої висоти повинні бути із запобіжними огороженнями висотою не менше 1 м.

7.4.48 Відкидна кришка котла повинна закріплюватися на час завантаження і вивантаження продуктів гачком або втримуватися противагою.

7.4.49 Завантажувати котли треба до заливання в них води. У разі потреби завантажувати продукти разом з гарячою водою варто застосовувати сітки й інші допоміжні засоби, що запобігають розбризкуванню води.

7.4.50 Після завантаження продукту котли повинні бути закриті й ущільнені за допомогою відкидних притисків.

7.4.51 Перед подачею пари необхідно перевірити відкриття крана конденсату. Тиск пари не повинен перевищувати робочий.

7.4.52 Вивантажувати варені та бланшовані продукти можна тільки за допомогою допоміжних засобів - сіток, перфорованих кошиків, вил тощо.

7.4.53 Варильний котел повинен бути забезпечений місцевою витяжною вентиляцією, що забезпечує видалення пари і газів.

7.4.54 Гаряча (варильна та промивна) вода повинна відводитися з котлів через відповідні трубопроводи в каналізацію.

7.4.55 Перед тістомісильними машинами з підкочувальними діжами повинні бути вільні проходи для пересування діж.

7.4.56 Тістомісильні машини з підкочувальними діжами повинні мати пристосування, що надійно прикріплюють до них діжі та унеможливають зміщення діж під час роботи.

7.4.57 Противаги кришок діж тістомісильної машини повинні мати запобіжні контрольні болти.

7.4.58 Кришка діжі тістомісильної машини повинна бути заблокованою з пусковим пристроєм таким чином, щоб пуск машини з відкритою кришкою був неможливим. Робота на тістомісильній машині з несправним блокуванням не дозволяється.

7.4.59 Зовнішні поверхні ротаційних електропечей для пиріжків повинні бути термоізованими. Температура на зовнішніх поверхнях не повинна перевищувати +45° С.

7.4.60 Ручки на завантажувальних дверцятах повинні бути виготовлені з матеріалу, що не проводить тепло.

7.4.61 Над печами по всьому фронту повинні бути встановлені витяжні зонти для видалення газів і нагрітого повітря.

7.4.62 Листи, на яких випікаються кулінарні вироби, повинні бути рівними, без задилок і гострих країв.

7.4.63 Бункери для тіста та начинки пиріжкового автомата повинні закриватися кришками, заблокованими з електропусковим пристроєм.

7.4.64 Не дозволяється піднімати температуру олії у ванні для жарення пиріжків вище 180° С.

7.4.65 Електронагрівальні пристрої зверху повинні бути закриті сіткою або шаром ізолювальної негорючої прокладки, що унеможливорює потрапляння сторонніх предметів на провідники.

## **7.5 Вимоги безпеки в копильному виробництві**

7.5.1 Під час улаштування і обслуговування чанів, ванн та інших ємностей, що використовуються для відмочування риби в копильному виробництві, необхідно керуватися вимогами безпеки, викладеними в пункті 7.3 цих Правил.

7.5.2 Під час роботи в приміщеннях з температурою до +10° С для відмочування риби або баликових виробів працівники повинні бути забезпечені теплим спецодягом.

7.5.3 Вимоги безпеки під час обробки риби, викладені в пункті 7.2 цих Правил, є обов'язковими також і під час обробки риби перед копченням.

7.5.4 Робочі місця за конвеєром для нанизування й обв'язки риби повинні бути обладнані стільцями зі зручними та регульованими за зростом працівника сидіннями.

7.5.5 Конвеєр повинен бути встановлений таким чином, щоб був забезпечений зручний підхід до робочих місць, а підведення комунікацій не заважало роботі та санітарній обробці конвеєра. У конструкції конвеєра повинні бути пристосування, що захищають обслуговуючий персонал від вологи, що стікає з риби.

7.5.6 Під час нанизування риби на прутки вручну необхідно користуватися спеціальними пристосуваннями або кінці прутків варто притупити.

7.5.7 Голка для прошивання риби повинна бути виготовлена з м'якого металу з добре заточеним вістря.

7.5.8 Дерев'яні рейки для вішал, які застосовуються під час пров'ялення риби, повинні бути гладко виструганими та не мати задирок. Металеві рейки не повинні мати гострих кутів.

7.5.9 Вішала повинні мати спеціальні пази, що виключають можливість зісковзування та падіння рейок з рибою.

7.5.10 Для ручної установки рейок з рибою на багатоярусні вішала повинно бути одночасно зайнято не менше двох працівників.

7.5.11 Завантажувати копильні камери рамами з рибою необхідно по одній рамі, штовхаючи їх від себе, при цьому руки працівника повинні впиралися у верхню частину рами не нижче її середини. Пересувати раму перед собою необхідно плавно, без ривків.

7.5.12 Двері термокамери повинні бути заблокованими з пусковим пристроєм. У разі відчинених дверей повинна зупинятися подача пари і вмикатися вентилятори.

7.5.13 Копильні камери повинні бути обладнані контрольно-вимірювальними приладами і засобами автоматизації, що забезпечують дистанційний контроль і автоматичне регулювання технологічного процесу.

7.5.14 Над копильними камерами необхідно встановлювати зонти для місцевого відсмоктування диму.

7.5.15 Улаштування приміщень і камер для копчення повинно відповідати вимогам діючих протипожежних норм.

7.5.16 Люки, отвори для труб, а також димопроводи, що проходять через стіни та стелю, повинні бути ізольовані відповідно до вимог СНиП 2.04.14-88 "Тепловая изоляция оборудования и трубопроводов", затверджених постановою Державного будівельного комітету СРСР від 09.08.88 N 155.

7.5.17 Лопаті вентиляторних установок повинні мати захисні решітки.

7.5.18 Конструкції копильних камер повинні забезпечувати:

надійну роботу механізмів управління шиберами та засувками;

щільність прилягання стулок дверей до дверних коробок;

легкість і безпеку пересування листів або візків з палаючим паливом у камерах гарячого копчення риби;

відкривання дверей камер тільки назовні.

7.5.19 Камери гарячого копчення повинні бути обладнані зонтами місцевого відсмоктування, що проходять уздовж фронту топок, для того щоб під час відкривання дверей уникнути задимлення приміщень.

7.5.20 Рукоятки тяг до шиберів, засувок і дроселю витяжної труби, арматури на комунікаціях, що подають тепле повітря або пару, повинні бути розміщені на висоті 0,6 - 1,6 м над рівнем підлоги у вільних і зручних для обслуговування місцях.

7.5.21 Коптильна камера від топкового простору повинна бути відділена металевими решітками, що забезпечують вільне проходження димоповітряної суміші.

7.5.22 Відстань від фронту топок камер гарячого копчення до протилежної стіни топкового відділення повинна бути не менше 3 м.

7.5.23 Для запобігання потраплянню іскор і золи до коптильних камер у разі централізованого димоутворення після димогенератора необхідно встановлювати іскрогасильну камеру (іскрогасник).

7.5.24 У коптильних камерах із застосуванням індивідуальних топок повинна передбачатися світлова та звукова сигналізація підвищення температури в камерах у випадку загоряння тирси.

7.5.25 У разі входу в коптильну камеру не дозволяється закривати за собою двері. Запірні дверні пристрої повинні діяти тільки примусово, без мимовільної їхньої дії.

7.5.26 Щоб уникнути запалення сажі шибера, решітки та димоходи повинні очищатися не рідше одного разу на тиждень.

7.5.27 Очищення димоходів необхідно проводити у відповідних засобах індивідуального захисту (спецодязі, рукавицях, захисних окулярах, респіраторях тощо).

7.5.28 Усі ремонтні роботи, очищення камер і решіток від нагару та санітарну обробку допускається проводити, якщо температура всередині топок або камер не перевищує +30° С.

7.5.29 Для пересування в топці металевих листів або візків з дровами або тирсою на робочих місцях повинні бути спеціальні гаки з довгими ручками.

7.5.30 Топкове приміщення повинно бути ізольоване від інших приміщень. Висота приміщень топок повинна бути не менше 3 м.

7.5.31 Кількість палива в топковому приміщенні не повинна перевищувати потреби однієї зміни. Паливо варто розміщувати на спеціально відведених площадках.

Захаращувати інвентарем та іншими предметами проходи до топок не дозволяється.

7.5.32 Під час процесу копчення забороняється відкривати двері коптильної камери.

7.5.33 Уходити в коптильну камеру, усувати несправності та проводити ремонт механізмів допускається після повного припинення руху конвеєра коптильної камери.

7.5.34 В автоматичних коптильних камерах, де двері щитового типу, що піднімаються нагору вручну за допомогою противаги, повинні бути пристрої, що запобігають їх самовільному опусканню.

7.5.35 Баштова автоматична коптильна камера повинна бути обладнана звуковою та світловою сигналізаціями і кнопками "Пуск", "Стоп" у місцях завантаження, вивантаження та на рамі приводу.

7.5.36 Перед початком розвантаження риби з баштової коптильної камери необхідно ретельно перевірити її шахту.

7.5.37 Вивантаження клітей з коптильних камер необхідно проводити за допомогою спеціальних пристроїв, без заходу людей у камеру.

7.5.38 Під час переміщення клітей по підвісному шляху не дозволяється залишати їх як з вантажем, так і порожніми на стрілках і кривих ділянках шляху.

7.5.39 Відстань між підлогою та нижнім краєм кліті повинна бути не менше 0,2 м.

7.5.40 На підвісних коліях не дозволяється експлуатувати візки та кліті, ролики яких мають ушкодження і тріщини.

7.5.41 Не дозволяється виконувати чищення або ремонт клітей безпосередньо на підвісному шляху.

7.5.42 Розвантаження низько розташованих рейок, що опустилися значно нижче рівня підлоги, не дозволяється.

7.5.43 Металеві ящики для збору золи повинні мати ручки з матеріалу, що не проводить тепло.

7.5.44 У разі лужної обробки шомполів і рейок необхідно застосовувати розчин каустичної соди концентрацією не більше 0,5 %, з наступним промиванням шомполів і рейок гарячою водою та пропарюванням.

7.5.45 Перенесення шомполів повинно бути механізованим.

7.5.46 Конструкція димогенератора та його дверей повинна забезпечувати герметичність. Уміст оксиду вуглецю (СО) на робочому місці оператора від працюючого димогенератора не повинен перевищувати ГДК (20 мг/м<sup>3</sup>) згідно з ГОСТ 12.1.005-88.

7.5.47 За вмістом СО в повітрі робочої зони повинно бути забезпечено безперервний контроль з використанням газоаналізатора і встановлено сигналізацію у разі перевищення ГДК.

7.5.48 У конструкції кожуха вентилятора і димоходів у найбільш низьких їх частинах повинні бути передбачені пристрої для відводу смоляних вод, що конденсуються.

7.5.49 Димогенератор повинен бути термоізолюваний таким чином, щоб температура зовнішніх поверхонь на робочих місцях не перевищувала 45° С.

7.5.50 У димогенераторному приміщенні не дозволяється наявність сторонніх й особливо небезпечних у пожежному відношенні предметів і речовин.

7.5.51 Для розпилювання дров необхідно застосовувати, як правило, електричні та бензинові пилки.

7.5.52 Під час ручного розпилювання дров необхідно застосовувати дворучну пилку зі справним гладким полотном, без тріщин, задирок і поламаних зубців, заточену та розведену. Ручки пилки повинні бути виготовлені з дерева твердих порід, прооліфлені, добре відшліфовані. Поверхня ручок не повинна мати гострих граней, відколів тощо.

7.5.53 Розпилювання дров дозволяється проводити тільки на міцних двосторонніх опорах. Забирати обрізки дерева та тирсу під час роботи пилки не дозволяється.

7.5.54 Колення дров повинно проводитися на спеціальних площадках механічними або ручними сокирами-колунами. Механічний колун повинен мати бічні огороження, що перешкоджають відскакуванню розколотого поліна.

7.5.55 Для перенесення ручних сокир-колунів повинні бути виділені спеціальні чохли та підсумки.

## **7.6 Вимоги безпеки під час переробки ікри**

7.6.1 Вимоги безпеки під час розбирання риби, викладені в пункті 7.2 цих Правил, є також обов'язковими під час розбирання риби для виймання ікри.

7.6.2 Миття тари (банок) та використання бактерицидних ламп для її опромінювання необхідно проводити відповідно до вимог, зазначених у пункті 7.2.

7.6.3 Проведення навантажувально-розвантажувальних робіт із сіллю та приготування сольового розчину (тузлуку) необхідно здійснювати відповідно до вимог, наведених у пункті 7.3 цих Правил.

7.6.4 Столи для розбирання риби і виїмки ікри повинні бути водонепроникними, легко піддаватися очищенню і промиванню (нержавіюча сталь, мармур тощо). Робоча поверхня столів повинна бути без швів, гострих кромek і задирок.

7.6.5 Під час виробництва ікри мінтая повинні застосуватися прозорі інспекційні столи зі штучним підсвічуванням для видалення плівок ястиків.

7.6.6 Знімати пробу з ікри під час засолення дозволяється тільки роговими виделочками або поліетиленовими лопаточками, які після кожної проби повинні дезінфікуватися.

7.6.7 Санітарна обробка і дезінфекція приміщень, обладнання та інвентарю ікр'яного виробництва повинні проводитись щоденно після кожної зміни.

## **7.7 Вимоги безпеки до жироборошняного виробництва та виробництва технічної продукції**

7.7.1 Майданчик, на якому проводиться попереднє оброблення сировини, сортування, відмочка та миття, має бути захищений від дощу і вітру та достатньо освітлений.

7.7.2 Приміщення, де відбувається насичення води ангідридом (під час виробництва рибного клею), повинно бути забезпечене вентиляцією. Відповідно до вимог ГОСТ 12.1.005-88 концентрація сірчаного газу в робочій зоні не повинна перевищувати 10 мг на 1 м<sup>3</sup> повітря.

7.7.3 Для запобігання травмуванню обслуговуючого персоналу та поломці жироборошняної установки треба унеможливити випадкове потрапляння у сировину каміння, металевих деталей, ниток тощо.

7.7.4 Зберігати сировину необхідно в обладнаних бункерах, що закриваються.

7.7.5 Апарати, що працюють під тиском (варильні котли, гідролізатори, сушильні барабани, конденсатори, вакуум-сушарки), повинні відповідати вимогам пункту 8.3 цих Правил.

7.7.6 Варильні котли, вакуум-випарні апарати, гідролізатори, нормалізатори тощо повинні мати майданчики для обслуговування відповідно до вимог пункту 9.6 цих Правил.

7.7.7 Завантажувальний пристрій жироборошняного обладнання повинен мати захисне пристосування, що унеможливлює попадання інструменту або рук працівника до зони дії робочих органів.

7.7.8 Під час ручного вивантаження відмоченої сировини з чанів повинен застосовуватися справний інвентар з прилаштованими дерев'яними ручками з дерева твердих порід, що не мають задирок і тріщин.

7.7.9 Не дозволяється підштовхувати сировину лопатою або скребком до ротора риборізки через завантажувальний бункер. Якщо сировина не проходить до ротора, треба риборізку зупинити та повісити біля пускового пристрою табличку "Не включати", і тільки після цього можна прочистити завантажувальну горловину.

7.7.10 Прямок у риборізці для встановлення опори станції шнека, що подає подрібнену сировину від риборізки у варильний котел, повинен мати достатній двосторонній прохід для зручності обслуговування та ремонту станції, а також санітарної обробки. Прямок зверху повинен бути зачинений міцною суцільною або решітчастою кришкою і мати каналізацію.



7.7.11 Оглядові люки у варильних апаратах, сушильних барабанів тощо повинні щільно прилягати до корпусу і не пропускати пари. Не повинні пропускати пари шибєрні засуви, вмонтовані в короби відсмоктувальної вентиляційної системи. Відчиняти оглядові люки варильного котла під час роботи апарата не дозволяється.

7.7.12 Перед вмиканням і вимиканням сушильних барабанів і зрошувального конденсатора необхідно поставити до відома обслуговувальних працівників, для чого повинна бути звукова або світлова сигналізація зі зворотним прийманням отриманого сигналу.

7.7.13 Сушильні барабани повинні працювати тільки за наявності води у зрошувальних конденсаторах.

7.7.14 Магнітні сепаратори повинні бути ізольовані і розміщуватися на ізольованих опорах, а їх перекидні клапани мають щільно прилягати до коробки електромагніта.

7.7.15 Не дозволяється під час роботи млина знімати металеві предмети, які притяглися до полюсів електромагнітів, вмонтованих у завантажувальний пристрій млина.

7.7.16 Не дозволяється застосування в екстракційному відділенні зубчатих передач з однорідного металу, що можуть у разі зчеплення та тертя викликати іскроутворення.

7.7.17 Якщо трансмісійні вали проходять через стіну, що відділяє моторне відділення від екстракційного, в стіні потрібно встановити ущільнювальні сальники.

7.7.18 Резервуари, апарати та трубопроводи для зберігання і подачі бензину, гасу, лігроїну та інших розчинників повинні бути надійно заземлені відповідно до вимог ГОСТ 12.1.018-93 "ССБТ. Пожаровзрывобезопасность статического электричества. Общие требования", введеного в дію як державний стандарт України наказом Державного комітету України по стандартизації, метрології та сертифікації від 24.12.96 N 569, та ГОСТ 12.1.030-81 "ССБТ. Электробезопасность. Защитное заземление, зануление", затвердженого та введеного в дію постановою Державного комітету СРСР зі стандартів від 15.05.81 N 2404.

7.7.19 Ручний інструмент, який застосовується в екстракційних відділеннях і складах розчинника (лопати, скребачки тощо), має бути виготовлений з матеріалу, що не дає іскор під час ударів об тверді предмети.

7.7.20 В екстракційних відділеннях не дозволяється проводити газове або електричне зварювання та користуватися джерелами відкритого вогню.

7.7.21 У випадку застосування дихлоретану або трихлоретану для екстракції жиру необхідно додатково виконувати такі вимоги безпеки:

усі виробничі процеси, при яких можливе виділення пари розчинників, повинні проводитися в ізольованому приміщенні;

усі операції, пов'язані з завантаженням, переливанням, вивантаженням розчинника, повинні бути механізованими або виконуватися за допомогою

пристроїв, які виключають можливість безпосереднього контакту шкіри працівників з розчинником;

застосування дихлоретану і трихлоретану в екстракційних відділеннях допускається тільки в разі забезпечення умов, що унеможливають розливання розчинника і виділення його пари в робочих зонах приміщення;

усі працівники, що працюють з розчинником, повинні бути попередньо проінструктовані щодо небезпечних моментів роботи і запобіжних заходів, яких слід дотримуватися у разі роботи з розчинником, особливо під час чищення та ремонту апаратури;

дихлоретан і трихлоретан повинні зберігатися в тарі з етикеткою "Отрути" у спеціальному приміщенні під замком, при цьому необхідно вести суворий облік їх витрати і видавати визначеним працівникам під підписку.

7.7.22 Приміщення екстракційного відділення й оборотного розчинника повинні бути обладнані парогасінням.

7.7.23 Труба з виходом в атмосферу від колонки дефлегматора повинна виступати над гребенем покрівлі не менше як на 2 м і на 2 м віддалена від електропроводів.

7.7.24 Заливання екстрактора розчинником, а також зливання місцели в баки повинні проводитися через відповідні трубопроводи, що мають крани і вентиля, за умови обов'язкового забезпечення місцевою вентиляцією. Виконувати ці операції вручну не дозволяється.

7.7.25 Заливання барабанів гасом під час обробки луски риби, а також зливання суспензії гуаніну в баки проводиться відповідно до вимог попереднього підпункту цього пункту.

7.7.26 Під час проведення ремонту, пов'язаного з необхідністю опускати всередину ємності, у якій може знаходитися пара розчинника, необхідно дотримуватись вимог, викладених у пункті 20.1 цих Правил.

7.7.27 У разі використання для консервування рибних відходів піросульфіту натрію необхідно дотримуватися таких вимог:

зберігання і подрібнення піросульфіту натрію має відбуватись у спеціальному приміщенні, розташованому поблизу місця перемішування фаршу. Приміщення повинно бути сухим, ізольованим і мати витяжну вентиляцію;

під час перенесення, дозування та перемішування піросульфіту натрію з фаршем працівники в обов'язковому порядку повинні користуватися респіраторами та захисними окулярами;

у разі відсутності фаршмішалки перемішування відходів із сухим піросульфідом натрію (калію) повинно проводитись у дерев'яних бочках або чанах за допомогою дерев'яного весла;

додавання піросульфїту натрію до подрїбнених вїдходїв повинно проводитися спеціальними дозаторами або вимїрниками.

## **7.8 Вимоги безпеки під час виробництва продукції з морських водоростей**

7.8.1 Виробництво манїту (окрім складу водоростей та сировинного вїддїлення), процеси сушки, подрїбнення агарїду є вибухопожежонебезпечними і повинні вїдповїдати вимогам ГОСТ 12.1.004-91 "ССБТ. Пожарная безопасность. Общие требования", затвердженого та введеного в дїю постановою Державного комїтету СРСР з управлїння якїстю продукції та стандартїв вїд 14.06.91 N 875 (їз змїнами та доповненнями), та ГОСТ 12.1.010-76\* "ССБТ. Взрывобезопасность. Общие требования", затвердженого постановою Державного комїтету стандартїв Ради Міністрїв СРСР вїд 28.06.76 N 1581 (їз змїнами та доповненнями).

7.8.2 Примїщення, в яких проводиться розпакування повітряно-сухих водоростей, та примїщення для дрібнення плївки агару і пакування крупки повинні бути обладнані крім припливно-витяжної вентиляції місцевими відсмоктувачами пилу безпосередньо з місць його найбільшого вїдїлення з тим, щоб вміст пилу в повітрі робочої зони не перевищував межї, що передбачена ГОСТ 12.1.005-88.

7.8.3 Дифузори, резервуари для вїдмивання і вїдбїлювання драглїв, сушарки повинні бути обладнані ефективними місцевими відсмоктувачами.

7.8.4 Усі апарати, що працюють під тиском (автоклави, дифузори, монжуси, сушарки, фільтропреси, реактори, чашї для випаровування манїтних розчинїв), повинні вїдповїдати вимогам пункту 8.3 цих Правил.

7.8.5 Кришки завантажувальних люкїв реакторїв, резервуарїв тощо повинні мати пристрої для полегшення їх вїдкриття і закриття.

7.8.6 Входити до башти розпилувальної сушарки для вїдалення залишкїв порошку агару, плївки агару зі стїнок башти та їнших деталей, огляду та ремонту механїзмїв і конструкцій дозволяється за умови непрацюючої установки та температури повітря в башті не вище +30° С.

7.8.7 Входити до башти дозволяється у спеціальному комбїнезонї та взуттї на дерев'яній подошві. Для огляду башти і виконання ремонтних робїт усерединї її дозволяється використовувати переносні електричні лампи напругою не бїльше 12 В.

7.8.8 Розвантажувальне вїкно в пїдлозі сушильної башти повинно мати решїтку, що захищає обслуговувальний персонал під час очищення сушарки.

7.8.9 Дверї сушильної башти повинні бути зблоковані з прибиральним механїзмом.

7.8.10 Для привода дискїв сушильних башт повинні використовуватися вибухобезпечні електродвигуни захищеного типу.

7.8.11 Порядок і правила обслуговування парової турбїни і сушарки визначаються їнструкцією, вивїшеною на вїдному місці.

7.8.12 Показчики рівня розчину у випарнику, виготовлені зі скла, повинні мати металеві оправы.

7.8.13 Перебувати в зоні обертання робочого колеса та маховиків дробарки не дозволяється.

7.8.14 Вивантажувати водорості з незакритим паровим вентиляем на вході в ящик для пропарювання водоростей не дозволяється.

7.8.15 Під час завантаження порошкоподібної кальцинованої соди в реактор необхідно користуватися захисними окулярами і респіраторами чи протигазами або подача соди в реактор та її дозування повинні бути механізованими.

7.8.16 Залишати біля реакторів громіздкі ящики, що використовуються для постачання водоростей на екстракцію, не дозволяється.

7.8.17 Вимірники рівня концентрованої сірчаної кислоти, відстійники і баки для розчину альгінату натрію та агару повинні бути обладнані приладами, які обмежують рівень заповнення, сигнальними пристроями закінчення заповнення та переливними трубами.

7.8.18 У разі потрапляння розчину агару та альгінату натрію на майданчик для обслуговування, сходи чи підлогу його слід негайно прибрати.

7.8.19 Під час виконання ремонтних та очисних робіт усередині дифузорів, реакторів, відстійників, резервуарів для відмивання і відбілювання агарового розчину та обтічника (відціджувального бака) драглів слід дотримуватися вимог, викладених у пункті 20.2 цих Правил.

7.8.20 У разі роботи з сірчаною кислотою необхідно дотримуватися вимог, указаних в пункті 12.3 цих Правил.

7.8.21 Кришка люка реактора для екстракції маніту повинна бути обладнана пристроєм, що полегшує її зняття і встановлення на місце. Залишати кришку люка на тросі в підвішеному стані не дозволяється.

7.8.22 Для взяття проб спирту та спиртового екстракту маніту збірники, реактори і дозатори повинні бути обладнані спеціальними краниками. Взяття проб через люки реакторів не дозволяється.

7.8.23 Запас спирту-ректифікату в манітному цеху не повинен перевищувати потреби однієї зміни.

## **7.9 Вимоги безпеки під час виробництва мороженої риби та льоду**

7.9.1 Двері холодильних камер повинні мати надійне пристосування для відкривання їх зсередини.

7.9.2 Зачинення дверей холодильних камер повинно виконуватися тільки після перевірки відсутності в них людей.

7.9.3 Холодильні камери зберігання з температурою повітря 0° С і нижче, а також стелажні морозильні камери холодильників повинні бути обладнані світловою та звуковою сигналізацією "Людина в камері".

7.9.4 Пристрої для подачі з камери світлозвукового сигналу повинні бути розташовані біля дверей камери на висоті не більше 50 см від підлоги, захищені від пошкодження та позначені покажчиками, що світяться, з написом про неприпустимість загромадження їх вантажем.

7.9.5 Сигнал "Людина в камері" повинен надходити до вестибюля (коридору) холодильника і в машинне відділення з постійним чергуванням персоналу.

7.9.6 Морожені і охолоджені вантажі в камерах холодильника необхідно складати у штабелі з урахуванням допустимих навантажень на перекриття. На зовнішній стороні дверей кожної камери повинен бути напис, що вказує на максимально допустиме навантаження на 1 м<sup>2</sup> підлоги цієї камери.

7.9.7 Для того, щоб уникнути розвалу штабеля риби, необхідно велику морожену рибу без упаковки складати з перев'язкою рядів між собою.

7.9.8 Не дозволяється вибивати з листів морожені блоки риби, що не розмерзлися, і працювати з деформованими листами або візками.

7.9.9 Зовнішні входи холодильників повинні бути обладнані повітряними завісами або іншими приладами, що захищають тамбури і коридори від надходження до них теплого повітря, утворення туману.

7.9.10 Не дозволяється стукати по батареях холодильника з метою прискорення зняття снігової шуби.

7.9.11 Устаткування морозильних камер, що перебуває в контакті з рибою, а також стандартні піддони для пакетування і зберігання тарних вантажів повинні регулярно митися та підлягають санітарній обробці.

7.9.12 Трубчасті стелажі повинні мати напис про допустиме навантаження, щоб у разі повного завантаження їх рибою не відбулася деформація.

7.9.13 Нижні ряди труб стелажів морозильних камер повинні мати огороження від можливих ударів вантажними візками.

7.9.14 Завантаження стелажів продуктами, їх перевертання під час заморожування та вивантаження повинні виконуватись без поштовхів та ударів.

7.9.15 Ставати ногами на труби охолоджуючих батарей не дозволяється.

7.9.16 У разі використання для примусової циркуляції повітря в морозильній камері осьових або відцентрових вентиляторів, усмоктувальні і нагнітальні патрубки цих вентиляторів повинні бути захищені сіткою з вічками розміром не більше 50 x 50 мм.

7.9.17 Під час роботи людей у морозильній камері вентилятори примусової циркуляції повітря повинні бути вимкнені, а на їх вимикачі необхідно повісити напис "Не включати - працюють люди".

7.9.18 Вхід людей до тунелю морозильної камери дозволяється тільки за умови вимкнених вентиляторів. Під час відкривання дверей тунелю вентилятори повинні виключатися автоматично.

7.9.19 Перед зачиненням дверей тунелю необхідно переконатися у відсутності в ньому людей.

7.9.20 Двері люків та лазів тунельних морозильних камер повинні вільно відкриватися.

7.9.21 У разі включення на робочий рух штанг або ліфтів тунельних морозильних апаратів безперервної дії необхідно переконатися у відсутності людей усередині апарата.

7.9.22 Не дозволяється класти, кидати на плити багатоплиткового морозильного апарата сторонні предмети, бити ними по плитах.

7.9.23 Гнучкі з'єднання (шланги) повинні перевірятися механіком відповідно до інструкції з експлуатації кожного типу апарата. У разі несправності гнучких з'єднань робота апарата повинна бути зупинена до усунення неполадок.

7.9.24 Не дозволяється включати механізм зсуву плит до закінчення завантаження апарата та зачинення ізольованих дверей.

7.9.25 Перед пуском конвеєрного морозильного апарата необхідно перевірити:

справність конвеєра та інших рухомих частин, відсутність на них сторонніх предметів;

правильність руху потоку повітря, що створюється вентилятором, відсутність сторонніх шумів під час його роботи (стук, скрип тощо); у разі виявлення неполадок уживати заходів щодо їх усунення;

працездатність захисної автоматики, справність огороження всіх відкритих частин обладнання.

7.9.26 Усі люки, що забезпечують доступ до різних частин агрегату, повинні легко відчинятися після відкривання відповідних замків. Огляд і ремонт усіх частин апарата дозволяється тільки у разі зупинення конвеєра і вентиляторів.

7.9.27 Не дозволяється допускати до експлуатації шафові морозильні камери, двері якої мають перекіс, несправні дверні затискачі та вузли підвішування дверей.

7.9.28 Знімні стелажі морозильної шафи повинні бути надійно закріплені на своїх місцях.

7.9.29 У шафових морозильних камерах повинно бути передбачене блокування дверей і вентиляторів примусової циркуляції повітря. У момент відчинення дверей

шафи вентилятор примусової циркуляції повітря повинен автоматично виключатися.

7.9.30 У конструкції відтавально-глазурувальних апаратів повинні бути запобіжні та захисні пристосування, що унеможливають попадання води на обслуговувальний персонал.

7.9.31 Під час роботи апарата не дозволяється виконувати наладку, змащування всіх рухомих частин, а також виймати з ванни рибу, що зірвалась.

7.9.32 Перед подачею аміаку до батареї льодогенератора блочного льоду необхідно переконатися в достатньому рівні та концентрації розсолу в баці, а також у справній роботі мішалок.

7.9.33 Робочі проходи у приміщеннях льодогенераторів повинні бути обладнані дерев'яними решітками.

7.9.34 Перед пуском у роботу льодогенератора лускатого льоду необхідно переконатися в справній роботі автоматичної системи, що передбачає припинення подавання до льодогенератора холодоагенту в разі відключення води.

7.9.35 Дерев'яний майданчик для пошарового наморожування під час заготівлі льоду повинен бути розташований якнайближче до місць споживання та огорожений дерев'яним парканом висотою не менше 1,5 м, а також повинен мати під'їзні шляхи для автотранспорту.

7.9.36 Майданчик не повинен затоплюватися повенежими та зливовими водами і має бути віддалений від сміттєвих ям, звалищ і стоку нечистот. По контуру майданчика повинні бути вириті канали для стоку води від льоду, який розтає. Канали повинні бути закритими.

7.9.37 Під час заготівлі льоду з водоймищ льодове поле перед початком розробки повинно бути ретельно очищене від снігу та бруду. Для полегшення роботи льодове поле має бути розмічене на плоти, смуги і блоки (кабани), обладнане вільною від льоду ділянкою водоймища та скосами для безпечного витягування з води блоків льоду.

7.9.38 Не дозволяється перебування людей і техніки на льоду в разі товщини льоду менше мінімально допустимої.

7.9.39 Під час ручної заготівлі льоду блоки повинні буксируватися і витягуватися працівниками за допомогою спеціально виготовлених багрів або журавлів із захватами, підходити до кромки льоду ближче ніж на один метр не дозволяється.

7.9.40 Для безпечної роботи і для полегшення витягування блоків льоду з води, а також перевезення їх до льодосховища або до місця навантажування повинна бути встановлена обладнана естакадою льодотягалка з електроприводом.

7.9.41 Один кінець естакади повинен бути виконаний у вигляді нахиленої площини, що опускається у воду, а другий піднятий над рівнем льодосховища або місця вантаження на транспортні засоби.

7.9.42 Естакада повинна бути встановлена на міцній основі або на підпірках; поверхні ковзання - заслані рівними обструганими дошками товщиною не менше 40 мм або металевими листами, що не допускають падіння блоків льоду у разі їх переміщення.

7.9.43 У місцях від'єднання блоків льоду від рухомого тросу льодотягалки на естакаді повинен бути обладнаний робочий майданчик, огорожений перилами висотою 1 м, з надійними сходами для підняття.

7.9.44 Поблизу льодозаготівельного майданчика для працівників повинно бути організовано приміщення для обігріву. У разі віддалення ділянки, на ній повинні бути рятувальні засоби на воді та комплект сухого верхнього і спіднього одягу для працівників.

7.9.45 Виколювання льоду пневматичними молотками, спеціальними ломачами або плішнями в льодосховищах і бунтах повинно виконуватися рівномірно, починаючи зверху з невеликими уступами. Вибирання і виколювання льоду шляхом підкопу не дозволяється.

7.9.46 Дроблення льоду необхідно виконувати льододробильною машиною або вручну дерев'яними молотками.

7.9.47 Вага шматків льоду, що йдуть на подрібнення до льододробильної машини, не повинна перевищувати максимальної ваги, що вказана в паспорті агрегату.

7.9.48 Запускати агрегат у роботу дозволяється тільки після закріплення вихідного кінця шланга.

7.9.49 Робочі вузли льододробильної машини повинні бути змонтовані на міцному візку з гумовими колесами та тяговою ручкою для переміщення. Робочий барабан, упорна плита, а також робочі інструменти (шипи у гніздах) повинні бути закріплені і перевірені.

7.9.50 Робочий майданчик дробарки повинен мати перила висотою 1 м.

7.9.51 У тимчасових льодосховищах блоки льоду укладають з перев'язкою швів так, щоб шви між блоками нижнього ряду були покриті блоками верхнього ряду.

7.9.52 Шви повинні бути ретельно забиті дрібними кубиками льоду, политі водою та проморожені. У бунтах блоки укладають по периметру уступами, які потім сколюють, заповнюють дрібними шматками льоду, поливають водою й проморожують.

7.9.53 У льодосховищах постійного типу блоки льоду укладають так само, як і в тимчасових, але без уступів по периметру. У льодосховищах, які не мають ізоляції стін, блоки льоду укладають з відступами від стін, заповнюваними ізоляційним матеріалом, наприклад, солом'яними снопами, торфом і тирсою.

## **7.10 Вимоги безпеки під час виробництва металеві консервної тари**



7.10.1 Вентиляцію цехів з виробництва металевої консервної тари необхідно влаштувати з таким розрахунком, щоб концентрація шкідливих речовин у зоні розташування робочих місць не перевищувала граничнодопустимих норм (далі - ГДН).

7.10.2 Перевезення жерсті (рулонної, листової, штаб, бланків) повинно бути механізованим. Дозволяється перенесення стоп бланків та штаб вагою до 5 кг на відстань не більше 4 м.

7.10.3 Щоб уникнути роз'їжджання стоп жерсті, що становить особливу небезпеку, листи, штаби та бланки жерсті належить у разі складування укласти рівними стопами висотою не більше 300 мм.

7.10.4 Кількість жерсті, що зберігається біля машин, не повинна перевищувати потреби однієї зміни для забезпечення безперебійної роботи машин.

7.10.5 Збирання відходів та обрізків жерсті, упаковка і транспортування з цеху повинні проводитися регулярно протягом зміни.

7.10.6 Проводити регулювальні, ремонтні роботи, змазування та чистку обладнання, а також виймати штаби, корпуси банок та обрізки жерсті, що застрягли під час роботи машин, не дозволяється.

7.10.7 За роботою машин повинен бути постійний нагляд.

7.10.8 Для зберігання інструменту та пристосувань повинні бути передбачені спеціальні шафи.

7.10.9 Автоматична жерстянобанкова лінія повинна бути обладнана системою сигналізації та блокування машин лінії.

7.10.10 Стопи жерсті на піддонах належить завантажувати на автоматичну подачу тільки за допомогою навантажувача.

7.10.11 Листи жерсті необхідно подавати на здвоєні дискові ножиці за допомогою автоматичного подавальника жерсті.

7.10.12 Зона різальних кромek здвоєних дискових ножиць повинна бути огорожена так, щоб була тільки щілина для проходу одного листа жерсті.

7.10.13 Проводити підгонку обмежувачів, перевіряти різальні кромки ножів паралельних (гільйотинних) ножиць, підходити до ножиць з боку, протилежного робочому місцю, під час роботи машини не дозволяється.

7.10.14 Жерсть належить під час подавання чітко фіксувати планкою та подавати тільки по одному листу.

7.10.15 Фігурні ножиці під час роботи повинні знаходитись під постійним наглядом обслуговувального персоналу.

7.10.16 Механізм включення фігурних ножиць повинен мати пристосування, яке унеможливорює пуск машини під час проведення робіт в зоні робочих органів.

7.10.17 Під час проведення регулювальних, ремонтних та інших робіт необхідно вимкнути електродвигун ножиць та застопорити колінчастий вал за допомогою запобіжного пальця. Обрізки жерсті, які використовуються для випробування різальних кромок під час регулювання або встановлення штампа, повинні бути довжиною не менше 30 см.

7.10.18 Паяльна ванна корпусотвірної машини повинна мати по всій довжині газовловлювальний зонтик, з'єднаний з витяжною вентиляцією. Приєднання даної вентиляції до інших вентиляційних систем не дозволяється.

7.10.19 Паяльна ванна повинна бути забезпечена автоматичним терморегулятором, а для унеможливлення розбризкування припою під час розігрівання повинна закриватися захисним кожухом.

7.10.20 Перед пуском та зупинкою відбортувальної машини, а також перед пуском автоматичного закатувального верстата в роботу, для попередження людей, що працюють поблизу, вмикається світлова та звукова сигналізація.

7.10.21 Усі роботи, що пов'язані з регулюванням верстата та перевіркою швів консервної банки, повинні проводитись тільки у разі повертання закатувального верстата вручну.

7.10.22 Дверцята ротора (башти) повинні мати блокування з пусковим пристроєм.

7.10.23 Автоматичні прилади та прилади управління автомата для перевірки герметичності банок повинні бути розміщені в робочій зоні обслуговувального персоналу в доступному та зручному для регулювання і нагляду місці.

7.10.24 Конструкція транспортних пристроїв для жерстяних банок повинна відповідати розмірам транспортованих банок та виключати можливість випадіння банок під час переміщення.

7.10.25 Якщо елеватор обслуговує два або більше поверхів, то на кожному поверсі повинні бути самостійні пристрої, що вимикають, та двостороння звукова попереджувальна сигналізація.

7.10.26 Автоматичний прес для виготовлення банок та кінців повинен мати пристрій, що забезпечує його вимкнення у разі порушення режиму роботи.

7.10.27 Пристосування для викидання відходів жерсті, приводи від електродвигуна до преса і від преса до підвивальної машини повинні мати огороження.

7.10.28 Автоматичний прес повинен бути оснащений пристроями та пристосуваннями для забезпечення безпечної роботи на ньому.

7.10.29 Доставка рулонів жерсті до місця роботи та завантажування в розмотувальний пристрій повинні бути механізовані.

7.10.30 Розмотувальний пристрій, а також зона передачі жерсті від розмотувального пристрою до преса повинні бути огорожені.

7.10.31 Апаратна частина пастонакладальної машини (бачки, збірники тощо), що працюють під тиском, повинні бути забезпечені запобіжним клапаном, відрегульованим на робочий тиск. Клапан має перевірятися не рідше одного разу на місяць.

7.10.32 Ті частини пастонакладальної машини, що нагріваються, а також підвідні та відвідні повітроводи повинні бути теплоізовані, температура їх поверхонь не повинна перевищувати +45° С.

7.10.33 Переливні пристосування повинні бути влаштовані так, щоб під час зарядки балона пастонакладальної машини паста не потрапляла на підлогу.

7.10.34 Під час роботи сушильної печі поправляти та виймати стопи кінців із сушильної камери забороняється. Огляд електроапаратури сушильної печі слід проводити тільки після відключення від електромережі.

7.10.35 Під час роботи пастонакладальної машини на бензиновій або бензольній пасті сушильна частина печі повинна бути забезпечена витяжною вентиляцією у вибухобезпечному виконанні, а у разі роботи на водно-аміачній пасті - вентиляцією у звичайному виконанні.

7.10.36 Виробничі приміщення, у яких розміщується устаткування лакування і літографських цехів, відносяться до вибухопожежонебезпечних і повинні відповідати вимогам ГОСТ 12.1.004-91 і ГОСТ 12.1.010-76.

7.10.37 Усі конструктивні елементи приміщень для літографських та лакувальних цехів повинні бути виконані з вогнестійких матеріалів.

7.10.38 Приміщення лакувальних, літографських та електролізних цехів повинні бути обладнані вибухобезпечними витяжними вентиляційними установками та місцевими відсмоктувачами безпосередньо від місць виділення шкідливих речовин: від електролізних та паяльних ванн і столів, від копіювальних рам, центрифуг тощо.

7.10.39 Вентилятори лакувальних, літографських та електролізних цехів повинні встановлюватися в ізовані приміщеннях.

7.10.40 У разі повітряного опалення лакувальних і літографських цехів циркуляція припливного повітря не дозволяється.

7.10.41 Вентиляцію літографських та лакувальних цехів (механічну, припливно-витяжну) слід улаштовувати з таким розрахунком, щоб концентрація шкідливих речовин у зоні знаходження працівників не перевищувала ГДН.

7.10.42 Для відведення статичної електрики усі машини та вентиляційні установки лакувального цеху повинні бути приєднані до захисного заземлення електроустаткування відповідно до ГОСТ 12.1.030-81.

7.10.43 Усі застосовувані лакофарбові матеріали, розчинники та розріджувачі повинні відповідати встановленим на них стандартам або технічним умовам.

7.10.44 На кожній бочці, бідоні, банці та іншій тарі з лакофарбовим матеріалом, розчинниками має бути наклейка або бірка з точною назвою і позначенням цих матеріалів, а для матеріалів, що містять свинець, - також відсоток наявності останнього. Тара має бути справною, з кришкою, яка щільно закривається.

7.10.45 Для роботи з кислотами та лугами має бути обладнана спеціальна шафа з витяжною вентиляцією.

7.10.46 Обтиральний матеріал, насичений оліфою, маслом, бензином, гасом і фарбами, необхідно збирати в металеві ящики, що щільно закриваються, та видаляти з цеху після закінчення зміни.

7.10.47 Змивні матеріали (уайт-спірит, скипидар тощо) повинні знаходитися у посудинах з притертими пробками і зберігатися у спеціальній металевій шафі, а ганчір'я - в закритих металевих ящиках.

7.10.48 Повітроводи від калорифера та рециркуляційні повітроводи повинні бути покриті шаром теплової ізоляції, температура зовнішніх поверхонь не повинна перевищувати +45° С.

7.10.49 Перед пуском транспортера сушильної печі потрібно попередити людей, що знаходяться поблизу, подачею звукового сигналу.

7.10.50 За 5 - 7 хвилин до пуску калорифера сушильної печі необхідно включити в роботу повітродувку та витяжний вентилятор для видалення вибухонебезпечної суміші з камери згоряння калорифера.

7.10.51 У разі раптового припинення подачі електроенергії у сушильну піч подача рідкого палива у форсунку має відключатися автоматично.

7.10.52 Сушильні камери повинні мати надійну теплоізоляцію, яка забезпечує температуру стінок камери з зовнішньої сторони не вище +45° С.

7.10.53 У терморадіаційних та конвекційних з електронагрівом сушильних камерах необхідно застосовувати автоматичні терморегулятори, зблоковані з вентиляційними установками.

7.10.54 Нагрівальні прилади належить захищати від можливого попадання на них крапель фарби.

## **8 ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ДО ВИРОБНИЧОГО УСТАТКУВАННЯ**

8.1 Виробниче устаткування й оснащення рибообробних підприємств, цехів і дільниць повинні відповідати вимогам ГОСТ 12.2.003-91 "ССБТ. Оборудование производственное. Общие требования безопасности", затвердженого та введеного в дію постановою Державного комітету СРСР з управління якістю продукції та стандартів від 06.06.91 N 807, ГОСТ 12.2.049-80 "ССБТ. Оборудование производственное. Общие эргономические требования", затвердженого та введеного в дію постановою Державного комітету СРСР зі стандартів від 17.07.80 N 3679, ГОСТ 12.2.064-81 "ССБТ. Органы управления производственным оборудованием. Общие требования безопасности", затвердженого та введеного в

дію постановою Державного комітету СРСР зі стандартів від 11.11.81 N 4884, ГОСТ 12.2.124-90 "ССБТ. Оборудование продовольственное. Общие требования безопасности", затвердженого та введеного в дію постановою Державного комітету СРСР з управління якістю продукції та стандартів від 28.06.90 N 2010, ГОСТ 12.1.004-91, ГОСТ 12.1.010-76, СНиП 3.05.05-84 "Технологическое оборудование и технологические трубопроводы", затверджених постановою Державного комітету СРСР у справах будівництва від 07.05.84 N 72, експлуатаційної документації заводів-виготовлювачів і цих Правил.

8.2 Усі теплові апарати, бланширувачі, підігрівники, варильні котли, обжарювальні печі, випарні сушильні апарати, автоклави, пастеризатори, паропроводи, димоходи та інші апарати і комунікації, які випромінюють тепло, повинні мати ефективну і надійну теплову ізоляцію відповідно до вимог СНиП 2.04.14-88.

Обладнання, що виділяє тепло, повинно бути теплоізованим так, щоб температура зовнішніх поверхонь не перевищувала +45° С.

Теплоізоляція повинна бути вогнестійкою, сталою до вологи та механічних впливів.

Обладнання з примусовим охолодженням повинно мати блокувальний пристрій, що унеможлиблює його пуск у разі відсутності холодоагенту.

8.3 Усі машини і апарати, що працюють під тиском понад 0,07 МПа (0,7 кгс/см<sup>2</sup>) (парозбірники, ресивери, автоклави, варильні котли, сушильні барабани тощо), повинні відповідати вимогам Правил будови і безпечної експлуатації посудин, що працюють під тиском, затверджених наказом Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 18.10.94 N 104 (ДНАОП 0.00-1.07-94) (із змінами та доповненнями).

8.4 Компресорне обладнання повинно відповідати вимогам ГОСТ 12.2.016-81 "ССБТ. Оборудование компрессорное. Общие требования безопасности", затвердженого та введеного в дію постановою Державного комітету СРСР зі стандартів від 11.11.81 N 4885 (із змінами та доповненнями), і вимогам Правил будови і безпечної експлуатації стаціонарних компресорних установок, повітропроводів і газопроводів, затверджених Державним комітетом з нагляду за безпечним веденням робіт в промисловості і гірничому нагляду при Раді Міністрів СРСР 07.12.71 (ДНАОП 0.00-1.13-71).

8.5 Конвеєри повинні відповідати вимогам ГОСТ 12.2.022-80\* "ССБТ. Конвейеры. Общие требования безопасности", затвердженого постановою Державного комітету СРСР зі стандартів від 05.09.80 N 4576 (із змінами та доповненнями).

8.6 Вентиляційні системи устаткування та вентиляційне обладнання повинні відповідати вимогам ГОСТ 12.4.021-75 "ССБТ. Системы вентиляционные. Общие требования", затвердженого та введеного в дію постановою Державного комітету стандартів Ради Міністрів СРСР від 13.11.75 N 2849 (із змінами та доповненнями), Правилам будови, монтажу, ремонту і безпечної експлуатації вибухозахищених

вентиляторів, затвердженим наказом Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 11.09.98 N 183 (ДНАОП 0.00-1.18-98).

8.7 Залежно від особливостей технологічних процесів обладнання повинно мати індивідуальні відсмоктування або елементи підключення до стаціонарних систем вентиляції для відсмоктування, вловлювання та видалення шкідливих або небезпечних речовин з очищення повітря до санітарних норм перед викидом його в атмосферу. Для відсмоктування пилу, займистих або вибухонебезпечних середовищ повинна бути передбачена самостійна вентиляційна система. Підключення до загальної вентиляційної системи не дозволяється.

Вбудовані в обладнання аспіраційні та витяжні вентиляційні системи повинні бути зблоковані з пусковими пристроями обладнання.

8.8 Пневмоприводи повинні відповідати вимогам ГОСТ 12.3.001-85\* "ССБТ. Пневмоприводы. Общие требования безопасности к монтажу, испытаниям и эксплуатации", затвердженого та введеного в дію постановою Державного комітету СРСР зі стандартів від 10.11.85 N 3559 (із змінами та доповненнями).

8.9 Гідроприводи та мастильні системи устаткування повинні відповідати вимогам ГОСТ 12.2.086-83\* "ССБТ. Гидроприводы объёмные и системы смазочные. Общие требования безопасности к монтажу, испытаниям и эксплуатации", затвердженого та введеного в дію постановою Державного комітету СРСР зі стандартів від 05.01.83 N 1 (із змінами та доповненнями).

8.10 Система змащення механізмів, розташованих у місцях, небезпечних для обслуговувального персоналу, повинна бути автоматичною або дистанційною.

Конструкція систем змащення повинна унеможливлувати влучення мастил у харчові продукти, на частині обладнання, що не потребує змащення, а також на площадки обслуговування.

8.11 Технологічне устаткування, інвентар, тара повинні бути виготовлені з матеріалів, що шкідливо не впливають на продукти переробки.

8.12 Трубопроводи для харчових продуктів повинні виготовлятися з антикорозійних матеріалів і бути рознімними для їх зручного промивання.

8.13 Ванни і чани, виготовлені з бетону, повинні бути облицьовані матеріалами, вказаними в пункті 8.11. Дозволяється застосовувати ванни з нержавіючого металу, а бочки та чани місткістю до 500 кг - з деревини твердих порід.

8.14 Технологічне устаткування, якщо того потребує технологічний процес, повинно бути забезпечене необхідними КВПіА (термометрами, манометрами, вакуумметрами тощо). Вимоги безпеки до влаштування та експлуатації контрольно-вимірювальних приладів і автоматичних пристроїв наведено у розділі 16 цих Правил.

8.15 Обладнання, у якому використовуються вибухопожежонебезпечні речовини, повинно мати протиаварійні пристрої: клапани, автоматичні системи придушення

вибухів тощо.

8.16 Елементи технологічного устаткування, які можуть спричинити небезпеку аварій і нещасних випадків, повинні мати сигнально-запобіжне пофарбування відповідно до вимог ГОСТ 12.4.026-76 "ССБТ. Цвета сигнальные и знаки безопасности", затвердженого та введеного в дію постановою Державного комітету стандартів Ради Міністрів СРСР від 24.05.76 N 1267 (із змінами та доповненнями).

8.17 Залежно від призначення устаткування, що працює під тиском (розрідженням), для управління його роботою та безпечної експлуатації повинно оснащуватися:

запірною або запірно-регулюючою арматурою;

приладами для вимірювання тиску;

приладами для вимірювання температури;

запобіжними пристроями від підвищення тиску понад допустимого рівня;

показчиками рівня рідини.

8.18 Запірна арматура повинна відповідати вимогам ГОСТ 12.2.063-81 "ССБТ. Арматура промышленная трубопроводная. Общие требования", затвердженого та введеного в дію постановою Державного комітету СРСР зі стандартів від 26.10.81 N 4673 (із змінами та доповненнями).

8.19 Паропроводи до теплового устаткування, що не працює під тиском, повинні бути оснащені редукційними і запобіжними клапанами, манометрами та запірними органами. Тиск пари, що поступає в них, не повинен перевищувати 0,05 МПа (0,5 кгс/см<sup>2</sup>).

8.20 Посудини, оснащені швидкознімними затворами, повинні мати запобіжні пристрої, які унеможливають вмикання посудини під тиск у разі неповного закриття кришки і відкриття її за наявності в посудині тиску.

8.21 Для запобігання гідравлічним ударами апарати, які працюють на парі, що подається в парову оболонку, повинні оснащуватися конденсатовідвідниками.

8.22 Перед пуском у роботу технологічного устаткування необхідно перевіряти:

робоче місце і підходи до нього на відсутність на підлозі води, залишків сировини чи продукту або сторонніх предметів;

чистоту решіток на трапах, наявність і справність підлогових решіток - їх рейки повинні бути цілими, решітка не повинна перекидатись, якщо стати на її край;

справність блокувальних пристроїв, відповідних контрольно-вимірювальних приладів і захисних огорожень;

наявність заземлення;

цілісність і справність кнопок на щиту управління.

8.23 Перед початком проведення технологічного процесу слід перевіряти роботу механізмів на холостому ході машини.

8.24 Перед пуском у дію машин і механізмів, пов'язаних з конвеєрами або іншими протяжними транспортними пристроями, подається чіткий попереджувальний звуковий сигнал.

У цехах з підвищеним рівнем шуму повинні бути встановлені звукові та світлові сигнали відповідно до вимог ГОСТ 12.4.026-76.

8.25 Устаткування, що знаходиться за межами видимості оператора і становить небезпеку для обслуговувального персоналу під час пуску (автоматизовані лінії, конвеєри довжиною понад 20 м тощо), повинно бути оснащено звуковою, світловою або комбінованою сигналізацією, що спрацьовує автоматично за 10 с до пуску устаткування і вимикається після пуску останньої машини лінії.

8.26 У багатопровідних машинах повинно бути передбачено електричне блокування відключення двигунів приводів у разі виникнення небезпечних ситуацій під час раптової зупинки одного з них.

8.27 Електроустаткування під час ремонту, миття, очищення технологічного обладнання, парової та водяної арматури повинно бути відключене від джерел електроживлення, а на пусковій апаратурі електродвигунів, вентилях і засувках головних магістралей пари та води повинні бути вивішені таблички з попереджувальними написами: "Увага! Не включати, працюють люди!", "Ремонт!", "Миття!", "Очистка!".

8.28 Органи управління виробничим устаткуванням повинні розташовуватись у робочій зоні відповідно до вимог ГОСТ 12.2.064-81 і мати написи або символи згідно з ГОСТ 12.4.040-78\* "ССБТ. Органы управления производственным оборудованием. Обозначения", затвердженим та введеним в дію постановою Державного комітету стандартів Ради Міністрів СРСР від 05.04.78 N 950 (із змінами та доповненнями).

8.29 Пульти і пости управління, вмонтовані в корпус устаткування, повинні бути розташовані на відстані не більше ніж 1,0 - 1,2 м від постійного робочого місця.

Органи управління повинні бути над рівнем підлоги (майданчика) - на висоті в межах від 0,7 до 1,6 м під час обслуговування стоячи і на висоті 0,6 - 1,2 м під час обслуговування сидячи (залежно від габаритів устаткування).

8.30 Органи управління обладнанням лінії повинні розташовуватися в місцях перебування обслуговувального персоналу.

8.31 Органи ручного управління повинні бути розташовані на відстані не менше ніж 0,2 м від незакритих робочих органів, механізмів, нагрітих елементів устаткування. Рукоятки важелів, ободи маховиків тощо повинні знаходитись на відстані не менше ніж 0,04 м від огорожі або корпусу устаткування.

8.32 Пускові педалі ніжного управління обладнанням повинні мати надійне огороження або запобіжні пристрої, що виключають можливість ненавмисного



включення обладнання від яких-небудь випадкових причин (падіння предмета, випадкового натискання тощо).

8.33 У разі будь-якого способу ручного управління на кожній машині, що входить до складу лінії, повинна бути передбачена аварійна кнопка "Стоп". На транспортних пристроях аварійні кнопки "Стоп" повинні розміщуватися в місцях пуску цих пристроїв і через кожні 10 м за умови довжини транспортних пристроїв понад 10 м.

У разі розташування обладнання в декількох приміщеннях аварійні кнопки "Стоп" повинні бути в кожному приміщенні.

8.34 Обладнання з декількома приводними двигунами за необхідності повинно мати кнопку екстреної зупинки для одночасного відключення всіх приводів.

8.35 Робота обладнання в автоматичних лініях і технологічних комплексах повинна контролюватися з центрального пульта управління, на якому розміщуються органи дистанційного управління, прилади та пристрої контролю технологічних параметрів і сигналізації стосовно досягнення ними граничнодопустимих значень параметрів.

8.36 Автоматичні та потокові лінії повинні мати центральні пульти управління для роботи в автоматичному і налагоджувальному режимах. Відповідна система автоматичного управління не повинна допускати самочинного переключення лінії з налагоджувального режиму на автоматичний або пуску її з центрального пульта під час наладки. На пульті управління повинні бути розташовані прилади і пристрої, що показують стан устаткування в лінії.

8.37 Устаткування та його частини, що є джерелом виділення вологи і газів, повинні бути конструктивно сховані і максимально герметичні (варильні котли, мийні машини, обжарювальні печі, коптильні камери, димогенератори тощо). За недостатньої герметичності устаткування повинно мати вбудовані місцеві відсмоктувачі та пристрої, що уловлюють і виводять шкідливі речовини з очищенням повітря, що викидається в атмосферу.

Вміст шкідливих газів, пари і пилу в робочій зоні виробничих приміщень має відповідати ГОСТ 12.1.005-88.

8.38 В устаткуванні з можливим виділенням шкідливих парів і газів (коптильне, компресорне, лакувальне, літографічне тощо) повинні бути встановлені газоаналізатори, зблоковані зі звуковою та світловою сигналізацією, що попереджає про небезпечну концентрацію шкідливих речовин.

8.39 Машини для подрібнення, розмелювання і просіювання, а також транспортне устаткування і всі апарати, що виділяють пил, повинні закриватися у місцях пиловиділення щільними кожухами і мати вбудовані в устаткування аспіраційні та витяжні вентиляційні системи, зблоковані з пусковими пристроями.

8.40 Виробниче обладнання повинно експлуатуватися у справному стані та працювати без невластивого йому шуму й вібрації. Конструкція виробничого обладнання повинна забезпечувати:

вимоги шумової характеристики - за ГОСТ 12.1.003-83 "ССБТ. Шум. Общие требования безопасности", затвердженим і введеним в дію постановою Державного комітету СРСР зі стандартів від 06.06.83 N 2473 (із змінами та доповненнями);

рівень допустимої вібрації - за ГОСТ 12.1.012-90 "ССБТ. Вибрационная безопасность. Общие требования", затвердженим та введеним в дію постановою Державного комітету СРСР з управління якістю продукції та стандартів від 13.07.90 N 2190 (із змінами та доповненнями).

8.41 Обертіві і рухомі частини устаткування, привідних механізмів, двигунів повинні бути надійно огорожені відповідно до ГОСТ 12.2.062-81\* "ССБТ. Оборудование производственное. Ограждения защитные", затвердженого та введеного в дію постановою Державного комітету СРСР зі стандартів від 30.10.81 N 4772 (із змінами та доповненнями), або розташовані так, щоб унеможлиблювалося травмування обслуговувального персоналу.

8.42 Огородження і запобіжні пристосування не повинні зменшувати освітленість робочого місця, посилювати шум, який створюється рухомими частинами устаткування, та підвищувати його вібрацію.

8.43 Конструкція устаткування не повинна ускладнювати розвантаження, повне видалення продукту і санітарну обробку устаткування, повинна забезпечувати миття без розбирання і унеможлиблювати утворення застійних зон.

Елементи конструкції устаткування не повинні мати гострих кутів, незачищених поверхонь, випинань, напливів тощо.

8.44 Бункери і воронки для подачі сировини та пристрої для виходу готової продукції повинні мати конструкцію, що забезпечує під час завантаження і вивантаження безпеку обслуговувального персоналу.

Конструкція завантажувальних пристроїв повинна виключати можливість викидання сировини назовні.

8.45 Завантаження, перемішування, вивантаження та транспортування продукту до обладнання та від обладнання повинні бути механізовані, за винятком універсального обладнання.

8.46 Ємності та витратні бачки для рідини повинні мати покажчики рівня рідини та переливні сигнальні трубки.

8.47 На устаткування (машини, агрегати, апарати, ємності, механізми), КВПіА тощо згідно з ГОСТ 12.2.003-91 має бути експлуатаційна документація.

## **9 ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ДО РОЗМІЩЕННЯ ВИРОБНИЧОГО УСТАТКУВАННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОЧИХ МІСЦЬ**

9.1 Розміщення й експлуатація виробничого устаткування в цехах рибообробних підприємств повинні відповідати характеру виробництва і послідовності технологічного процесу, не створювати, за можливості, зустрічних, перехресних і

зворотних потоків сировини і готової продукції, а також забезпечувати безперервність технологічного процесу й оптимальні умови праці працівників.

9.2 Біля кожної машини й апарата повинні бути вивішені на видному і доступному місці інструкції щодо їх безпечної експлуатації, обслуговування і догляду за ними, затверджені роботодавцем.

9.3 Під час розташування технологічного устаткування необхідно дотримуватися таких норм:

проходи між апаратами і машинами, а також між апаратами, машинами та стінами приміщення, за умови цілодобового обслуговування, повинні бути не менше 1 м;

у разі встановлення конвеєрів з двобічним розташуванням робочих місць повинні передбачатися проходи з обох боків не менше 1 м; у разі встановлення конвеєрів з одnobічним розташуванням робочих місць має бути прохід указаної ширини з одного боку (з боку робочих місць), з другого боку повинен бути забезпечений зручний доступ для огляду та змазування рухомих частин конвеєра;

відстань між устаткуванням за умови встановлення його фронтами одне до іншого має бути не менше ніж 1,5 м;

ширина проходу між рамами - не менше ніж 1,35 м;

відстань між конвеєром і стіною за наявності робочих місць між ними - не менше ніж 1,4 м, за відсутності їх - не менше ніж 1,0 м;

відстань між частинами устаткування, що виступають, з урахуванням одnobічного проходу - не менше ніж 0,8 м, а якщо не потрібен їх ремонт і не передбачається руху людей, - не менше ніж 0,5 м;

ширина головного проходу між рядами технологічного обладнання у разі руху транспорту в одному напрямку має бути не меншою від максимальної ширини навантаженого транспорту плюс 1,4 м, у разі зустрічного руху транспорту - не менше подвійної максимальної ширини плюс 1,5 м;

ширина проїзду має бути не менше 2,0 м. За умови використання механізованого наземного транспорту для вантажно-розвантажувальних робіт (електрокари, електронавантажувачі) ширину проїздів слід приймати з урахуванням радіуса повороту транспорту, але не меншою 3,0 м;

приводна частина машин і транспортерів повинна розташовуватися від стін і колон на відстані не менше ніж 1 м;

висота столів і обладнання, за якими проводиться обробка риби, повинна бути 0,85 м;

висота стелажів для дефростації риби, інвентарю, тари тощо повинна бути не більше ніж 1,5 м;

довжина робочого місця для розбирання та чищення риби з використанням дек має бути не менше ніж 1 м, без використання дек - не менше ніж 0,8 м;

відстань від верху обладнання до низу стельових балок має бути не менше ніж 0,5 м.

9.4 Розміщення виробничого устаткування не повинно залишати місць, не доступних для його миття і санітарної обробки.

9.5 Виробниче устаткування не повинне загороджувати віконні прорізи та зменшувати освітленість робочих місць.

9.6 У разі розміщення устаткування на площадках вище рівня підлоги (вовчки, сушильні барабани, варильні котли, баки для жиру, тузлуку і соусу, вакуум-випарне обладнання тощо) для його обслуговування повинні бути передбачені майданчики, сходи й огороження (відповідно до вимог ГОСТ 12.2.124-90).

Майданчики обслуговування, що розташовані на висоті понад 0,8 м, повинні мати огороження і сходи з поручнями. Висота огорожень (поручнів) повинна бути не менше 1 м, при цьому на висоті 0,5 м від настилу майданчика (сходів) повинно бути додаткове поздовжнє огороження. Вертикальні стійки огорожень (поручнів) повинні мати крок не більше 1,2 м. По краях настилу майданчиків повинні мати суцільну бортову штабу висотою 0,15 м.

Майданчики постійних робочих місць повинні мати вільний прохід шириною не менше 0,7 м.

Поверхні настилів майданчиків і сходинок сходів повинні бути неслизькими.

Ширина сходів повинна бути не менше 0,6 м, відстань між сходинками сходів - 0,2 м, ширина сходинки - не менше 0,12 м.

Сходи майданчика постійного робочого місця висотою понад 1,5 м повинні мати нахил до горизонту не більше 45°, а меншої висоти - не більше 60°.

Сходи висотою понад 3 м повинні мати перехідні майданчики через кожні 3 м.

9.7 Відстань між рядами автоклавів повинна бути не менше ніж 2,0 м, висота автоклавів над підлогою - не менше ніж 0,8 м.

9.8 Перед тістомісильними машинами з діжами, що перекочуються, повинні бути вільні проходи для пересування діжок. За наявності до трьох тістомісильних машин ширина проходів повинна бути не менше 3 м, у разі більшого їх числа - 3,5 м.

9.9 Усі розташовані над підлогою ванни і чани для соління риби повинні бути встановлені одинарними або здвоєними рядами (секціями) з проходами між ними і стінами приміщень. Ширина проходів між рядами чанів повинна бути не менше 1 м, ширина проходу від стін до чанів повинна бути не менше 0,7 м.

Між заглибленими нижче від підлоги чанами повинні бути проходи з міцного настилу шириною не менше 1 м.

9.10 Мийні машини, бланширувачі, інспекційні транспортери та наповнювачі рідких продуктів повинні бути розташовані на ділянці підлоги з відповідним ухилом до трапів.

9.11 Біля машин з дистанційним або автоматичним управлінням повинні бути надписи "Обережно. Включається автоматично (дистанційно)!".

9.12 На кожному робочому місці автоматичної лінії повинні бути пристрої для негайного зупинення роботи машини чи агрегату.

9.13 Робочі місця (ДСТУ 2293-99 "Охорона праці. Терміни та визначення основних понять", затверджений і введений в дію наказом Державного комітету України по стандартизації, метрології та сертифікації від 26.03.99 N 164) повинні бути організовані згідно з ГОСТ 12.2.061-81 "ССБТ. Оборудование производственное. Общие требования безопасности к рабочим местам", затвердженим та введеним в дію постановою Державного комітету СРСР зі стандартів від 11.11.81 N 4883, і відповідати ергономічним вимогам ГОСТ 12.2.032-78 та ГОСТ 12.2.033-78.

9.14 Розміщення робочих місць має бути поза зоною пересування механізмів, сировини, готового продукту, руху вантажів і забезпечувати зручність спостереження за виконуваними операціями і управління ними.

9.15 Мінімальна довжина робочого місця повинна бути 0,8 м на одного працівника, а в разі використання допоміжних пристроїв (розносів, ящиків тощо) - не менше ніж 1,4 м.

#### **10 ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ДО ЗАСОБІВ ЗБЕРІГАННЯ І ТРАНСПОРТУВАННЯ СИРОВИНИ, ВИХІДНИХ МАТЕРІАЛІВ, ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ ТА ВІДХОДІВ ВИРОБНИЦТВА**

10.1 Для зберігання, складування сировини, готової продукції, допоміжних матеріалів, відходів повинні бути відведені місця у спеціально призначених для цієї мети приміщеннях, спорудах тощо. Складені у цих місцях матеріали і предмети не повинні заважати проходу та вільному обслуговуванню виробничого устаткування.

10.2 У холодильних камерах не дозволяється укладення вантажів впритул до стельових і пристінних аміачних батарей, повітроохолоджувачів, а також на труби батарей і з'єднувальні трубопроводи.

10.3 Усі вантажі, як у тарі, так і без неї, для розміщення в камерах холодильника повинні укладатися штабелями на піддони.

10.4 Необхідно витримувати відстань від батарей до вантажного штабеля згідно з технологічними інструкціями, але не менше 0,3 м.

10.5 Контейнери, ящики та бочки із замороженою продукцією укладають у камерах зберігання в штабелі на відстані 0,6 м від батарей. Відстань між верхньою кромкою штабеля і стелею повинна бути не менша, ніж 0,5 м.

10.6 Нижні контейнери, бочки та ящики повинні укладатися на решітки або рейки. Між контейнерами або ящиками в штабелях через кожний метр прокладаються прокладки.

10.7 У камерах безпосередньо за вантажними дверима треба залишати вільний від вантажів майданчик розміром 3,5 x 3,5 м для маневрування наземного електротранспорту.

10.8 Використання камер холодильної обробки і камер зберігання як коридорів для проходу людей, проїзду навантажувачів, електрокар, візків, різного наземного транспорту не дозволяється.

10.9 Під час зважування не дозволяється укладання риби та рибопродуктів безпосередньо на платформи ваг. Зважування слід проводити на візках, у тарі або на спеціальних решітках.

10.10 Норми укладання вантажів на піддони, види упакування за найменуваннями складованих вантажів, способи укладання, висота укладання вантажу на піддонах, загальна висота складування сировини, готової продукції та матеріалів повинні відповідати вимогам ВНТП 35-86.

10.11 Під час укладання вантажів у штабелі потрібно дотримуватися встановленої для даного вантажу висоти укладання із забезпеченням стійкості штабеля і безпеки проведення робіт.

10.12 Під час складування хімікатів, вантажів у крихкій тарі, легкозаймистих і битких вантажів, а також під час роботи поблизу колон, стін, перегородок працівникам слід бути максимально обережними.

10.13 Не дозволяється користуватися інвентарем і піддонами, що не продезінфіковані після використання. Чисті піддони треба зберігати в окремому приміщенні.

10.14 Зберігати тару потрібно у штабелях висотою 3,0 - 3,5 м; піддони ящикові і стоякові, тару-обладнання - у складеному виді; ящики - у пакетах на плоских піддонах.

10.15 На відкритих майданчиках і в складах на місцях для укладання вантажів повинні бути розмічені кордони штабелів, проїздів, проходів між ними. Не дозволяється розміщати вантажі в проходах і проїздах.

10.16 Майданчики для тимчасового складування вантажів повинні знаходитись на відстані не менш ніж 2,5 м від залізничних колій і автомобільних доріг.

10.17 Вантаж на транспортному засобі має бути розміщений і закріплений таким чином, щоб він:

не становив небезпеки для водія і оточенню;

не обмежував для водія оглядовість;

не порушував рівноваги транспортного засобу;

не закривав світлові та сигнальні пристрої, а також номерні знаки і реєстраційні номери.

10.18 Вимоги до складських приміщень, а також умов транспортування сировини, готової продукції, допоміжних матеріалів і відходів наведені в розділі 14.

## ПІ ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ДО ВЛАШТУВАННЯ ТА ЕКСПЛУАТАЦІЇ ХОЛОДИЛЬНИКІВ І ХОЛОДИЛЬНИХ УСТАНОВОК

### П.1 Загальні вимоги

П.1.1 Улаштування, прийняття в експлуатацію холодильників і холодильних установок та їх експлуатація повинні виконуватися згідно з вимогами Правил будови і безпечної експлуатації фреонових холодильних установок, затверджених Державним агропромисловим комітетом СРСР 27.02.88 (НАОП 2.2.00-1.10-88), Правил будови і безпечної експлуатації аміачних холодильних установок, затверджених Державним комітетом Ради Міністрів СРСР з питань продовольства 27.09.90 (НАОП 8.1.00-1.04-90), ДНАОП 0.00-1.07-94, СНиП 3.05.05-84, СНиП 2.11.02-87 "Холодильники", затверджених постановою Державного будівельного комітету СРСР від 20.07.87 N 137, ПУЕ, Правил пожежної безпеки в Україні, затверджених [наказом Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій від 19.10.2004 N 126](#), зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 04.11.2004 за N 1410/10009 (далі - НАПБ А.01.001-2004), та інших нормативно-правових актів, що стосуються будівництва та експлуатації холодильників і холодильних установок.

П.1.2 Ширина основного проходу або відстань від регулюючої станції до виступних частин компресорів повинна бути не меншою 1,5 м. Прохід між такими частинами компресорів допускається не меншим 1,0 м.

П.1.3 Прохід між гладкою стіною і компресором (або апаратом) повинен бути не меншим 0,8 м, якщо він не є основним проходом для обслуговування.

П.1.4 Для обслуговування та ремонту встановленого у приміщенні або зовні обладнання повинен бути забезпечений доступ.

П.1.5 Дозволяється встановлювати холодильне обладнання, яке не потребує обслуговування, боком біля стін без наявності проходів.

П.1.6 Для зменшення впливу вібрації, спричиненої роботою компресорів, необхідно виконувати такі заходи:

фундаменти під компресори повинні бути відокремлені від конструкцій будівлі (фундаментів стін, колон, перекриттів машинного відділення);

майданчики між фундаментами суміжних компресорів повинні бути вкладними, що вільно спираються на фундаменти;

трубопроводи, приєднані до машини, не повинні жорстко кріпитися до конструкцій будівлі; у разі необхідності використання жорстких кріплень повинні передбачатися відповідні компенсаційні пристрої;

трубопроводи, що з'єднують компресори з обладнанням, повинні мати достатню гнучкість, що компенсує деформації;

кількість заворотів обв'язувальних трубопроводів повинна бути мінімальною, радіус завороту трубопроводів повинен бути максимальним; підвищені вібрації труб, що виявлені під час пробного пуску установки, повинні бути усунуті.

11.1.7 Двері машинного й апаратного відділень, а також холодильних камер повинні відчинятися в бік виходу. Вони не повинні виходити безпосередньо у виробничі приміщення або зв'язані з ними коридори та сходові клітки.

11.1.8 Дозволяється улаштування виходу з машинного й апаратного відділень у приміщення обслуговувальних їх електророзподільних пристроїв, командних пунктів автоматизації, вентиляційних камер (за умови, що ці приміщення мають вихід назовні), а також у підсобно-побутові приміщення машинного й апаратного відділень.

11.1.9 Розташування холодильного обладнання повинно забезпечувати зручність і безпеку обслуговування. Арматура, що поодинокі розміщена на висоті не більше 3 м і рідко використовується, може обслуговуватися з переносних драбин.

11.1.10 Підлога машинних та апаратних відділень повинна бути рівною, з вогнетривкого матеріалу, що не піддається швидкому зносу, маслостійкою і нековзкою.

11.1.11 Відмітка підлоги машинного відділення і з'єднаних з ним через коридор підсобних приміщень не повинна бути нижчою від рівня території двору. Якщо ця відмітка перевищує рівень двору, на виході з машинного відділення повинен бути влаштований майданчик зі сходами. Не дозволяється улаштування сходин з підйомом перед виходами з машинного відділення назовні.

11.1.12 Поблизу машинних відділень повинні бути передбачені відокремлені вогнетривкою стіною допоміжні та побутові приміщення (для переодягання і зберігання спецодягу, санітарний вузол з душовою і умивальником, кімната для приймання їжі, кімната начальника цеху, ремонтна майстерня, комора запчастин тощо). Ухід у ці приміщення повинен бути через окремий коридор, що має вхід ззовні та зв'язаний дверима з машинним або апаратним відділеннями, при цьому підлога коридору повинна бути на однаковій позначці з підлогою машинного відділення.

11.1.13 Припливна та витяжна (вона є також аварійною) вентиляції в машинних відділеннях повинні бути примусовими з кратністю повітрообміну: припливна - не менше 3, витяжна (аварійна) - не менше 4 за годину.

11.1.14 У разі постійного обслуговування холодильної установки персоналом наявність природного освітлення в машинному відділенні обов'язкова.

11.1.15 У машинних відділеннях повинно бути передбачено робоче й аварійне (від незалежного джерела) освітлення. Аварійне освітлення повинно автоматично включатися у разі відключення основного джерела освітлення.

11.1.16 Не дозволяється експлуатація холодильної установки з несправними приладами захисної автоматики.

11.1.17 У машинному відділенні на видному місці потрібно вивісити:



інструкції з улаштування та безпечної експлуатації холодильної установки, обслуговування машин і апаратів, дій персоналу у разі виникнення аварійної ситуації, пожежної небезпеки;

правила надання першої долікарської допомоги;

графіки проведення планово-попереджувальних ремонтів (періодичних технічних обслуговувань);

схеми трубопроводів холодоагенту, холодоносія та води з нумерацією запірної арматури, приладів контролю й автоматики;

показники знаходження засобів індивідуального захисту;

номери телефонів швидкої допомоги, пожежної команди, диспетчера електромережі;

номери телефонів і адреси організацій, що обслуговують автоматизовану холодильну установку.

11.1.18 Машинне відділення холодильної установки повинно бути забезпечене первинними засобами пожежогасіння.

11.1.19 Вхід стороннім особам до машинного відділення не дозволяється, про що повинен бути вивішений попереджувальний напис поблизу вхідних дверей і заборонний знак.

11.1.20 Під час обслуговування холодильної установки повинен проводитися візуальний огляд обладнання, перевірка його герметичності, очищення поверхні обладнання від пилу і бруду.

11.1.21 Не дозволяється усунення інею з батарей безпосереднього охолодження механічним способом (допускається обмітання інею).

11.1.22 Механічне очищення від водяного каменю трубок кожухотрубних апаратів (конденсаторів і випарників з міжтрубним кипінням) повинно проводитися тільки після звільнення їх від холодоагенту під безпосереднім наглядом особи, відповідальної за безпечну експлуатацію установки.

11.1.23 У зимовий період під час перерв у роботі холодильної установки і можливості замерзання води необхідно спускати її з охолоджувальних оболонок циліндрів і сальників компресорів, водяних насосів, конденсаторів закритого типу, переохолоджувачів та інших апаратів, а також з водяних трубопроводів, для чого повинні бути передбачені спускні крани в найнижчих точках систем.

11.1.24 Необхідно систематично очищати від льоду, що утворюється в зимовий період, зрошувальні конденсатори, сходи і майданчики для їх обслуговування.

11.1.25 Виконання робіт (ремонт приміщень, теплоізоляція, пофарбування обладнання і труб тощо) у машинних відділеннях, а також у холодильних камерах працівниками, які не мають відношення до обслуговування й експлуатації холодильної установки і камер, повинно проводитися під наглядом працівника,

відповідального за експлуатацію холодильної установки, після відповідного інструктажу.

Працівники, допущені до виконання наведених вище робіт, повинні бути проінструктовані щодо небезпечних наслідків пошкодження елементів холодильних установок, неприпустимості використання обладнання і труб в якості опор для робочих майданчиків (підмостків), драбин і засобів підйому матеріалів та заборони куріння у приміщеннях.

## **11.2 Аміачні холодильні установки**

11.2.1 Для автоматизованих холодильних установок обов'язкова установка сигналізаторів витоку й аварійної концентрації парів аміаку в повітрі приміщень. Сигналізатори витоку повинні подавати попереджувальний сигнал у приміщення постійного поста охорони та вмикати припливно-витяжну вентиляцію у разі концентрації аміаку вище  $500 \text{ мг/м}^3$  (0,07 %).

11.2.2 За умови досягнення концентрації  $1500 \text{ мг/м}^3$  (0,21 %) сигналізатори аварійної концентрації повинні вимикати електропостачання всієї холодильної установки і одночасно вмикати аварійну і витяжну вентиляцію та світлозвукову сигналізацію у приміщенні постійного поста охорони і над входом в машинне відділення.

11.2.3 Приміщення машинного відділення повинно мати не менше двох виходів, максимально віддалених один від одного, в тому числі як мінімум, один, безпосередньо, назовні (допускається через тамбур).

11.2.4 Допускається улаштування одного виходу з невеликих машинних відділень (площею не більше  $40 \text{ м}^2$ ) за умови розміщення холодильної установки біля стіни, протилежної від входу, таким чином, щоб у процесі експлуатації виключалась необхідність присутності обслуговувального персоналу за холодильною установкою по відношенню до виходу.

11.2.5 Приміщення апаратного відділення, суміжного з машинним, повинно мати, крім дверей в останнє, вихід назовні. За неможливості його влаштування не повинно передбачатися відокремлене приміщення апаратної, у такому разі все обладнання, уключаючи компресори, апарати, посудини, аміачні насоси тощо, повинні розміщуватися у загальному залі машинного відділення.

11.2.6 Аміачні трубопроводи холодильних установок (включаючи з'єднувальні частини, арматуру, фасонні частини та ізоляцію) повинні мати таке розпізнавальне пофарбування: усмоктувальні - синє, рідинні - жовте, нагнітальні - червоне.

11.2.7 Первинне заповнення системи аміаком повинно оформлюватися актом з додатком розрахунку кількості необхідного для зарядки аміаку.

11.2.8 На компресорах і насосах, які працюють в автоматичному режимі, повинні бути на видному місці вивішені таблички: "Обережно! Вмикається автоматично".

## **11.3 Фреонові холодильні установки**

- 11.3.1 У приміщеннях машинних відділень видалення повітря повинно здійснюватися поблизу холодильних агрегатів, при цьому  $2/3$  загального об'єму повітря видаляється з нижньої зони і  $1/3$  - з верхньої зони.
- 11.3.2 У разі розміщення фреонових установок у спільних з іншим обладнанням приміщеннях кратність повітрообміну систем вентиляції повинна вибиратися з огляду на максимально необхідну потребу.
- 11.3.3 У разі розташування фреонових установок не в машинних приміщеннях уміст холодоагенту в повітрі приміщення (у разі повного його витоку із системи) не повинен бути понад 10 % об'єму приміщення.
- 11.3.4 Не дозволяється об'єднувати між собою фреонові трубопроводи агрегатованих холодильних установок заводської поставки (за виключенням трубопроводів, що об'єднують машини з дренажним ресивером, і аварійного викиду холодоагенту).
- 11.3.5 Трубопроводи неагрегатованих фреонових установок повинні мати розпізнавальне пофарбування: усмоктувальні - синє, нагнітальні - червоне, розсільні - сіре, водяні - зелене, інші рідинні - сріблясте.
- 11.3.6 Випробування апаратів (посудин) тиском повинно бути гідравлічним (із заповненням посудини для фреонових холодильних машин маслом) або пневматичним на такий же пробний тиск сухим інертним газом (азотом чи вуглекислою) чи сухим повітрям з точкою роси не більше мінус 40° С. Випробування водою не дозволяється.
- 11.3.7 Допускається випробування на міцність проводити холодоагентом в апаратах, де можливо створити необхідний тиск холодоагенту шляхом, наприклад, прокачування підігрітої води або іншого теплоносія через випробовуваний апарат.
- 11.3.8 Балони з холодоагентом повинні зберігатися на спеціальному складі. У машинному відділенні дозволяється зберігати не більше одного балона з фреоном.
- 11.3.9 Первинне заповнення системи фреоном повинно оформлятися актом (з додатком розрахунку кількості холодоагенту, необхідного для зарядки системи).
- 11.3.10 Для холодильних машин повної заводської готовності акт про первинне заповнення системи фреоном не складається (за відсутності витоку холодоагенту з машини під час її транспортування).

## **12 ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ РОБІТ У ВИРОБНИЧИХ ХІМІЧНИХ ЛАБОРАТОРІЯХ**

### **12.1 Загальні вимоги**

- 12.1.1 Заводські лабораторії рибообробних підприємств повинні бути розташовані окремо від виробничих і допоміжних приміщень, а цехові лабораторії можна розташовувати безпосередньо в цеху, але ізольовано від виробничих приміщень цеху.

12.1.2 Підлога в лабораторіях повинна мати гладку, неслизьку поверхню, бути зручною для очищення; виконуватися з матеріалів, які стійкі до кислот, лугів, розчинників та інших хімічних речовин.

12.1.3 Стіни лабораторних приміщень повинні бути з вогнестійкого матеріалу, панелі до висоти 1,8 м повинні бути покриті масляною фарбою або облицювальною плиткою.

12.1.4 У лабораторних приміщеннях, окрім загальної припливно-витяжної вентиляції, повинні бути встановлені витяжні шафи з верхнім і нижнім відсмоктуванням.

12.1.5 Повітрообмін у лабораторії треба розраховувати так, щоб фактичні концентрації отруйних, вибухонебезпечних газів, випарів і пилу в повітрі робочих приміщень не перевищували допустимих концентрацій.

## **12.2 Вимоги безпеки під час роботи в лабораторіях**

12.2.1 Швидкість повітря в зоні відкритих на 20 - 30 см стулок (дверцят) витяжної шафи під час роботи з неотруйними хімічними речовинами повинна бути 0,5 - 0,7 м/с, а у разі роботи з шкідливими отруйними речовинами - 1,0 - 1,2 м/с.

12.2.2 Відсмоктувач повітря з витяжної шафи, призначеної для робіт з отруйними речовинами, повинен бути ізольованим від відсмоктувачів інших шаф і вентиляції лабораторних приміщень.

12.2.3 Вимикачі електроламп, штепсельні розетки повинні бути розташовані ззовні витяжної шафи.

12.2.4 Стулки витяжних шаф повинні бути зачинені. За необхідності стулки на час роботи можна піднімати, але не більше ніж на 20 - 30 см так, щоб у шафі знаходились лише руки.

12.2.5 Внутрішні стінки витяжних шаф повинні бути викладені кислото- і вологостійким облицювальним матеріалом.

12.2.6 Усі роботи, пов'язані з випаровуванням різко пахучих або отруйних речовин (бензол, нітробензол, хлорофіл, сірковуглець, спирти, ефіри), повинні проводитися у витяжній шафі.

12.2.7 Проводити роботи у разі несправної вентиляції не дозволяється.

12.2.8 Робочі столи і витяжні шафи, призначені для робіт з кислотами і лугами, повинні бути покриті антикорозійним матеріалом, а під час роботи з вогнем, вогне- і вибухонебезпечними речовинами повинні бути повністю покриті негорючим матеріалом.

12.2.9 Ширина лабораторних столів повинна бути не менше 0,8 м.

12.2.10 Прохід між столами від меж робочих місць повинен бути не менше 1 м.

12.2.11 На робочих столах і у витяжних шафах газові та водяні крани необхідно розташовувати поблизу передніх бортів таким чином, щоб унеможливити їх

випадкове відкривання.

12.2.12 У газовій мережі лабораторії обов'язково повинен бути загальний кран для швидкого й одночасного відключення всіх пальників, який необхідно встановлювати в доступному місці, віддаленому від місць роботи з вогненебезпечними речовинами. Місце розташування запірнього крана повинно бути відомо всім працівникам лабораторії.

12.2.13 Усі газові, водяні та парові крани повинні бути ретельно припасовані і не давати пропусків.

12.2.14 Зливні патрубки раковин повинні мати гідравлічні затвори.

12.2.15 У разі виявлення витoku газу треба негайно закрити запірний кран, а приміщення провітрити.

12.2.16 За умови сильного загазування приміщення роботи в ньому повинні бути припинені, а працівники повинні залишити приміщення.

12.2.17 Перед початком робіт у лабораторії повинна приводитись у дію вентиляція, причому до повного провітрювання приміщення не дозволяється запалювати пальники та інші джерела вогню.

12.2.18 Експлуатація нагрівальних, сушильних та інших лабораторних приладів повинна задовольняти такі вимоги:

муфельні та тигельні печі, електроплитки, електричні бані, електросушильні печі тощо потрібно встановлювати на столах, обшитих металевими листами з азбестовою прокладкою; електронагрівальні прилади повинні бути розташовані на відстані не менше 25 см від стін;

не дозволяється користування несправними електронагрівальними приладами (оголений провід, відсутня штепсельна вилка, спостерігається іскріння тощо);

підключення двох і більше електронагрівальних приладів до однієї штепсельної розетки не дозволяється.

12.2.19 Для підтримання чистоти і забезпечення безпеки робочі місця і витяжні шафи не можна заставляти реактивами, посудом, приладами та іншим лабораторним обладнанням, що не використовується під час проведення даної роботи.

12.2.20 Залишки і відходи хімічних речовин перед злиттям у каналізацію належить нейтралізувати. Зливати в раковину хімічні речовини без попередньої їх нейтралізації не дозволяється.

12.2.21 У приміщеннях лабораторії не дозволяється:

мити підлогу легкозаймистими рідинами;

зберігати ганчірки, рушники, одяг, змочені в легкозаймистих і горючих рідинах;

прибирати у разі запалених пальників;

залишати без нагляду діючі апарати та електроприлади, запалені пальники тощо.

12.2.22 Після закінчення робіт у лабораторії робочі місця повинні бути прибрані, вимкнені всі газові, електричні та інші прилади, припинені хімічні реакції, відключені газ, електроенергія як на робочих місцях, так і на загальних вводах.

12.2.23 У лабораторії повинні розміщуватися справні чергові протигази та засоби індивідуального захисту (далі - ЗІЗ).

12.2.24 У кожній лабораторії повинна бути аптечка з набором необхідних медикаментів.

12.2.25 Щоб уникнути отруєнь, не дозволяється зберігати продукти та їсти в робочих кімнатах лабораторій.

### **12.3 Поводження з хімічними реактивами та їх зберігання**

12.3.1 Хімічні реактиви належить зберігати у визначеному, призначеному для кожної речовини місці, в закритих скляних банках або інших посудинах. На кожній посудині повинна бути етикетка з точною назвою речовини та її докладною характеристикою (концентрація, питома вага, чистота тощо).

12.3.2 Зберігання посудин з реактивами без пробок, етикеток або в несправній тарі не дозволяється.

12.3.3 Не дозволяється застосовувати гумові пробки для посудин, які містять речовину, що розчиняє гуму або спричиняє її набухання.

12.3.4 Усі концентровані розчини сірчаної, азотної, соляної, оцтової та інших кислот, а також кристалічний йод, фосфорний ангідрид, азотнокислу мідь та інші легкозаймисті речовини потрібно зберігати у спеціальному скляному посуді з притертими пробками. Під час відкривання цих посудин необхідно дотримуватися обережності.

12.3.5 Зберігати розчини лугів і концентрованих кислот у тонкостінному скляному посуді не дозволяється.

12.3.6 Не дозволяється зберігати в посуді з притертими пробками луги у вигляді міцних розчинів або шматків.

12.3.7 Концентровані кислоти (азотна, сірчана тощо), сильнодіючі реактиви (бром, хлороформ) необхідно зберігати у витяжній шафі під тягою або у спеціально обладнаних вентиляльованих шафах.

12.3.8 Отруйні хімічні речовини дозволяється зберігати тільки в окремих шафах, що замикаються, суворо дотримуючись спеціальних правил та інструкцій щодо їх зберігання.

12.3.9 Плавикова кислота повинна зберігатися в парафінових бутлях, встановлених у ящики. Простір між стінками і пляшками необхідно засипати тирсою.

12.3.10 Переливати кислоти і луги з бутлів у склянки можна тільки за допомогою сифонів або ручних насосів, що не зазнають корозії.

12.3.11 Місця розливу та застосування отруйних і сильнодіючих речовин повинні бути обладнані місцевою витяжною вентиляцією. У них повинні бути умивальник з милом, чистим ганчір'ям і рушником, спеціальний гідрант з наконечниками, сплющеними на кінці гумового шланга довжиною 1 м (для миття рук), і фонтанчик для промивання очей.

12.3.12 Зважувати на аналітичних вагах у відкритих посудинах йод, аміак, концентровані кислоти (азотну, соляну, оцтову), що неприємно пахнуть, отруйні та інші легколеткі речовини не дозволяється. Наповнення посудин цими речовинами необхідно виконувати у витяжній шафі.

12.3.13 Під час складання розчинів міцних кислот, лугів, їдких і отруйних речовин необхідно набирати ці речовини тільки піпеткою за допомогою гумової груші, спеціальною автоматичною піпеткою або шприцом.

12.3.14 Будь-які сухі реактиви потрібно відбирати шпателем, склом, ложкою.

12.3.15 Кристалічні луги необхідно розчиняти повільним додаванням до води шматочків речовини, безперервно перемішуючи. Шматки лугу при цьому необхідно брати тільки щипцями, великі шматки їдких лугів розколювати на дрібні у спеціально відведеному місці, попередньо накривши шматок, що розбивається, цупкою матерією (бельтингом).

12.3.16 Особливої обережності необхідно дотримуватися під час приготування розчинів сірчаної кислоти. Її необхідно доливати у воду тонкою цівкою з безперервним перемішуванням. Доливати воду в сірчану кислоту не дозволяється.

12.3.17 Розлиті кислоти і луги належить негайно нейтралізувати, засипати піском, мокрий пісок прибрати і залишки змити водою.

12.3.18 Облитий концентрованими кислотами або лугами одяг необхідно негайно зняти, а тіло обмити водою.

12.3.19 Використаний хімічний посуд, що вміщував кислоти, луги та інші їдкі або отруйні речовини, потрібно звільнити від залишків, попередньо обробити (нейтралізувати) і ретельно вимити.

12.3.20 Під час перевезення, перенесення та виконання інших робіт з кислотами, лугами, легкозаймистими, горючими й отруйними речовинами повинні виконуватися вимоги, викладені в пункті 14.4 цих Правил.

12.3.21 Відпрацьовані кислоти і луги потрібно збирати роздільно у спеціальний посуд і після нейтралізації зливати у каналізацію.

12.3.22 Легкозаймисті та горючі рідини (гас, бензин, толуол, спирти, скипидар, ацетон тощо) повинні зберігатися у спеціальних посудинах з матеріалів, що не горять і не б'ються. Останні повинні зберігатися в металевих шафах, ящиках або вогнестійких коморах у кількості, що не перевищує добову потребу в них.

12.3.23 Ящик з горючими рідинами повинен бути встановлений на підлозі на протилежному від виходу боці і віддалений від джерел відкритого вогню, опалювальних приладів та інших джерел теплового випромінювання.

12.3.24 Загальний запас вогненебезпечних рідин, що одночасно зберігаються в кожному робочому приміщенні лабораторії, повинен визначатися за узгодженням з пожежною охороною в кожному окремому випадку і вказуватися в окремій інструкції.

12.3.25 Усі роботи з легкозаймистими та горючими рідинами повинні виконуватись у витяжній шафі за умови включеної вентиляції й обов'язково вимкнених газових пальників і електроприладах.

12.3.26 Концентрувати роботи з вогненебезпечними речовинами в одному місці не дозволяється.

12.3.27 Переганяти та нагрівати низькокиплячі вогненебезпечні речовини (ацетон, бензол, ефіри, спирти тощо) необхідно у колбах з круглим дном, виготовлених з тугоплавкого скла, на банях, заповнених відповідним теплоносієм (водою, маслом), залежно від температури кипіння даної речовини.

12.3.28 Для нагрівання водяних або масляних бань необхідно застосовувати закриті електроплитки, при цьому електропроводи повинні бути захищені м'якими гумовими трубками.

12.3.29 Нагрівання посудин з низькокиплячими вогненебезпечними речовинами на відкритому вогні, а також на всіх електронагрівальних приладах або поблизу відкритого вогню не дозволяється.

12.3.30 Необхідно постійно стежити за тим, щоб апаратура, що застосовується для нагріву легкозаймистих і горючих речовин, не давала іскор.

12.3.31 Якщо об'єм легкозаймистої речовини перевищує 0,5 л, необхідно під нагрівальний прилад ставити посудину достатньої місткості, щоб запобігти розлиттю рідини в разі аварії.

12.3.32 Речовини, що легко віддають свій кисень, не можна нагрівати, розтирати, необережно змішувати з горючими речовинами, тому що це може призвести до їх самозаймання або вибуху.

12.3.33 Посудини, в яких зберігались або проводились роботи з горючими або отруйними речовинами, після закінчення роботи повинні бути ретельно промиті.

12.3.34 Пролиті отруйні речовини слід негайно знешкоджувати шляхом їх нейтралізації з наступною ретельною промивкою цих місць водою.

12.3.35 У разі пролиття вогне- і вибухонебезпечної рідини необхідно вимкнути всі газові пальники, нагрівальні прилади та знеструмити приміщення лабораторії.

12.3.36 Горючі або отруйні речовини після проведення аналізів необхідно збирати у спеціальну тару, яка герметично закривається і видаляється в кінці робочого дня з



лабораторії для регенерації або знищення. Виливати без попередньої обробки горючі і отруйні речовини в каналізацію не дозволяється.

#### **12.4 Вимоги безпеки під час роботи зі скляним посудом**

12.4.1 Щоб уникнути травмування працівників під час різання скляних трубок, збирання та розбирання приладів і деталей, виготовлених із скла, необхідно дотримуватися безпечних методів праці та обережності.

12.4.2 Не дозволяється користуватися надбитим або тріснутим лабораторним посудом.

12.4.3 Скляні трубки належить ламати тільки після надрізу їх напилком або спеціальним ножом для різки скла. Кінці трубок для запобігання від порізів рук необхідно обгортати рушником.

12.4.4 Гострі краї скляних трубок повинні бути оправлені або згладжені напилком. Під час збирання скляних приладів або окремих їх частин слід застосовувати еластичні з'єднання і прокладки. Особливо ретельний захист приладів і скляних деталей потрібен у місцях кріплення їх на металевих кільцях штативів або в держаках.

12.4.5 Скляний посуд зі звичайного скла не дозволяється нагрівати на відкритому вогні без азбестової сітки. Такий посуд належить обережно ставити на керамічну, металеву та цементну поверхню.

### **13 ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ДО ВАНТАЖОПІДЙОМНОГО І ТРАНСПОРТНОГО УСТАТКУВАННЯ, МАШИН І МЕХАНІЗМІВ**

#### **13.1 Вантажопідйомні машини і механізми**

13.1.1 Під час встановлення, реєстрації, діагностування, прийняття в експлуатацію та роботи вантажопідйомних і транспортних машин, механізмів й устаткування (вантажопідймальних кранів, електричних візків, ручних й електричних тельферів, лебідок тощо) повинні виконуватися вимоги Правил будови і безпечної експлуатації вантажопідймальних кранів, затверджених наказом Міністерства праці та соціальної політики України від 20.08.2002 N 409 (ДНАОП 0.00-1.03-02), СНиП III-4-80\* "Техника безопасности в строительстве", затверджених постановою Державного будівельного комітету СРСР від 09.06.80 N 82 (вид. 1989 р., із змінами та доповненнями).

13.1.2 Щойно встановлювані вантажопідйомні машини, їх знімні вантажозахоплювальні пристосування, на які поширюються вимоги ДНАОП 0.00-1.03-02, до пуску в роботу повинні пройти повне технічне діагностування, а вантажопідйомні машини, що знаходяться в роботі, повинні проходити повне і часткове періодичні технічні діагностування.

13.1.3 Електричне обладнання вантажопідйомних і транспортних машин і устаткування, його монтаж, електропостачання та заземлення повинні відповідати ПУЕ.

13.1.4 Вантажопідйомні машини, що знаходяться в роботі, повинні мати написи, що вказують реєстраційний номер, вантажопідйомність, дату наступного випробування.

13.1.5 Вантажопідйомні та транспортні машини (крани, вантажні електричні візки, талі, лебідки тощо) повинні застосовуватися під час підйому та переміщення лише тих вантажів, вага яких не перевищує вантажопідйомність машини.

13.1.6 Вантажопідйомні машини з електричним приводом повинні бути обладнані кінцевими вимикачами для автоматичної зупинки механізму підйому вантажозахоплювального пристосування та стріли перед підходом їх до упору; механізму пересування вантажопідйомної машини, її візка, якщо швидкість їх переміщення перед підходом до упорів може перевищити допустиму; механізму пересування порталного крана, що має кабельний барабан, під час змотування кабеля тощо.

13.1.7 Електрична схема управління електродвигуном вантажопідйомної машини повинна унеможливлувати самозапуск електродвигунів після відновлення подачі напруги живлення машини.

13.1.8 Вантажопідйомні машини, керовані з кабіни або з пульта дистанційного управління, повинні мати звуковий сигнальний прилад, звук від якого добре чути в місцях підйому й опускання вантажу.

13.1.9 Апарати управління вантажопідйомною машиною повинні виконуватися і встановлюватися таким чином, щоб управління було зручним і не заважало стеженню за вантажозахоплювальним пристосуванням і вантажем, а напрямок руху рукояток важелів і маховиків був раціональним.

13.1.10 Пускові апарати ручного управління вантажопідйомних машин, керованих з підлоги, повинні мати пристрої для самоповернення в нульове положення. Апарати управління цих машин повинні підвішуватися на сталевому тросику такої довжини, що дозволяла б працівнику, який керує механізмом, перебувати на безпечній відстані від піднятого вантажу.

## **13.2 Транспортні машини і устаткування**

13.2.1 Під час переміщення вантажів навантажувачами необхідно застосовувати тільки ті робочі пристрої (захвати, гаки, ковші тощо), що виготовлені згідно з технічною документацією.

13.2.2 Навантажувачі на колесах з вантажошинами повинні використовуватися тільки на ділянках з твердим і рівним покриттям.

13.2.3 Довгомірні вантажі дозволяється транспортувати навантажувачами тільки на відкритих територіях з рівним покриттям, при цьому вантаж має бути надійно ув'язаний в пакет, а спосіб захоплення повинен унеможливлувати падіння його на бік.

13.2.4 У разі транспортування дрібних або нестійких вантажів навантажувачі з виловними захватами повинні бути обладнані запобіжною рамкою або кареткою для обпирання вантажу за умови його переміщення.

13.2.5 Під час перерв у роботі та після її закінчення вантаж повинен бути опущений.

13.2.6 Перед в'їздом навантажувача у вузьке місце між штабелями, устаткуванням, елементами конструкцій будівель та споруд водій зобов'язаний зупинити навантажувач і переконатись у відсутності людей в зоні його роботи.

13.2.7 Не дозволяється використовувати навантажувачі для перевезення та підймання людей.

13.2.8 Напруга електричних ланцюгів управління на електронавантажувачах повинна бути не більше 42 В.

13.2.9 Барабани конвеєра в місцях розміщення натяжної та приводної станцій повинні мати огороження стрічки конвеєра і торців барабанів.

13.2.10 Проходи і проїзди, над якими розміщені конвеєри, повинні бути захищені навісами, що виступають за габарити конвеєра не менше ніж на 1 м.

13.2.11 У місцях проходу людей через транспортери повинні встановлюватися перехідні містки з перилами висотою 1 м і обшивкою внизу на висоту 0,15 м.

13.2.12 Місце роботи конвеєра вздовж усієї його довжини повинно мати рівномірне освітлення.

13.2.13 У разі довжини конвеєра до 10 м повинна встановлюватися одна кнопкова станція "Пуск" - "Стоп". За умови довжини конвеєра понад 10 м крім кнопкової станції "Пуск" - "Стоп", розміщеної у зручному для обслуговування місці, повинні встановлюватися аварійні кнопки "Стоп" через кожні 10 м. Крім того, біля електропривода повинна встановлюватися кнопкова станція "Пуск" - "Стоп" для випробування механізму та пакетний вимикач для заборони пуску. У кінцевих пунктах конвеєра повинні встановлюватися пристрої, що вимикають і автоматично зупиняють конвеєр у разі підходу вантажу до його кінця.

13.2.14 У разі довжини конвеєра 15 м і більше, якщо весь конвеєр не проглядається з місця його пуску, має передбачатися примусова звукова сигналізація, що попереджає про пуск конвеєра.

13.2.15 Оглядові вікна елеватора (норії) під час роботи повинні бути щільно зачиненими.

13.2.16 Вихідний потік матеріалу елеватора для сипких вантажів, що розвантажуються, необхідно закривати кожухом, що не допускає розпилення.

13.2.17 Для обслуговування високо розташованої головки елеватора (норії) повинен передбачатися майданчик з поручнями згідно з вимогами пункту 9.6 цих Правил.

13.2.18 Башмак і головка елеватора за умови розташування їх на різних поверхах повинні бути зв'язані між собою та місцем розташування пускового пристрою

надійно діючою сигналізацією для попередження про виконання ремонтних або змащувальних робіт.

13.2.19 У місцях завантаження і вивантаження елеватора повинні встановлюватися кнопки "Стоп".

13.2.20 Пуск елеватора повинен здійснюватися тільки з одного місця з обов'язковою подачею попереджувального сигналу.

13.2.21 Елеватори повинні бути обладнані пристосуванням, що запобігає падінню ланцюга або стрічки у разі їх обриву.

13.2.22 Для рольгангів ширина переміщуваних вантажів не повинна бути більшою, ніж ширина полотна рольганга. Вантаж, що переміщується по рольгангу, має опиратися не менше ніж на 3 ролики.

13.2.23 Під час переміщення вантажів вручну висота рольганга не повинна перевищувати 1100 мм, а вага переміщуваного вантажу не повинна бути більшою 0,5 т. Для супроводу вантажів повинні передбачатися проходи шириною від 900 до 1100 мм.

13.2.24 Вантажі (бочки тощо), що можуть скочуватися з рольганга під час руху, необхідно встановлювати на спеціальні настили (піддони, полозки тощо), якщо ролики не мають спеціального двоконусного профілю.

13.2.25 На приводних рольгангах з кутом підйому до  $4^\circ$  для запобігання зсуву вантажів потрібно суцільно завантажувати його робоче полотно.

13.2.26 У лініях рольгангів, у місцях, де є потреба проходу працівників, повинні влаштовуватися перехідні містки або роз'єднання шириною не менше 600 мм, що закриваються в бік проти руху відкидними секціями на завісах.

13.2.27 Завантажувальні частини шнеків повинні закриватися захисними решітками, розміри вічка не повинні перевищувати 50 x 50 мм. Не дозволяється робота шнеків у разі відкритих жолобів чи ляд.

13.2.28 Під час транспортування пильних або шкідливих матеріалів повинна забезпечуватися герметична щільність з'єднань.

13.2.29 Похилі та гвинтові спуски для штучних вантажів повинні мати висоту бортів не меншу ніж  $2/3$  висоти найчастіше переміщуваного вантажу.

13.2.30 Похилі площини для переміщення вантажів повинні бути міцної та жорсткої конструкції, а нахил скату має забезпечувати плавний рух переміщуваного вантажу.

У разі швидкості руху вантажу по спуску більшій ніж 1 м/с необхідно встановлювати поглиначі швидкості (амортизатори, зустрічні ухили тощо).

13.2.31 Гідрождолоби повинні мати водонепроникну поверхню.

13.2.32 Для обслуговування гідрождолобів, розташованих на естакадах, вздовж них необхідно передбачати настили шириною не менше 700 мм, огорожені

поручнями з зовнішнього боку.

13.2.33 Під час роботи рибонасосних установок для запобігання перекиданню або самочинному зміщенню установки під дією власної ваги насоса, двигуна або усмоктувального шланга необхідно ретельно перевірити міцність її закріплення на причалі або судні.

13.2.34 Підйом і опускання усмоктувального шланга рибонасосних установок необхідно виконувати лише за допомогою лебідок, кранів або блоків.

13.2.35 Опускання усмоктувального шланга рибонасосних установок у трюм судна необхідно проводити лише після попередження про це людей, що працюють у трюмі.

13.2.36 Залишати без нагляду рибонасосну установку, що працює, не дозволяється.

13.2.37 Ліфти, скіпові і ліфтові підіймачі повинні відповідати вимогам Правил будови і безпечної експлуатації ліфтів, затверджених [наказом Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 03.11.99 N 208](#) (ДНАОП 0.00-1.02-99) (із змінами та доповненнями).

13.2.38 Шахти ліфтів (підйомників) повинні бути огорожені з усіх боків на повну висоту, мати верхнє перекриття і підлогу.

13.2.39 Усі вхідні та завантажувальні прорізи в шахті ліфта повинні закриватися дверима.

13.2.40 На всіх дверях шахти ліфта із зовнішнього боку або поруч з ними повинні бути чіткі таблички або написи, що вказують вид ліфта (вантажний, вантажний з провідником тощо), його граничну вантажопідйомність і максимальні габарити вантажу.

13.2.41 Кабіни ліфтів (крім малих вантажних) повинні бути огорожені на всю висоту і мати суцільне перекриття.

13.2.42 Кабіна малих вантажних ліфтів повинна мати огороження на висоту, при якій неможливий зсув вантажу за межі кабіни в бік напрямних і противаги. Верхнє перекриття в малих вантажних ліфтах може не влаштовуватися.

13.2.43 У разі внутрішнього або змішаного управління в кабіні ліфта має бути встановлена кнопка для виклику обслуговувального персоналу в разі його несправності. Така кнопка може бути встановлена в апараті управління або в безпосередній близькості від нього.

13.2.44 Замість кнопки виклику може бути встановлений пристрій для двостороннього зв'язку. Живлення системи виклику обслуговувального персоналу і двостороннього переговорного зв'язку повинно бути з незалежним джерелом або підключатися перед автоматичним вимикачем головного електричного ланцюга.

13.2.45 Схема управління ліфтом повинна унеможливити його пуск у разі несправного запобіжного обладнання.

13.2.46 Освітлення кабіни повинно влаштовуватися таким чином, щоб його живлення не відключалося у разі спрацювання автоматичного вимикача силової електричної мережі системи управління ліфтом.

13.2.47 Ліфти повинні бути обладнані електричним запобіжним обладнанням і пристроями, що забезпечують зняття напруги з приводного електродвигуна ліфта, приведення в дію механічного гальмування та зупинку кабіни у разі перевантаження приводного електродвигуна, короткого замикання в силовому електричному ланцюгу або ланцюгу управління, під час дії уловлювачів, у разі послаблення або обриву одного або декількох тягових канатів, у разі переходу кабіною крайніх робочих положень, але не більше ніж на 200 мм, у разі переходу крайніх робочих положень натяжними пристроями зрівноважувальних канатів і каната обмежувача швидкості, у разі відкривання дверей приямка шахти тощо.

### **13.3 Автомобільний транспорт**

13.3.1 Під час експлуатації автомобільного транспорту необхідно виконувати вимоги Правил охорони праці на автомобільному транспорті, затверджених наказом Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 13.01.97 N 5 (ДНАОП 0.00-1.28-97).

13.3.2 Перед виїздом водій повинен бути ознайомлений з умовами праці на лінії, типом вантажу, а автомобіль - оснащений необхідним обладнанням і пристосуваннями для роботи (такелажем, підйомниками тощо).

13.3.3 Ніхто не має права примушувати водія, а водій не має права виїжджати на автомобілі, технічний стан якого чи його причепа не відповідає технічним вимогам і правилам охорони праці.

13.3.4 Справність автомобіля перед виїздом на лінію має бути підтверджена водієм підписом у маршрутному листі.

13.3.5 Перед перевезенням небезпечних вантажів водій, експедитор, вантажники повинні бути проінструктовані, повинна бути також перевірена наявність захисних засобів і засобів пожежогасіння на автомобілі.

13.3.6 Автомобілі та колісні трактори, що використовуються узимку, повинні мати утеплені кабіни, справні системи обігріву та надійні пускові пристрої.

13.3.7 На період зимової експлуатації автомашини повинні бути забезпечені обладнанням проти ковзання (ланцюги, швидкознімні льодові шпори тощо).

13.3.8 До керування вантажним автомобілем, що перевозить людей, допускаються водії, які мають відповідну категорію.

13.3.9 Водії, які відпрацювали одну зміну, до роботи з перевезення людей у другу зміну не допускаються.

13.3.10 Причип, призначений для перевезення довгомірних вантажів, повинен обладнуватися поворотним пристроєм (турнікетом). Вантажна висота причепа має бути на одному рівні з підлогою кузова автомобіля.

13.3.11 Не дозволяється перевозити довгомірні вантажі на автомобілях-самоскидах, у тому числі з причепами.

#### **13.4 Залізничний транспорт**

13.4.1 Під час проведення вантажних робіт на залізничному транспорті необхідно виконувати вимоги Правил техніки безпеки і виробничої санітарії при навантажувально-розвантажувальних роботах на залізничному транспорті, затверджених Міністерством шляхів СРСР 15.02.90 (НАОП 5.1.11-1.22-90).

13.4.2 Залізничні вагони і платформи вздовж фронту розвантаження (навантаження) треба переміщувати, як правило, електровозами, тепловозами, мотовозами тощо.

13.4.3 Переміщення вагонів за допомогою машин нерейкового транспорту (автомобіля, бульдозера тощо) не дозволяється.

13.4.4 Стан залізничних колій, стрілок і поворотних кругів повинен перевірятися щоденно і результати перевірки заноситися до шляхового журналу.

13.4.5 Не дозволяється розвантажувати вантажі на рейкові колії та поміж ними, а також захаращувати рейкові колії різними предметами.

13.4.6 Під час снігопаду й ожеледиці полотно рейкових колій повинно очищатись і посипатись залежно від вантажу шлаком, піском, тирсою, сіллю, а з боків полотна повинен бути розчищений прохід шириною не менше 1 м.

13.4.7 Естакади, що використовуються для переміщення вагонеток, з обох боків повинні бути огорожені. Ширина проходу між вагонетками і перилами має бути не менше 1 м.

13.4.8 На дерев'яних естакадах необхідно влаштовувати суцільні настили. На ділянках настилу з ухилом прибиваються поперечні планки через 30 - 40 см.

13.4.9 Вагонетки з перекидними кузовами повинні мати пристрої проти самоперекидання.

13.4.10 Вагонетки повинні мати гальма, справність яких слід перевіряти щоденно.

13.4.11 Відстань між вагонетками з ручним приводом, що рухаються по колії в одному напрямку, повинна бути не менше 20 м, а на ухилах - не менше 30 м.

#### **13.5 Засоби і пристосування малої механізації**

13.5.1 Під час роботи з вантажами в закритих приміщеннях, трюмах суден, під навісами та в інших місцях повинні застосовуватися засоби і пристосування малої механізації, що полегшують працю працівників, роблять її більш безпечною.

13.5.2 Підйом працівників на штабелі або риштування, а також спуск з них у разі висоти 1,0 м і вище має виконуватись за допомогою переносних драбин.

13.5.3 Щаблі дерев'яних переносних приставних драбин повинні бути врізані в тятиви, які через кожні 2 м необхідно скріплювати болтами. Не дозволяється застосування драбин, збитих цвяхами без врізання щаблів у тятиву.

13.5.4 Загальна довжина переносних приставних драбин має забезпечити працівнику можливість працювати стоячи на щаблі на відстані не менше 1,0 м від верхнього кінця драбини. Довжина переносної драбини має бути не більше 5 м.

13.5.5 Нижні кінці тятив переносних драбин повинні мати загострені металеві наконечники для встановлення на ґрунті чи дерев'яній підлозі або гумові башмаки у разі встановлення на кам'яній та бетонній підлозі. Драбини, що встановлюються на металеві плити, повинні бути обладнані закріпленими сталевими башмаками з крупною насічкою.

13.5.6 Розсувні драбини повинні мати пристосування, що запобігають їх самочинному розсуванню або зсуванню.

13.5.7 Приставні драбини один раз на півроку повинні проходити випробування навантаженням 120 кг, прикладеним до одного щабля драбини, яка встановлена під кутом 75 градусів до горизонтальної поверхні.

13.5.8 Якщо переносні драбини потрібно встановити на шляху руху транспорту або людей, то місця їх встановлення повинні бути огорожені.

13.5.9 Для переходу працівників з вантажем з вагона у склад, з судна та на судно повинні застосовуватися містки, сходні та трапи жорсткої, міцної конструкції. Містки, сходні та трапи не повинні пружинити під час ходіння по них з вантажем.

13.5.10 Містки, сходні та трапи необхідно виготовляти з дощок товщиною не менше 50 мм.

13.5.11 З нижнього боку містки повинні скріплюватись сталевими або дерев'яними планками з інтервалом не більшим 50 см. Металеві містки повинні виготовлятися з рифленого заліза товщиною не менше 5 мм.

13.5.12 На сходнях повинні бути набиті поперечні планки з проміжками між ними 0,4 м.

13.5.13 У разі двостороннього руху сходні повинні мати ширину не менше 1,5 м.

13.5.14 Під сходні, що мають значний повздовжній проліт, необхідно підставляти тимчасові опори.

13.5.15 Кінці сходень і містків, що укладаються на підлогу вагона, повинні мати гаки для зчеплення з дверною рейкою, а для вагонів без дверної рейки - шипи або упори.

13.5.16 На борту судна сходні повинні закріплюватися за допомогою спеціальних рамок так, щоб не допустити їх переміщення.

13.5.17 У тому разі, якщо сходня встановлюється на фальшборт, з палуби судна на фальшборт потрібно встановити трап.

13.5.18 Ширина трапів має бути не меншою 700 мм.

13.5.19 Не дозволяється створювати зустрічний рух людей по трапах.



13.5.20 У разі встановлення містків і сходень, що мають поворотні коліна, в місцях поворотів слід улаштувати майданчики розміром не менше ніж 1,5 x 1,5 м.

13.5.21 Сходні, містки та трапи повинні мати з обох боків міцні поручні висотою не меншою 1,0 м.

13.5.22 Під сходнями та трапами, між бортом судна і берегом або причалом повинні бути натягнені брезенти, вантажні або інші міцні сітки, виготовлені з рослинного матеріалу.

13.5.23 Найбільш допустимий ухил містків і сходень, встановлених для проходу з вантажем, не повинен перевищувати 1:3.

13.5.24 У зимовий час трапи, сходні повинні бути очищені від снігу, криги і посипані піском або шлаком.

#### **14 ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ ВАНТАЖНО-РОЗВАНТАЖУВАЛЬНИХ, ТРАНСПОРТНИХ І СКЛАДСЬКИХ РОБІТ**

##### **14.1 Загальні вимоги**

14.1.1 Вантажно-розвантажувальні та транспортні роботи необхідно виконувати, як правило, за допомогою вантажопідійомних і транспортних машин, механізмів і устаткування, а також засобів малої механізації. Механізований спосіб вантажно-розвантажувальних робіт є обов'язковим для вантажів вагою понад 50 кг та під час підймання вантажів на висоту понад 3 м.

14.1.2 Сигнальниками на вантажно-розвантажувальних роботах можуть бути лише працівники зі складу атестованих стропальників.

14.1.3 Керування автонавантажувачами може доручатися особам не молодшим 18 років, які пройшли медичний огляд, перевірку знань з будови і експлуатації автонавантажувачів, з охорони праці та пожежної безпеки під час їх обслуговування та мають посвідчення на право управління автонавантажувачем.

14.1.4 Під час транспортування вантажів необхідно:

дотримуватися діючих норм під час підйому та горизонтального переміщення вантажів;

не дозволяти перенесення вантажів на носилках по сходах, а по горизонтальному шляху - на відстань понад 50 м.

14.1.5 Не дозволяється залучати до виконання вантажно-розвантажувальних робіт підлітків віком до 16 років.

##### **14.2 Вимоги безпеки до вантажно-розвантажувальних майданчиків**

14.2.1 Майданчики для вантажно-розвантажувальних робіт повинні бути сплановані, поверхня повинна бути рівною, без вибоїн і мати нахил до прийомних лотків (кюветів) дренажно-каналізаційної системи не більший 5°, а їх покриття сприяти нормальному проведенню робіт.

14.2.2 У відповідних місцях майданчика повинні бути встановлені написи-показчики: "В'їзд", "Виїзд", "Розворот", "Швидкість не більше..." тощо.

14.2.3 У зимову пору року вантажно-розвантажувальні майданчики та під'їзні шляхи до них слід регулярно очищати від снігу і криги, посипати піском або шлаком.

14.2.4 У разі розташування на майданчику автомобілів інтервал між ними повинен бути не менше 1,5 м, дистанція не менше 1 м, а відстань між автомобілем і штабелем вантажу не повинна бути меншою 1 м.

14.2.5 Освітлення вантажно-розвантажувальних майданчиків у темний час доби повинне забезпечувати нормальні умови для виконання робіт.

14.2.6 На майданчиках для навантаження тарних штучних вантажів (тюків, бочок, рулонів тощо), що зберігаються на складах і пакгаузах, повинні бути влаштовані платформи, естакади, рампи висотою, що дорівнює висоті підлоги кузова автомобіля.

14.2.7 У випадках неоднакової висоти підлоги кузова автомобіля і платформи необхідно використовувати трапи тощо.

14.2.8 Не дозволяється виконувати вантажно-розвантажувальні операції на майданчиках (ззовні складських приміщень) під час грози, зливи, ожеледиці, морозів понад мінус 30° С та вітру, швидкість якого в поривах перевищує 20 м/с.

### **14.3 Вимоги безпеки під час перевантаження, транспортування і складування окремих видів вантажів**

14.3.1 Приміщення для складування вантажів повинні відповідати вимогам санітарних і протипожежних норм.

14.3.2 У складських приміщеннях повинні бути забезпечені нормативні проходи і проїзди.

14.3.3 Протипожежні проїзди між групами штабелів і під'їзди до будівель, споруд повинні бути завширшки не менше ніж 6 м.

14.3.4 Склади, розташовані у підвальних та напівпідвальних приміщеннях, що мають більше ніж один сходовий марш або висоту понад 1,5 м, повинні мати люки і трапи для спускання вантажу безпосередньо у складське приміщення, а також бути обладнаними підіймачами для піднімання вантажів назовні.

14.3.5 Розташовані вище першого поверхуклади, що мають сходові марші висотою понад 2 м, повинні обладнуватися вантажопідйомними механізмами.

14.3.6 Складські приміщення, розташовані на другому та вище поверхах, повинні мати міжповерхові перекриття, розраховані на підвищені навантаження на 1 м<sup>2</sup>.

14.3.7 Дверні прорізи у складах повинні мати ширину не менше 2 м і висоту не менше 2,4 м. На складах готової продукції повинно бути не менше двох дверних прорізів.

14.3.8 Усі складські приміщення повинні мати штучне освітлення та вентиляцію за діючими нормами.

14.3.9 Ширина проходів складів, якими рухається складський транспорт (електрокари, електронавантажувачі, штабелеукладачі тощо), має бути визначена за габаритами транспортних одиниць плюс 0,8 м у разі одностороннього руху; у разі зустрічного руху - не менше подвійної максимальної ширини завантаженого транспорту плюс 1,5 м.

14.3.10 Відстані штабелів вантажів від стін складу мають бути 0,6 - 0,7 м, а проміжки між штабелями за умови відсутності руху між ними транспортних засобів повинні бути 1,5 м, але не менше ніж 1,5 довжини пакета або ящика.

14.3.11 Робочі проходи у складах слід влаштовувати по лінії виходів, воріт. Проходи у складах або коморах повинні бути завжди вільними.

14.3.12 Вантажі в усіх випадках повинні бути укладені в стійкі штабелі так, щоб унеможливилулося їх розвалювання і розкочування.

14.3.13 Спускання вантажів зі штабеля вручну за умови ваги одного місця до 200 кг повинне виконуватися по спеціальних лотках або латах, а у разі ваги одного місця понад 200 кг - тільки за допомогою перевантажувальних машин.

14.3.14 Під час штабелювання вантажів у мішках штабелеукладачами або автонавантажувачами бік штабеля, до якого під'їздять машини, може не мати уступів, але штабель має бути укладений з деяким похилом до його середини.

14.3.15 Після стропування бочок хrapівцями або іншими захоплювальними пристосуваннями під час їх штабелювання вантажники повинні негайно відійти на безпечну відстань.

14.3.16 Вивільняти бочки з хrapівців дозволяється лише після того, як усі бочки ляжуть на місце і вантажний шкентель стріли послабиться. З упорів вантажу потрібно скидати обидва хrapівці.

14.3.17 Переміщення бочок великої ваги вручну по горизонтальній площині вантажники повинні виконувати перекочуванням, штовхаючи їх перед собою.

14.3.18 Під час скочування бочок з листа автонавантажувача у вагон або штабель працівники не повинні перебувати у місцях у напрямку руху бочок.

14.3.19 Перекочування бочкових вантажів вручну ланцюжком по похилій поверхні допускається лише в разі ухилу не більше ніж 2,5 % з інтервалом між окремими місцями вантажів не менше 10 м.

14.3.20 У разі завантаження критих вагонів бочковим вантажем вагою понад 100 кг відстань від верхнього ярусу до частин стелі, що виступають, має бути не меншою 1 м.

14.3.21 Укладання в штабель порожньої бочкотари дозволяється виконувати вручну на висоту до 8 рядів. Укладання за допомогою механізмів (навантажувачів, кранів)

може виконуватися на більшу висоту, але не більше ніж на 5 м.

14.3.22 Штабель бочок укладається уступом з усіх боків на половину діаметра бочки пірамідою без сепарування рядів. Закріплення нижнього ряду бочок має бути виконане брусами.

14.3.23 У разі штабелювання скляних банок у колони висота останніх має бути не більшою 2,5 м для банок місткістю 0,5 л і не більшою 2,0 м для банок місткістю понад 0,5 л.

14.3.24 Укладання скляних банок і балонів у колони повинно супроводжуватися перекладанням рядів банок фанерою.

14.3.25 Висота колони бляшаних банок має бути не більше 3 м, а її ширина - не більшою 1,5 м.

14.3.26 Під час укладання верхніх рядів колон банок необхідно користуватися драбиною-приступкою. Банки наверх слід подавати у ящиках.

14.3.27 Штабелі навалочних вантажів повинні бути укладені з дотриманням кутів природних ухилів або в достатньо міцних підпірних стінах.

14.3.28 Розбирання штабелів незалежно від вантажу необхідно проводити зверху і рівномірно за всією довжиною.

14.3.29 Зберігання харчової солі повинно проводитись у спеціально призначених для цих завдань складах. Злежану сіль слід ламати молотками, ломачами тощо, починаючи з верхніх країв бурта, залишаючи невеликі уступи, до основи. Залишати верхній шар у вигляді козирка не дозволяється. Під час ламання злежаної солі необхідно застосовувати захисні окуляри.

14.3.30 Пиловидні товари (борошно, цукор тощо) необхідно зберігати у бункерах та інших закритих ємностях, вживаючи заходів проти розпилення їх у процесі навантаження та розвантаження.

14.3.31 Бункери та інші ємності повинні бути обладнані пристроями для механічного обрушення зависань матеріалів.

14.3.32 Складувати ящики (піддони) з жерстю у штабелі необхідно до висоти не більше 1,5 м з дотриманням ширини проходів не менше ніж 0,7 м.

14.3.33 Пакувальний папір у рулонах необхідно укладати на висоту не більше 3 рядів з прокладками з дощок між рядами. Крайні рулони треба підклинювати упорами.

14.3.34 За необхідності проходу працівників по навалочному вантажу на останній потрібно покласти дошки.

14.3.35 Під час зберігання аміачної селітри необхідно дотримуватися заходів особливої обережності.

14.3.36 Методи формування штабелів у кожному випадку повинні визначатися відповідною технологічною картою. В окремих випадках дозволяється (під

відповідальність завідувача складу) складування нових видів вантажів без технологічних карт, але з обов'язковим дотриманням усіх заходів безпеки залежно від характеристики вантажів.

#### **14.4 Вимоги безпеки під час робіт з небезпечними вантажами і шкідливими речовинами**

14.4.1 Під час робіт з небезпечними і шкідливими (вибухонебезпечними, легкозаймистими, агресивними, отруйними тощо) та іншими вантажами і речовинами з властивостями, що загрожують здоров'ю та життю працівників або негативно впливають на навколишнє природне середовище, а також у разі улаштування їх складів необхідно виконувати вимоги Правил безпеки при виробництві, зберіганні, транспортуванні та застосуванні хлору, затверджених наказом Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 29.10.93 N 105 (ДНАОП 0.00-1.24-93), НАПБ А.01.001-2004, ГОСТ 12.1.004-91, ГОСТ 12.1.007-76\* "ССБТ. Вредные вещества. Классификация и общие требования безопасности", затвердженого постановою Державного комітету стандартів Ради Міністрів СРСР від 10.03.76 N 579 (із змінами та доповненнями), ГОСТ 12.3.010-82 "ССБТ. Тара производственная. Требования безопасности при эксплуатации", затвердженого та введеного в дію постановою Державного комітету СРСР зі стандартів від 12.05.82 N 1893, ГОСТ 12.3.020-80 "ССБТ. Процессы перемещения грузов на предприятиях. Общие требования безопасности", затвердженого та введеного в дію постановою Державного комітету СРСР зі стандартів від 29.04.80 N 1973 (із змінами та доповненнями), ГОСТ 19433-88 "Грузы опасные. Классификация и маркировка", затвердженого та введеного в дію постановою Державного комітету СРСР зі стандартів від 19.08.88 N 2957.

14.4.2 У місцях зберігання і переробки небезпечних вантажів і речовин повинні бути встановлені плакати "Отруйні", "Вогненебезпечні", "Обережно" тощо, а також вивішені інструкції з охорони праці під час роботи з небезпечними вантажами і шкідливими речовинами.

14.4.3 Місця переробки небезпечних вантажів і речовин повинні бути забезпечені підтоварниками, прокладками, брезентом та іншими допоміжними матеріалами, такелажем, кріпильними виробами, дошками, знешкоджувальними речовинами (чистим гасом, хлорним вапном), обтиральним матеріалом, тирсою, піском, водою.

Ці речовини повинні бути розташовані у доступних місцях і в достатній кількості для негайного змиву і знешкодження небезпечних речовин у разі їх розливання, висипання, попадання на працівника або ліквідації аварійних ситуацій.

14.4.4 У разі зберігання небезпечних вантажів на відкритих майданчиках повинні бути влаштовані спеціальні навіси.

14.4.5 Усі небезпечні вантажі, що розміщуються на відкритих робочих майданчиках, а також на складах, повинні бути під охороною.

14.4.6 Небезпечні речовини повинні мати доброякісну тару, що відповідає вимогам діючих стандартів і забезпечує збереження речовин від ушкоджень, псування,

висипання, розливання, випаровування, а також гарантує безпеку під час їх зберігання та транспортування.

14.4.7 На тарі (сулії, балоні, бочці тощо) має бути чітко написана назва речовини, що в ній зберігається.

14.4.8 Перед початком робіт з небезпечними вантажами відповідальний виконавець робіт повинен провести цільовий інструктаж працівників з дотримання правил охорони праці та пожежної безпеки під час виконання робіт. Роботи повинні виконуватися тільки після оформлення наряду-допуску.

14.4.9 Вивантаження із залізничних цистерн бензину, кислот та інших рідин, які не дозволяється зливати через нижній відвід, повинно бути механізованим.

14.4.10 Під час зливання або заправки автоцистерн паливними рідинами обов'язкове заземлення корпусу цистерн.

14.4.11 Для транспортування легкозаймистих і горючих рідин потрібно використовувати лише металеву тару з металевими герметичними пробками.

14.4.12 Склади з легкозаймистими рідинами і речовинами повинні бути обладнані блискавковідводами.

14.4.13 Вогненебезпечні та легкозаймисті рідини і речовини (бензин, гас, лаки, фарби тощо) повинні зберігатися в окремих складських приміщеннях.

14.4.14 Біля входу до складу, в якому зберігаються горючі рідини, має бути достатня кількість засобів пожежогасіння.

14.4.15 Не дозволяється в місці зберігання вогненебезпечних рідин виконувати роботи, що можуть призвести до іскроутворення і спалаху.

14.4.16 Під час зберігання на складі речовин, що виділяють пил, для запобігання утворенню вибухонебезпечних концентрацій пилу в повітрі необхідно накривати та максимально герметизувати місця утворення пилу, улаштовувати пиловідсмоктувальну вентиляцію.

14.4.17 Негашене вапно має зберігатися в закритих складах, забезпечених належною вентиляцією.

14.4.18 У цих складах не дозволяється встановлювати водяні та парові батареї обігрівання. Висота штабеля вапна, укладеного вручну, не повинна перевищувати 1,5 м, прохід між штабелями має бути не меншим 3 м.

14.4.19 Хлорне вапно має зберігатися в дерев'яних, добре закупорених бочках, що перебувають під навісом або у холодному приміщенні, забезпеченому надійною вентиляцією.

14.4.20 Для переміщення бочок і барабанів з хлорним вапном треба використовувати автомашини, електрокари тощо. Ручне перекочування їх не дозволяється.

14.4.21 Транспортування обпікаючих рідин (кислот, лугів та інших рідких хімікатів), що зберігаються у скляній тарі, повинно виконуватися на спеціально пристосованих ношах, візках, що забезпечують повну безпеку транспортування.

14.4.22 Навантаження і розвантаження обпікаючих рідин, а також встановлення тари з цими рідинами у транспортні пристосування повинні виконуватися двома вантажниками.

14.4.23 Не дозволяється транспортування, навантаження і вивантаження обпікаючих рідин за допомогою механічних підіймачів, за винятком ліфтів і шахтних підіймачів.

14.4.24 Сулії та інші скляні або керамічні посудини, в яких зберігаються або транспортуються рідкі небезпечні речовини, повинні бути упаковані в дерев'яні ящики, захисні ґрати або плетені корзини з прокладкою вільних проміжків м'яким пакувальним матеріалом (соломою, стружкою тощо).

14.4.25 Не дозволяється зберігати кислоти і луги на складах загального призначення та у підвальних приміщеннях.

14.4.26 Кислоти і луги необхідно зберігати в окремих приміщеннях, підлога яких має стік і виконана з негорючих матеріалів.

14.4.27 Не дозволяється зберігати азотну кислоту та її розчини в приміщеннях, де розміщуються займисті речовини.

14.4.28 Баки, цистерни і подібні ємності для зберігання агресивних рідин повинні мати щільні кришки та бути забезпечені місцевою витяжною вентиляцією.

14.4.29 Отруйні речовини слід зберігати в ізольованих сухих приміщеннях, обладнаних постійно діючою припливно-витяжною вентиляцією і примусовою вентиляцією на випадок аварії. Підлога має бути цементною, бетонною або викладеною плиткою, а стіни на висоту 2 м повинні бути пофарбовані масляною фарбою або викладені керамічною плиткою тощо.

14.4.30 Приміщення для зберігання отруйних речовин повинні бути забезпечені засобами для знешкодження, дегазації отрути, засобами особистого захисту працівників (протигазами, кисневими приладами), аптечкою для надання першої допомоги та телефонним зв'язком.

14.4.31 Рідкий хлор і аміак, що застосовуються для дезінфекції води, повинні надходити від заводів-постачальників у сталевих балонах, бочках або залізничних цистернах.

14.4.32 Внутрішнє улаштування складів хлору і аміаку має бути виконане згідно з відповідними чинними санітарними нормами.

14.4.33 Склади зберігання рідкого хлору і аміаку повинні мати ручні хімічні вогнегасники в кількості не менше двох на кожен вихід.

14.4.34 Біля складу з хлором у дворі має бути влаштована ємність глибиною 2 м і діаметром 1,5 м, заповнена розчином вапна.

Ємність повинна мати підвід води, водонепроникні дно і стіни.

14.4.35 На складах зберігання рідкого хлору і аміаку біля входу, а також у підсобних приміщеннях складів слід встановити відра з розчином гіпосульфїту з содою і мати запас обтирального матеріалу і марлевих пов'язок.

14.4.36 Перед входом працівників у приміщення складу з рідким хлором потрібно попередньо через кватирку контрольного ліхтаря з'ясувати наявність у повітрі приміщення вільного хлору та його концентрацію за допомогою газоаналізатора або спеціальних лакмусових папірців.

14.4.37 Якщо виявиться значна концентрація хлору в приміщенні складу, то склад потрібно провентилювати; з приміщення повинні бути видалені балони або бочки, що протікають.

14.4.38 Дегазація приміщень складу і забруднених хлором місць повинна проводитись розчином гіпосульфїту та соди за допомогою гідропульта. Вхід працівників до складу допускається лише в надягнутих протигазах.

14.4.39 Приміщення для зберігання, фасування і розливання хлору й аміаку повинні бути обладнані постійно діючою й аварійною механічною витяжною вентиляцією з природним припливом повітря, а також індикаторами або автоматичними засобами сигналізації наявності в повітрі цих приміщень отруйного газу.

14.4.40 У разі виявлення отруйних випарів, газів, висипання або проливання шкідливих речовин роботи треба негайно припинити. Ділянка, на якій було розсипано або пролито шкідливу речовину, має бути знешкоджена нейтралізуючими речовинами, а в разі необхідності повинні бути виконані протипожежні заходи.

14.4.41 Такелаж, що стикався з отруйними речовинами, має бути ретельно очищений і промитий. Цей такелаж не повинен застосовуватись для інших вантажів.

14.4.42 Трюм, вагон, автомашина, робочий майданчик, склад та інші місця, де проводилась переробка небезпечних вантажів і шкідливих речовин, повинні бути піддані ретельній механічній та санітарній обробці у спеціально відведеному безпечному місці.

14.4.43 Не дозволяється контакт кисню з речовинами і матеріалами, що утворюють горючі суміші з підвищеною вибухо- і пожежонебезпекою.

## **15 ВИМОГИ ЕЛЕКТРОБЕЗПЕКИ**

### **15.1 Загальні вимоги**

15.1.1 Улаштування, утримання, експлуатація і обслуговування електричних установок та електричних мереж берегових рибообробних підприємств повинні



відповідати вимогам Правил улаштування електроустановок (ПУЕ), Правил будови електроустановок. Електрообладнання спеціальних установок, затверджених [наказом Міністерства праці та соціальної політики України від 21.06.2001 N 272](#) (ДНАОП 0.00-1.32-01), ДНАОП 0.00-1.21-98, ПТЕЕС, Правил захисту від статичної електрики, затверджених наказом Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 22.04.97 N 103 (ДНАОП 0.00-1.29-97), ГОСТ 12.1.030-81, Державних санітарних норм і правил при роботі з джерелами електромагнітних полів, затверджених [наказом Міністерства охорони здоров'я України від 18.12.2002 N 476](#), зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 13.03.2003 за N 203/7524 (ДСН 3.3.6.096-2002).

15.1.2 Обслуговування діючих електроустановок, організація і виконання ремонтних, монтажних або налагоджувальних робіт та випробувань мають здійснюватися спеціально підготовленим електротехнічним персоналом, який має відповідну групу допуску з електробезпеки відповідно до вимог ДНАОП 0.00-1.21-98, підтверджену посвідченням.

15.1.3 Кваліфікація осіб оперативного персоналу, що одноосібно обслуговує електроустановки напругою вище 1 кВ, та старших по зміні або бригаді, закріплених за даною електроустановкою, повинна бути не нижче IV групи, а для електроустановок напругою до 1 кВ - не нижче III групи з електробезпеки.

15.1.4 Включення і відключення магістральних або живильних ліній електромережі повинно виконуватися тільки електротехнічним персоналом. Лінії, що живлять окремі електроприймачі чи групи, можуть включатися та відключатися персоналом, який обслуговує ці електроприймачі.

15.1.5 У приміщенні чергового персоналу, що обслуговує електроустановки, повинні бути вивішені правила надання першої допомоги потерпілим від електричного струму та у разі інших нещасних випадків.

## **15.2 Електробезпека**

15.2.1 Виконання та ступінь захисту електродвигунів, пускової та захисної апаратури, електроосвітлювальної апаратури та електромереж повинні відповідати класу зони за ПУЕ та Переліком категорій і класів зон за вибухо-, вибухопожежо- та пожежонебезпечністю об'єктів рибного господарства, затвердженим [наказом Міністерства аграрної політики України від 07.02.2001 N 17](#), зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 14.09.2001 за N 821/6012 (НАПБ В.06.016-2001/400), мати апаратуру захисту від струмів короткого замикання та інших аварійних режимів.

15.2.2 На підприємствах повинен бути забезпечений захист кабельних ліній від механічних пошкоджень, корозії, вібрації та перегріву.

15.2.3 У разі наближення грози необхідно припинити всі роботи на повітряних лініях і у відкритих розподільних пристроях, а в закритих розподільних пристроях - роботи на вводах і комутаційній апаратурі, яка приєднана до повітряних ліній.

15.2.4 Електропроводка й арматура силової та освітлювальної мережі у виробничих приміщеннях мають бути надійно ізольовані і захищені від впливу високої температури, механічних пошкоджень і хімічної дії.

15.2.5 Експлуатацію електрозахисних засобів, що застосовуються під час експлуатації та ремонту електроустановок, необхідно здійснювати згідно з вимогами Правил експлуатації електрозахисних засобів, затверджених наказом Міністерства праці та соціальної політики України від 05.06.2001 N 253 (ДНАОП 1.1.10-1.07-01).

15.2.6 Захист від статичної електрики необхідно проводити згідно з вимогами ДНАОП 0.00-1.29-97.

15.2.7 З'єднання приладів, апаратів та двигунів з проводами повинно бути надійно ізольоване і не спричиняти недопустимих місцевих перегрівань.

15.2.8 Під час виконання роботи поблизу відкритих струмоведачущих частин електричних пристроїв підлога повинна бути обладнана дерев'яними щитами, решітками, покритими гумовими або діелектричними килимками. Знімати огороження струмоведачущих частин, що перебувають під напругою, не дозволяється.

15.2.9 Пускову апаратуру необхідно розміщувати безпосередньо поблизу електродвигунів та робочих місць; у разі застосування кнопочних станцій необхідно захищати їх від випадкових включань; розподільне, електросилове й освітлювальне обладнання, а також окремі пускові прилади слід розміщувати в безпечному і зручному для обслуговування місці.

15.2.10 Для живлення переносних і пересувних електроприймачів слід застосовувати шнури і гнучкі кабелі з мідними жилами, спеціально призначені для цієї мети, з урахуванням можливих механічних впливів.

15.2.11 Згідно з пунктом 1.7.46 ПУЕ все електрообладнання (корпуси електричних машин, апаратів, світильників, розподільних пристроїв, металеві корпуси пересувних та переносних електроприймачів тощо) повинне мати надійне захисне заземлення або занулення.

15.2.12 Вимірювання опору ізоляції заземлення, перевірка ланцюга між заземлювачами та заземлювальними елементами та інші випробування електроустановок повинні проводитися в обсязі та з періодичністю, вказаними в ПТЕЕС і ДНАОП 0.00-1.21-98.

15.2.13 Постійні заземлювальні пристрої повинні відповідати вимогам ПУЕ і мати паспорт, у якому містяться схема заземлення, основні технічні та розрахункові величини, дані результатів оглядів і випробувань.

15.2.14 Розподільні пристрої повинні мати чіткі написи, що вказують призначення окремих ланцюгів і панелей.

15.2.15 Струмоведачущі частини пускорегулювальних і захисних апаратів повинні бути захищені від випадкових дотиків. У спеціальних приміщеннях (електромашинних,

щитових, станціях управління тощо) допускається відкрите, без захисних кожухів, встановлення апаратів.

15.2.16 Двері розподільних пристроїв повинні замикатися на ключ.

15.2.17 На приводах комунікаційних апаратів повинні бути чітко вказані положення "Включено" та "Відключено".

15.2.18 Плавкі вставки запобіжників повинні бути калібровані із зазначенням на клеймі номінального струму вставки. Застосування саморобних некаліброваних плавких вставок не дозволяється.

15.2.19 Запобіжні огляди та ремонти електричних мереж і ліній повинні виконуватися для приміщень з нормальною вологістю не рідше 1 разу на 6 місяців, а для сирих приміщень та високовольтних повітряних ліній (ПЛ) не рідше 1 разу на 3 місяці.

15.2.20 Перевірка електродвигунів і пускової апаратури повинна виконуватись одночасно з перевіркою приводних механізмів, але не рідше 1 разу на 6 місяців.

15.2.21 Приєднання до електричної мережі ручних переносних інструментів необхідно здійснювати згідно з вимогами ДНАОП 0.00-1.21-98 та ГОСТ 12.2.013.0-91 "ССБТ. Машины ручные электрические. Общие требования безопасности и методы испытаний", затвердженого та введеного в дію постановою Державного комітету стандартизації та метрології СРСР від 30.09.91 N 1563.

15.2.22 Ручні електричні машини (інструмент) та допоміжне обладнання до них підлягає періодичній перевірці не менше одного разу на 6 місяців згідно з ГОСТ 12.2.013.0-91.

15.2.23 Блискавкозахист будівель і споруд підприємств повинен виконуватися згідно з вимогами "Инструкции по устройству молниезащиты зданий и сооружений" (далі - РД 34.21.122-87).

### **15.3 Вимоги безпеки під час робіт з акумуляторами**

15.3.1 Ремонт і заряджання акумуляторних батарей потрібно проводити в окремих приміщеннях, оснащених відповідним устаткуванням, приладами, пристроями та інструментом.

15.3.2 Усі роботи з кислотою, лугом і свинцем повинен проводити спеціально навчений персонал.

15.3.3 Для переміщення акумуляторних батарей на території та у приміщеннях підприємства необхідно користуватися спеціальними візками, платформа яких унеможлиблює падіння батарей.

15.3.4 Під час перенесення вручну малогабаритних акумуляторних батарей необхідно використовувати пристрої (захвати) і додержуватись застережних заходів, щоб уникнути обливання електролітом.

15.3.5 Усі посудини з кислотою, лугом, дистильованою водою і нейтралізуючим розчином повинні мати відповідні написи.

15.3.6 Готувати кислотний електроліт необхідно у спеціальних посудинах (керамічних, пластмасових), при цьому слід спочатку налити дистильовану воду, а потім до неї доливати тонким струменем кислоти.

15.3.7 Акумуляторні батареї, що встановлюються для заряджання, повинні з'єднуватись між собою тільки проводами з наконечниками, які щільно прилягають до клем батарей і унеможливають іскріння.

15.3.8 Приєднання акумуляторних батарей до зарядного пристрою і від'єднання їх повинно проводитися тільки за умови виключеного зарядного обладнання.

15.3.9 Контроль за станом заряджання повинен здійснюватись за допомогою спеціальних приладів (термометра, навантажувальної вилки, ареометра тощо). Перевіряти акумуляторну батарею коротким замиканням не дозволяється.

15.3.10 Заряджання акумуляторних батарей повинно проводитися тільки у разі відкритих пробок і включеної вентиляції.

15.3.11 Припливно-витяжна вентиляція зарядної повинна включатися перед початком заряджання батарей і відключатися після повного видалення газів, але не раніше ніж через 1,5 години після закінчення заряджання.

15.3.12 Вентиляція зарядного відділення повинна блокуватися із зарядним пристроєм так, щоб зарядний струм не подавався до акумуляторних батарей у разі, якщо вентиляція не працює.

15.3.13 Для огляду акумуляторних батарей необхідно користуватися переносними світильниками у вибухобезпечному виконанні напругою не більше 42 В.

15.3.14 Спільно зберігати та заряджати кислотні та лужні акумуляторні батареї в одному приміщенні не дозволяється.

15.3.15 В акумуляторній дільниці повинні бути умивальник, мило, вата в упаковці, рушник і закриті посудини з нейтралізуючим кислоти розчином питної соди (5 - 10 % концентрації для шкіри тіла і 2 - 3 % концентрації для очей).

15.3.16 Під час експлуатації лужних акумуляторів нейтралізуючим розчином повинен бути розчин борної кислоти (5 - 10 % концентрації для шкіри тіла і 2 - 3 % концентрації для очей).

15.3.17 У разі попадання кислоти або лугу:

на відкриті частини тіла необхідно негайно промити ці ділянки тіла нейтралізуючим розчином, а потім водою з милом;

в очі необхідно промити їх нейтралізуючим розчином, потім водою і негайно звернутися до лікаря.

15.3.18 Електроліт, що пролився на стелаж чи верстат, необхідно витерти ганчір'ям, змоченим у 10 % нейтралізуючому розчині, а пролитий на підлогу - спочатку посипати тирсою, зібрати її, а потім це місце змочити нейтралізуючим розчином і протерти насухо.

15.3.19 На вхідних дверях в акумуляторну дільницю необхідно прикріплювати знаки безпеки "Курити заборонено", а на дверях зарядного відділення - "Вхід заборонено", "Користуватися відкритим вогнем заборонено".

15.3.20 У приміщеннях акумуляторної дільниці не дозволяється зберігати продукти харчування і приймати їжу.

## **16 ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ДО ВЛАШТУВАННЯ ТА ЕКСПЛУАТАЦІЇ СИСТЕМ АВТОМАТИЗАЦІЇ І СИГНАЛІЗАЦІЇ**

### **16.1 Загальні вимоги**

16.1.1 Монтаж і експлуатація систем контролю та автоматизації виробничих процесів на рибообробних підприємствах повинні виконуватися з урахуванням вимог "Инструкции по проектированию электроустановок, систем автоматизации технологического оборудования" (ВСН 205-84), ДБН В.2.5-56:2010 "Інженерне обладнання будинків і споруд. Системи протипожежного захисту", затверджених [наказом Мінрегіонбуду України від 22 грудня 2010 року N 537](#) (далі - ДБН В.2.5-56:2010), НАПБ А.01.001-2004, СНиП 3.05.07-85 "Системы автоматизации", затверджених постановою Державного комітету СРСР у справах будівництва від 18.10.85 N 175 (із змінами), ПУЕ, ВНТП 03-86 і ВНТП 35-86.

(підпункт 16.1.1 пункту 16.1 у редакції наказу Міністерства надзвичайних ситуацій України від 10.09.2012 р. N 1185)

16.1.2 Перевірку, випробування контрольно-вимірювальних приладів та автоматичних пристроїв потрібно проводити згідно з державним стандартом України "Державні випробування засобів вимірювальної техніки. Основні положення, організація, порядок проведення і розгляду результатів" (ДСТУ 3400-2000).

16.1.3 Система електроживлення КВПіА повинна забезпечувати необхідну надійність живлення, належну якість електроенергії, зручність і безпеку експлуатації.

16.1.4 Конструкція, виконання, спосіб установлення і клас ізоляції приладів, апаратів та інших засобів автоматизації повинні відповідати умовам навколишнього середовища і номінальній напрузі мережі.

16.1.5 Для живлення КВПіА повинні використовуватися цехові розподільні щити, до яких не підключене різкозмінне навантаження (потужні електродвигуни, електродвигуни тощо).

16.1.6 Оперативні та неоперативні щити (пульти) в зовнішніх установках повинні встановлюватися в спеціальних щитових приміщеннях (операторських, диспетчерських, апаратних тощо).

16.1.7 Щитові приміщення не повинні розташовуватися над виробничими приміщеннями категорій А, Б, під і над вентиляційними камерами виробничої вентиляції, під душовими та санвузлами.

16.1.8 Підлога у щитових приміщеннях повинна бути неелектропровідною. Під час ремонту електроапаратури щитів на підлозі перед ними обов'язково повинен бути діелектричний гумовий килимок.

16.1.9 Не дозволяється вводити в щитові приміщення пожежні водопроводи і розташовувати в них шафи для пожежних кранів та рукавів. Як засіб пожежогасіння у цих приміщеннях треба застосовувати вуглекислотні та порошкові вогнегасники.

16.1.10 У щитових приміщеннях необхідно забезпечувати нормальне освітлення всіх деталей щитів і пультів, яке не повинно утворювати відблиск на шкалах приладів. Повинно бути передбачено робоче й аварійне освітлення.

16.1.11 Ширина проходів обслуговування перед щитами і позаду щитів (якщо є такий прохід), встановлених у виробничих приміщеннях, повинна бути не менше 0,8 м. Ця відстань повинна обчислюватися: від відкритих на 90° дверей у разі кута відкривання дверей захищених щитів 90° - 110°; від корпусу щита - у разі кута відкривання дверей 170°.

16.1.12 Захищені щити із внутрішнім проходом довжиною понад 1,2 м повинні мати два виходи.

16.1.13 У разі встановлення відкритих щитів у щитових приміщеннях необхідно дотримуватися таких вимог:

відстань від найбільш виступних відкритих струмопровідних частин апаратів і приладів, розташованих на протилежно встановлених рядах щитів, повинна бути не менше 1,5 м, причому ширина проходу між рядами щитів повинна бути не менше 0,8 м;

відстань від найбільш виступних відкритих струмопровідних частин апаратів і приладів, встановлених на внутрішніх стінках щита, до розташованої позаду стіни приміщення повинна бути не менше 1,0 м у разі ширини проходу не менше 0,8 м; допускається звуження проходу в окремих місцях, наприклад будівельними конструкціями до 0,6 м;

проходи обслуговування між щитами за умови їх довжини понад 7 м повинні мати два виходи;

не дозволяється використовувати проходи для обслуговування (перед щитом, між щитами і позаду щита) як основний чи запасний прохід, а також для транспортування до інших приміщень різного устаткування.

16.1.14 Контрольно-вимірювальні прилади і засоби автоматизації потрібно монтувати після закінчення будівельних робіт і встановлення технологічного обладнання.

16.1.15 Залишати щити автоматики і контрольно-вимірювальних приладів незамкнутими не дозволяється.

16.1.16 У щитових приміщеннях повинно бути повітряне опалення.

## **16.2 Контрольно-вимірювальні прилади**

16.2.1 Вимірювання і регулювання технологічних параметрів (витрати, температури, тиску тощо) повинні здійснюватися контрольно-вимірювальними приладами та регуляторами, які пройшли атестацію та своєчасну перевірку. Вимірювальні прилади повинні відповідати діючим стандартам, мати необхідний клас точності та виконання.

16.2.2 Усі встановлені манометри (мановакуумметри) повинні бути запломбовані та мати клеймо перевірки, що повинна проводитися 1 раз на 12 місяців, а також кожного разу після виконаного ремонту.

16.2.3 Контрольні перевірки приладів повинні проводитися не рідше 1 разу на 6 місяців. Не дозволяється застосування несправних, не атестованих контрольно-вимірювальних приладів, а також приладів зі строком перевірки, що минув.

16.2.4 Вимірювальні прилади повинні встановлюватися так, щоб циферблат розміщувався у вертикальній площині, був захищений від нагрівання і добре освітлювався.

16.2.5 На манометрі повинна бути червона стрілка навпроти поділки, що відповідає допустимому робочому тиску.

16.2.6 Для аміачних систем дозволяється застосовувати тільки такі манометри (мановакуумметри), на яких є напис "аміак".

16.2.7 Не дозволяється виконувати будь-які ремонтні та налагоджувальні роботи в приладах:

які перебувають під напругою;

незаземлених у разі можливого подання напруги;

на трубопроводах і резервуарах, що перебувають під тиском рідин і газів.

16.2.8 Перед початком робіт прилади необхідно відключити від електромережі і повісити на пристроях включення таблички "Не вмикати - працюють люди".

16.2.9 Проводити огляд або ремонт приладів з висувним шасі дозволяється тільки після того, як вони будуть попередньо закріплені на верстаку або стенді.

### **16.3 Системи автоматизації**

16.3.1 Щитові приміщення систем автоматизації допускається розташовувати поруч з розподільними пристроями, трансформаторними підстанціями, машинними та іншими електротехнічними приміщеннями за умови, що силове електроустаткування не впливає негативно на роботу пристроїв систем автоматизації та обслуговуючий персонал.

16.3.2 У схемах живлення регуляторів і приладів, що складаються з кількох взаємозв'язаних елементів (окремі блоки регуляторів, датчики та вторинні прилади), повинні встановлюватися загальні апарати управління і захисту. На відгалуженнях до окремих елементів регуляторів, які за необхідності можуть

відключатися (регулюючі прилади під час дистанційного управління тощо), повинні додатково встановлюватися індивідуальні вимикачі.

16.3.3 Виконавчі механізми автоматичних регуляторів необхідно піддавати випробуванню разом з технологічною арматурою і комунікаціями.

16.3.4 Під час управління електродвигунами виконавчих механізмів і електроприводів (засувок, вентилів тощо) з кількох місць чи за наявності кількох видів управління (автоматичного, дистанційного, місцевого) повинні бути передбачені перемикаючі апарати (ключі вибору режиму), які унеможливають пуск електродвигунів з кількох місць.

16.3.5 Ключі вибору (ключі безпеки) залежно від вимог зручності експлуатації та техніки безпеки повинні встановлюватися як за місцем (безпосередньо поблизу механізму), так і на щиті, з якого ведеться управління.

16.3.6 Не треба поєднувати функції ключа вибору режиму з апаратами управління електродвигунів.

#### **16.4 Сигналізація і зв'язок**

16.4.1 Будівлі, приміщення та споруди рибообробних підприємств повинні обладнуватися автоматичною пожежною і охоронною сигналізацією.

16.4.2 Технічні засоби пожежної сигналізації не встановлюються у приміщеннях та будівлях, обладнаних автоматичними засобами пожежогасіння, у приміщеннях з цілодобовим режимом роботи та у приміщеннях площею менше 100 м<sup>2</sup>, якщо сумарна площа приміщень на підприємстві менша 1000 м<sup>2</sup>.

16.4.3 Утримання у працездатному стані установок пожежної сигналізації (далі - УПС) та автоматичних установок пожежогасіння (далі - АУП) повинно забезпечуватися такими заходами, як проведення технічного обслуговування з метою збереження показників безвідмовної роботи на період терміну служби, матеріально-технічним (ресурсним) забезпеченням з метою безумовного виконання функціонального призначення в усіх режимах експлуатації, підтриманням і своєчасним відновленням працездатності, опрацюванням необхідної експлуатаційної документації для обслуговуючого і чергового персоналу тощо.

16.4.4 Для якісної експлуатації УПС та АУП на об'єкті наказом або розпорядженням адміністрації повинні бути призначені:

особа, яка відповідає за експлуатацію УПС та АУП;

оперативний (черговий) персонал для контролю за працездатним станом УПС та АУП (оперативний персонал - для щоденного контролю, черговий персонал - для цілодобового); функції оперативного (чергового) персоналу можуть суміщатися.

16.4.5 Установлені пожежні сповіщувачі повинні функціонувати цілодобово і постійно триматись у чистоті. До них має бути забезпечений вільний доступ. Відстань від складованих матеріалів і обладнання повинна бути не менше 0,6 м.



16.4.6 Апаратура УПС повинна бути опломбованою і встановлюватися в місцях, недоступних для сторонніх осіб. Клемні коробки приладів повинні бути закриті захисними кришками і опломбовані, а корпуси приладів - заземлені.

16.4.7 Приміщення з установленими в ньому приймально-контрольними приладами та станціями має бути сухим і добре вентильованим, а також обладнаним аварійним освітленням, мати достатній рівень природного та штучного освітлення.

16.4.8 Електроживлення УПС та АУП має здійснюватися згідно з вимогами будівельних норм і ПУЕ. У разі використання як джерела резервного живлення акумуляторної батареї її ємність повинна забезпечувати роботу систем сигналізації протягом однієї доби в режимі чергування і не менше трьох годин у режимі "тривога".

16.4.9 Для своєчасного оповіщення працівників та термінового виклику відповідних служб (пожежного підрозділу, швидкої медичної допомоги, аварійно-рятувальної бригади, санепідемслужби, інспекцій екологічної та з питань охорони праці, інших органів держнагляду) у разі нештатних ситуацій (пожежі, аварії, нещасних випадків тощо) рибообробні підприємства повинні бути оснащені надійними засобами зв'язку (телефон, радіо, гучномовці, оповіщувачі) для передачі необхідного повідомлення в будь-який час доби.

## **17 ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ДО ВЛАШТУВАННЯ ТА ЕКСПЛУАТАЦІЇ СИСТЕМ ТЕПЛОПОСТАЧАННЯ І ТЕПЛОТЕХНІЧНИХ УСТАНОВОК**

### **17.1 Загальні вимоги**

17.1.1 Улаштування та експлуатація систем теплопостачання і теплотехнічних установок повинні відповідати вимогам ДНАОП 0.00-1.07-94, НАПБ А.01.001-2004, СНиП II-35-76 "Котельные установки", затверджених постановою Державного комітету Ради Міністрів СРСР у справах будівництва від 31.12.76 N 229 (із змінами та доповненнями), СНиП 2.04.07-86 "Тепловые сети", затверджених постановою Державного будівельного комітету СРСР від 30.12.86 N 75 (із змінами та доповненнями), СНиП 2.04.14-88, СНиП II-89-80 та інших нормативних документів, що належать до систем теплопостачання, теплотехнічних установок та їх обслуговування.

17.1.2 Будова та експлуатація устаткування, що працює з використанням газу, повинні відповідати вимогам Правил безпеки систем газопостачання України, затверджених [наказом Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 01.10.97 N 254](#), зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 15.05.98 за N 318/2758 (ДНАОП 0.00-1.20-98), та ДБН В.2.5-20-2001 "Інженерне обладнання будинків і споруд. Зовнішні мережі та споруди. Газопостачання", затверджених наказом Державного комітету будівництва, архітектури та житлової політики України від 23.04.2001 N 101.

17.1.3 Не дозволяється проводити ремонтні роботи на трубопроводах і обладнанні, що знаходяться під тиском рідин, пари і газів.

### **17.2 Котельні установки**

17.2.1 Котельні установки рибообробних підприємств повинні відповідати вимогам Правил будови і безпечної експлуатації парових та водогрійних котлів, затверджених наказом Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 26.05.94 N 51 (далі - ДНАОП 0.00-1.08-94) (із змінами та доповненнями), Правил будови і безпечної експлуатації парових котлів з тиском пари не більше 0,07 МПа (0,7 кгс/см<sup>2</sup>), водогрійних котлів і водопідігрівачів з температурою нагріву води не вище 115° С, затверджених [наказом Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 23.07.96 N 125](#), зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 05.11.96 за N 655/1680 (ДНАОП 0.00-1.26-96).

17.2.2 Стаціонарні котли повинні встановлюватися у будівлях і приміщеннях, що відповідають вимогам СНиП II-35-76.

17.2.3 Стіни всередині виробничих приміщень повинні бути гладкими і пофарбовані водостійкою фарбою у світлі тони.

17.2.4 Підлога приміщення котельні на відмітці обслуговування і нижче повинна мати покриття, що легко відмивається.

17.2.5 Будівлі котельні згідно з чинними будівельними, санітарними і технічними нормами повинні бути забезпечені:

надійною системою електропостачання і зв'язку;

природним і штучним (у тому числі аварійним) освітленням;

вентиляцією, водопроводом і каналізацією, а за необхідності також опаленням;

побутовими і службовими приміщеннями для персоналу котельні;

майстернями (майданчиками) для ремонту котельного устаткування.

17.2.6 Вихідні двері з котельного приміщення повинні відкриватися назовні та мати табличку "Стороннім вхід заборонений".

17.2.7 Розташування котлів і допоміжного обладнання в котельних (віддаль між котлами і будівельними конструкціями, ширина проходів), а також улаштування майданчиків і драбин для обслуговування обладнання незалежно від параметрів теплоносія необхідно передбачати згідно з ДНАОП 0.00-1.08-94.

### **17.3 Теплові мережі**

17.3.1 Траси, способи прокладання та конструкція теплових мереж повинні задовольняти вимоги СНиП II-89-80 і СНиП 2.04.07-86.

17.3.2 У разі надземної відкритої прокладки трубопроводів теплових мереж допускається спільна прокладка трубопроводів усіх категорій з технологічними трубопроводами різного призначення, крім випадків, коли таке прокладання суперечить правилам безпеки.

17.3.3 Камери для обслуговування підземних трубопроводів повинні мати не менше двох люків з драбинами або скобами.

17.3.4 Не дозволяється прокладання теплових мереж у непрохідних каналах чи тунелях підприємств разом з киснепроводами, з трубопроводами стисненого повітря тиском понад 1,6 МПа, з трубопроводами легкозаймистих і отруйних рідин, а також з силовими та освітлювальними кабелями.

17.3.5 У разі прокладання теплових мереж над землею застосування горючих теплоізоляційних матеріалів не дозволяється, за винятком трубопроводів, прокладених поза підприємствами та населеними пунктами. У цьому разі повинні влаштуватися вставки довжиною 5 м з негорючих матеріалів не менше ніж на кожні 100 м протяжності трубопроводу.

17.3.6 З'єднання деталей і елементів трубопроводів повинні бути зварними. Застосування фланцевих з'єднань може бути допущено лише для приєднання трубопроводів до арматури і деталей обладнання, що мають фланці.

17.3.7 Трубопроводи пари та гарячої води повинні відповідати вимогам Правил будови і безпечної експлуатації трубопроводів пари та гарячої води, затверджених наказом [Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 08.09.98 N 177](#), зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 07.10.98 за N 636/3076, із змінами та доповненнями (ДНАОП 0.00-1.11-98).

17.3.8 Усі елементи трубопроводів з температурою зовнішньої поверхні стінки вище 55° С, що розташовуються у доступних для обслуговуючого персоналу місцях, повинні бути покриті тепловою ізоляцією, температура зовнішньої поверхні якої не повинна перевищувати 55° С.

17.3.9 Трубопровід, розрахунковий тиск якого нижчий від тиску джерела, що живить його, повинен мати редуційний пристрій з манометром і запобіжним клапаном, які встановлюються з боку меншого тиску.

17.3.10 Редуційні і редуційно-охолоджувальні пристрої повинні мати автоматичне регулювання тиску і температури пари.

17.3.11 Запобіжні пристрої повинні бути розраховані і відрегульовані таким чином, щоб тиск в елементі, що захищається, не перевищував розрахунковий більше ніж на 10 %.

17.3.12 Перед ремонтом трубопроводів повинно бути проведено відключення ділянки трубопроводу, що ремонтується, пониження в ній тиску до атмосферного і видалення води, пари, повітря.

17.3.13 Трубопроводи, на яких відбулися розриви або порушення герметичності, необхідно негайно відключити від теплової мережі.

17.3.14 Вирви з гарячою водою після розривів трубопроводів повинні своєчасно обгороджуватися.

## **18 ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ДО ВЛАШТУВАННЯ ТА ЕКСПЛУАТАЦІЇ СИСТЕМ ВОДОПОСТАЧАННЯ І КАНАЛІЗАЦІЇ**

### **18.1 Загальні вимоги**

18.1.1 Рибообробне підприємство повинно бути забезпечено водою для виробництва харчової продукції, господарсько-питних і технічних потреб, поливання території та протипожежного водопостачання.

18.1.2 Будівництво та експлуатація систем водопостачання і каналізації рибообробних підприємств повинні виконуватись з урахуванням вимог СНиП 2.04.01-85 "Внутренний водопровод и канализация зданий", затверджених постановою Державного комітету СРСР у справах будівництва від 10.04.85 N 169 (із змінами та доповненнями), СНиП 2.04.02-84 "Водоснабжение. Наружные сети и сооружения", затверджених постановою Державного комітету СРСР у справах будівництва від 27.07.84 N 123 (із змінами та доповненнями), СНиП 2.04.03-85 (із змінами та доповненнями) "Канализация. Наружные сети и сооружения", затверджених постановою Державного комітету СРСР у справах будівництва від 21.05.85 N 71, СНиП 3.05.04-85\* "Наружные сети и сооружения водоснабжения и канализации", затверджених постановою Державного будівельного комітету СРСР від 31.05.85 N 73 (вид. 1990 р., із змінами та доповненнями), ДБН А.2.2-1-2003 "Проектування. Склад і зміст матеріалів оцінки впливів на навколишнє середовище (ОВНС) при проектуванні і будівництві підприємств, будинків і споруд", затверджених [наказом Державного комітету України з будівництва та архітектури від 15.12.2003 N 214](#), [Державних санітарних правил планування та забудови населених пунктів, постанови Кабінету Міністрів України від 25 березня 1999 року N 465 "Про затвердження Правил охорони поверхневих вод від забруднення зворотними водами"](#), "Санитарных правил и норм охраны прибрежных вод морей от загрязнения в местах водопользования населения", затверджених головним державним санітарним лікарем СРСР 06.06.88 (СанПиН 4631-89), Правил приймання стічних вод підприємств у комунальні та відомчі системи каналізації населених пунктів України, затверджених [наказом Державного комітету будівництва, архітектури та житлової політики України від 19.02.2002 N 37](#), зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 26.04.2002 за N 403/6691, НАПБ А.01.001-2004.

18.1.3 Господарсько-питний водопровід, який живиться від міського водопроводу, не повинен мати безпосереднього з'єднання з іншими господарсько-питними водопроводами, що живляться від місцевих джерел водопостачання.

18.1.4 З'єднання мереж господарсько-питного водопроводу з мережами водопроводів, які подають воду непитної якості, не дозволяється.

18.1.5 Для джерел водопостачання, водозабірних та інших водопровідних споруд і водоводів необхідно передбачати зони санітарної охорони і забезпечувати санітарно-епідеміологічну надійність.

18.1.6 Для забезпечення працівників водою для пиття треба передбачати автомати газованої води, фонтанчики, закриті баки з фонтануючими насадками.

## **18.2 Водозабірні споруди**

18.2.1 Під час будівництва та експлуатації водозабірних споруд треба дотримуватися вимог діючих правил безпеки проведення гідротехнічних та водолазних робіт.

18.2.2 На глибоких річках з бистою течією (понад 0,3 - 0,7 м/с) очищення вхідних решіток повинно проводитися водолазами або працівниками, які мають відповідну підготовку і забезпечені необхідним обладнанням і пристосуванням.

18.2.3 Очищення вхідних решіток ручними граблями з човнів або льоду дозволяється тільки за умови слабкої течії (до 0,2 м/с), малої глибини (до 2 м) і тільки в разі незначного забруднення.

18.2.4 Очищення великих решіток, оголовків від засмічення потрібно проводити за допомогою спрощених механічних грабель.

18.2.5 У зимовий час водозабірні споруди або їх частини, що виступають з води або стикаються з поверхнею льоду, повинні регулярно обколюватися від льоду.

18.2.6 Рух по льоду річки чи водойми (під час очищення решіток, оголовка від льоду, обколювання обмерзлих частин споруд) допускається після перевірки товщини льоду та за умови безперервного нагляду за його станом. Працівники повинні користуватися запобіжними поясами і вірьовками.

18.2.7 Для проведення робіт і проходу людей необхідно укласти на льоду дощані настили.

18.2.8 Під час проведення берегоукріплювальних робіт на водозабірних спорудах на видимому місці повинні бути розташовані рятувальні засоби (круги, гаки, вірьовки, пояси тощо). У безпосередній близькості від місця проведення робіт повинні розміщуватись рятувальні човни з черговими рятувальниками, оснащені необхідним рятувальним інвентарем.

18.2.9 Усі роботи, пов'язані зі спуском працівників у водоприймальні колодязі, необхідно проводити тільки в разі зупинених насосів.

18.2.10 Роботи з очищення водоприймального колодязя від осаду і спускання в колодязь слід проводити відповідно до вимог, викладених у пункті 20.3 цих Правил.

### **18.3 Насосні станції**

18.3.1 Категорію надійності електропостачання водопровідних і каналізаційних насосних станцій необхідно встановлювати залежно від технологічних процесів, які вони обслуговують.

18.3.2 Насосні станції всіх призначень повинні передбачатися без постійного обслуговувального персоналу і мати такі види управління:

автоматичне (залежно від технологічних вимог);

автоматичне включення резервних насосів у разі аварійного відключення агрегатів, що працюють;

дистанційне - з пункту управління;

місцеве - персоналом, який наглядає за роботою насосів періодично.

18.3.3 Насосні станції для перекачування побутових і виробничих стічних вод слід розташовувати в окремих будівлях або зблокованих з очисними спорудами. Насоси для перекачування стічних вод необхідно встановлювати "під заливом".

18.3.4 Для недопущення можливого затоплення агрегатів в аварійних ситуаціях у заглиблених приміщеннях машинного залу потрібно:

розміщувати електродвигуни насосів на висоті не менше 0,5 м від підлоги;

улаштувати водозбірний приямок з дренажним насосом нижче рівня підлоги машинного залу або передбачувати відкачування води з приямка основним насосом.

18.3.5 Насосні станції протипожежного водопостачання допускається розташовувати у виробничих будівлях, у цьому разі вони повинні бути відокремлені протипожежними перегородками.

18.3.6 Для безпечної експлуатації обладнання в насосних станціях необхідно мати ширину проходів не менше:

між насосними агрегатами - 1 м;

між насосами або електродвигунами та стіною в заглиблених приміщеннях - 0,7 м, в інших - 1 м;

між компресорами або повітродувками - 1,5 м, між ними і стіною - 1 м;

між нерухомими виступними частинами обладнання - 0,7 м;

перед електричним розподільним щитом - 2 м;

у приймальному відділенні станції з механізованими граблями - 1,2 м (перед фронтом - 1,5 м), з ручною очисткою - 0,7 м.

18.3.7 Особливих заходів перестороги треба дотримуватися під час обслуговування приймального резервуара каналізаційної насосної станції, у який разом зі стічними водами можуть потрапляти горючі, вибухонебезпечні та отруйні речовини.

18.3.8 Зняті з решіток відходи, що не подрібнюються, повинні не рідше одного разу на день видалятися з приміщення.

18.3.9 Виконання робіт з ремонту обладнання, що міститься під водою, допускається тільки після спорожнення резервуара, камери, басейну.

18.3.10 Приміщення насосних станцій повинні триматись у чистоті, мати достатнє освітлення і надійну вентиляцію.

18.3.11 У насосні станції не дозволяється допуск сторонніх осіб.

#### **18.4 Очисні споруди**

18.4.1 У приміщеннях заготівлі та дозування активованого вугілля не дозволяється куріння та будь-яка робота з вогнем. Електропроводка повинна мати вибухобезпечне виконання.

18.4.2 Перед входом у хлораторну черговий персонал повинен провітрити приміщення і перевірити повітря на наявність токсичних і вибухонебезпечних газів.

18.4.3 Вимоги безпеки під час проведення робіт з хлором та аміаком наведено в пункті 14.4 цих Правил.

18.4.4 Для виявлення присутності хлору та аміаку в повітрі приміщень амонізаційної та хлораторної персонал повинен забезпечуватися газоаналізаторами, за їх відсутності - фенолфталеїновими індикаторними паперовими стрічками для амонізаційного приміщення, а йодохромулістими стрічками - для хлораторної.

18.4.5 Працівники, зайняті фторуванням води, повинні забезпечуватися спецодягом, спецвзуттям і запобіжним пристосуванням від отруєння.

18.4.6 Усі входи і лази в підземні резервуари і водонапірні башти повинні бути закриті та опломбовані.

18.4.7 Для ліквідації та знешкодження відходів, що знімаються з решіток очисних споруд, необхідно їх дробити і скидати у стічну воду в канал перед решітками. Відходи після їх пропускання через дробарку можуть направлятися безпосередньо в метантенк.

18.4.8 Не дозволяється виконувати роботу з відкритим вогнем і курити на території та в усіх виробничих приміщеннях з метантенками. Під час ремонтних робіт повинен використовуватися інструмент з матеріалів, що не утворюють іскор (мідь, берилієва бронза тощо).

18.4.9 Під час монтажу та експлуатації бактерицидних установок потрібно виконувати вимоги ПУЕ.

18.4.10 Місця ремонтних робіт повинні бути забезпечені електричними лампами напругою не більше 12 В.

18.4.11 Приводні механізми скребків відстійників, ферми, рейкові колії повинні бути заземлені.

18.4.12 Мережа каналів, поля зрошення, огорожувальні вали, дороги, мости, що обслуговують майданчики на очисних каналізаційних спорудах, повинні триматися в чистоті, підлягати огляду не рідше 1 разу на тиждень і своєчасно ремонтуватися.

18.4.13 Очищення пісколовок уручну має виконуватися ланкою у складі не менше двох осіб. Осад з пісколовки, що не вивозиться на піщані майданчики, повинен знешкоджуватися хлорним вапном.

18.4.14 Фільтросні пластинки повинні очищатися металевими щітками з використанням 15 - 30 % розчину соляної кислоти або за допомогою піскоструминного апарата.

18.4.15 Реагенти, привезені на очисні споруди, слід розвантажувати під наглядом спеціально призначеного і проінструктованого працівника.

18.4.16 Водопровідні та каналізаційні очисні споруди повинні забезпечуватися аптечками з медикаментами і матеріалами, необхідними для надання першої допомоги.

### **18.5 Водопровідні та каналізаційні мережі**

18.5.1 Роботодавець зобов'язаний систематично контролювати санітарний та технічний стан водопровідних і каналізаційних мереж.

18.5.2 Для запобігання попаданню забруднювальних речовин у мережу виробничої каналізації технологічні процеси потрібно проводити відповідно до регламентів та іншої техніко-експлуатаційної документації, затвердженої в установленому порядку.

18.5.3 Каналізація для відведення побутових і промислових стоків по всій довжині повинна бути закрита і виконана з вогнетривких матеріалів.

18.5.4 Для нерозповсюдження вогню під час пожежі мережа промислової каналізації повинна бути обладнана гідравлічними затворами.

18.5.5 Для відведення легких газів і пари каналізацію потрібно обладнати вентиляційними стояками.

18.5.6 Для управління розташованими в оглядових колодязях засувками треба користуватися штангою-вилкою або встановлювати виносні штурвали, дистанційні приводи та інші пристрої, що виключають необхідність спускання обслуговувального персоналу до колодязя.

18.5.7 Вимоги безпеки під час роботи в колодязях, камерах і колекторах наведені в пункті 20.3 цих Правил.

18.5.8 Відігрівання замерзлих ділянок трубопроводів повинно проводитися гарячою водою, паром, гарячим піском з додержанням заходів проти опіків.

## **19 ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ДО ВЛАШТУВАННЯ ТА ЕКСПЛУАТАЦІЇ СИСТЕМ ОПАЛЕННЯ, ВЕНТИЛЯЦІЇ ТА КОНДИЦІОНУВАННЯ**

### **19.1 Загальні вимоги**

19.1.1 Виробничі та допоміжні приміщення берегових рибопереробних підприємств повинні бути обладнані системами опалення, вентиляції та кондиціонування повітря, улаштування й експлуатація яких повинні відповідати вимогам СНиП 2.04.05-91 "Отопление, вентиляция и кондиционирование", затверджених постановою Державного комітету СРСР з будівництва та інвестицій від 28.11.91 (із змінами та доповненнями), СНиП 2.04.14-88, ВНТП 35-86 та НАПБ А.01.001-2004.

19.1.2 Рами, кватирки, фрамуги, світлові ліхтарі, двері, тамбури, тенти й обладнання теплових завіс повинні бути в справному стані.

19.1.3 Для відкривання і регулювання фрамуг, вікон, стулок ліхтарів, отворів шахт слід мати зручні пристосування, що обслуговуються з підлоги, або відкривання їх повинно бути механізованим.



19.1.4 Усі металеві повітроводи, трубопроводи та інше обладнання систем опалення та вентиляції приміщень категорій А і Б, а також систем місцевих відсмоктувачів вибухопожежонебезпечних сумішей (речовин) повинні бути заземлені та захищені від статичної електрики.

## **19.2 Опалення та опалювальні системи**

19.2.1 Температура повітря в основних опалюваних виробничих приміщеннях повинна підтримуватися згідно з чинними санітарними нормами і правилами.

19.2.2 Ворота, вхідні двері і технологічні отвори повинні бути утеплені. Усі двері повинні мати пристосування для примусового закривання (пружини, пневматичні засувки тощо).

19.2.3 Біля вхідних дверей, а також воріт, через які проводиться транспортування матеріалів та виробів, повинні бути опалювані тамбури або шлюзи. Вхідні двері і прохідні хвіртки з тамбурами не повинні заважати руху транспорту.

19.2.4 За неможливості влаштування тамбурів потрібно передбачити повітряно-теплові завіси.

19.2.5 У разі влаштування системи повітряного опалення з рециркуляцією забирання повітря з приміщень повинно виконуватися з незабруднених зон.

19.2.6 Опалювальні прилади слід улаштовувати і розташовувати так, щоб була змога систематично очищати їх від пилу.

19.2.7 Опалювальні прилади треба загороджувати екранами з вогнетривких матеріалів, забезпечуючи доступ до нагрівальних приладів для їх очищення. Екрани слід улаштовувати на відстані не менше 0,1 м (у чистоті) від приладів опалення.

19.2.8 У приміщеннях категорій А, Б і В опалювальні прилади систем водяного і парового опалення потрібно передбачити з гладкою поверхнею, що допускає їх легке очищення, і розташовувати на відстані не менше 0,1 м від поверхні стін. Не дозволяється розташовування опалювальних приладів у нішах.

19.2.9 Як нагрівальні прилади для зарядного приміщення приймаються реєстри з гладких труб. Усі з'єднання треба виконувати зварними без нарізних з'єднань. Регульовальна та запірна арматура повинна виноситися за межі приміщення зарядних.

## **19.3 Вентиляція і кондиціонування**

19.3.1 Згідно з пунктом 2.12 СНиП 2.04.05-91 системи вентиляції та кондиціонування повинні передбачатися такими, щоб під час їх роботи концентрація шкідливих речовин у повітрі робочої зони, на робочих місцях виробничих приміщень і в адміністративно-побутових приміщеннях не перевищувала 30 % граничнодопустимих норм (ГДН).

19.3.2 Викиди (з розсіюванням) в атмосферу системами вентиляції повітря, у якому містяться шкідливі та з неприємним запахом речовини, крізь зосереджені пристрої

(труби, шахти, дефлектори) повинні бути такими, щоб концентрація цих речовин не перевищувала ГДК в атмосферному повітрі населених пунктів. Якщо ця вимога не забезпечується, треба передбачати очищення повітря в системах вентиляції.

19.3.3 Місце для забору припливного повітря повинно вибиратися в зоні найменшого забруднення від навколишніх виробничих та вентиляційних викидів. У разі неможливості за місцевими умовами забезпечити забирання повітря з незабрудненої зони припливне повітря повинно попередньо очищатися з тим, щоб після його надходження сумарна кількість газів і пари в робочій зоні не перевищувала ГДК.

19.3.4 Припливне повітря потрібно подавати у виробничі приміщення з постійним перебуванням людей так, щоб повітря не надходило через зони з більшим забрудненням та не порушувало роботи місцевих відсмоктувачів.

19.3.5 Припливно-витяжна вентиляція виробничих приміщень, сполучених між собою, повинна влаштовуватися таким чином, щоб унеможлиблювалося надходження шкідливих речовин і неприємних запахів з одних приміщень в інші, де виділення шкідливих речовин відсутнє.

19.3.6 Видалення повітря необхідно передбачати безпосередньо від місць виділення шкідливих речовин або зон найбільшого забруднення повітря у приміщеннях.

19.3.7 В одну загальну витяжну вентиляційну установку не дозволяється об'єднання відсмоктувачів легкоконденсаційних випарів та пилу, а також відсмоктувачів речовин, що можуть під час змішування утворити вибухонебезпечну або отруйну суміш (пари аміаку тощо).

19.3.8 Припливно-витяжну і примусову витяжну вентиляцію потрібно передбачати для приямків глибиною 0,5 м і більше, розташованих у приміщеннях, у яких виділяються шкідливі гази або пара, що важчі за повітря.

19.3.9 Джерела виділення вологи (мийні та рибообробні агрегати, ванни для санобробки банок, дерев'яної тари тощо) повинні бути обладнані місцевими відсмоктувачами для видалення пари і пристосуваннями, що охороняють від бризок та струменів.

19.3.10 Системи вентиляції, кондиціонування повітря і повітрянагрівального опалення треба передбачати окремими для кожної групи приміщень, розташованих у межах одного пожежного відсіку.

19.3.11 Аварійну вентиляцію потрібно влаштовувати у виробничих приміщеннях, де можливе раптове надходження великих кількостей шкідливих або горючих газів, пари.

19.3.12 Джерела виділення пилу (просівання сипучих матеріалів, загострення інструменту на наждачних кругах тощо) повинні бути обладнані аспіраційними пристроями або герметизовані.

- 19.3.13 Обладнання витяжних систем загальнообмінної вентиляції, що видаляють повітря з різким або неприємним запахом, не дозволяється встановлювати у вентиляційних камерах разом з обладнанням припливних систем.
- 19.3.14 Електродвигуни і вентилятори, розташовані на міжповерхових перекриттях, покриттях, майданчиках і кронштейнах, повинні встановлюватись на спеціальних віброізолювальних основах або віброізоляторах. У разі встановлення електродвигунів і вентиляторів на фундаментах слід передбачати спеціальні вібропоглинальні прокладки.
- 19.3.15 Вентилятори необхідно з'єднувати з повітропроводами за допомогою м'яких вставок.
- 19.3.16 Вентиляційні установки повинні розташовуватись у вентиляційних камерах і місцях, доступних для обслуговування.
- 19.3.17 У разі влаштування вентиляційних установок на покрівлі, останні повинні мати огорожу висотою не менше 0,6 м, а також можливість виходу обслуговувального персоналу на покрівлю.
- 19.3.18 Обладнання систем припливної вентиляції, кондиціонування і повітряного опалення, що обслуговують приміщення категорій А і Б, не дозволяється розміщувати в приміщеннях разом з обладнанням витяжної вентиляції та припливно-витяжних систем з рециркуляцією повітря.
- 19.3.19 Повітроводи, якими переміщуються вибухопожежонебезпечні гази, пара і пил, не дозволяється розміщувати в підвальних приміщеннях та каналах під підлогою.
- 19.3.20 Кожна вентиляційна система з примусовим спонуканням повинна мати паспорт вентиляційного обладнання, інструкцію з експлуатації, журнал для записів дефектів і неполадок вентиляційного обладнання та щодо проведених ремонтних робіт.
- 19.3.21 Після монтажу або після реконструкції перед пуском вентиляційних установок повинні проводитися їх випробування зі складанням відповідного акта.
- 19.3.22 Не дозволяється робота технологічного обладнання у вибухопожежонебезпечних приміщеннях у разі несправних або відключених пиловідсмоктувальних, пиловловлювальних та інших пристроях систем вентиляції.
- 19.3.23 Періодично, але не рідше одного разу на рік, повинен виконуватися аналіз на вміст шкідливих пари, газів і пилу в цехах з випуску харчової продукції, копильному і механічному цехах.

## **20 ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ВИКОНАННЯ ОКРЕМИХ ВИДІВ РОБІТ**

### **20.1 Загальні вимоги безпеки**

- 20.1.1 Для виконання робіт з підвищеною небезпекою роботодавець наказом по підприємству встановлює відповідальних осіб за їх безпечне проведення.

20.1.2 На підприємстві повинен бути розроблений перелік робіт з підвищеною небезпекою, що проводяться з оформленням наряду-допуску, а також список осіб, які можуть видавати наряди-допуски на виконання цих робіт.

20.1.3 Перед початком робіт працівник, відповідальний за їх проведення, повинен:

особисто оглянути місце робіт, визначити умови, у яких вони виконуватимуться, та забезпечити підготовку до роботи;

перевірити надійність відключення від діючих комунікацій ємностей, резервуарів, трубопроводів, камер та наявність заходів, що унеможливають їх підключення під час перебування в них працівників;

виконати відповідними приладами аналіз повітря всередині ємностей, резервуарів, камер, колодязів, шахт і переконатися, що вміст вибухонебезпечних і токсичних речовин не перевищує дозволених нормами величин;

перевірити технічний стан засобів індивідуального захисту, рятувального спорядження, а також пристроїв і механізмів для підняття та спуску людей;

докладно проінструктувати працівників щодо характеру робіт і заходів безпеки на об'єкті, де вони будуть виконуватися.

20.1.4 Роботи повинні виконуватися:

усередині каналізаційних камер і колодязів, ємностей, резервуарів - бригадою не менше 3 осіб;

у силосах, шахтах - бригадою не менше 4 осіб.

20.1.5 Спуск працівника в ємність, резервуар, камеру, колодязь, шахту повинен виконуватися в запобіжному поясі з рятувальною вірьовкою з обов'язковою присутністю працівника, відповідального за ведення робіт, та спостерігача, який страхує.

20.1.6 Доручати спостерігачу виконання іншої роботи до виходу працівника з ємності, резервуара, шахти, камери, колодязя на поверхню не дозволяється.

20.1.7 Під час перебування працівника всередині ємності, резервуара, камери, колодязя, шахти вільний кінець рятувальної вірьовки повинен тримати один із спостерігачів.

20.1.8 У разі погіршення стану здоров'я працівника, який спустився в колодязь, шахту, резервуар або іншу ємність, його необхідно терміново підняти наверх, використовуючи необхідні для цього пристосування і засоби захисту, та надати потерпілому необхідну допомогу.

20.1.9 Під час роботи в ємностях з недостатнім обміном повітря та за наявності в них шкідливих речовин працівник перед спуском повинен надіти шланговий протигаз.

Гофрований шланг протигаза повинен виходити назовні ємності не менше ніж на 2 м. Забірний патрубок шланга повинен закріплюватися в зоні чистого повітря без

перегинань, скручувань або затискань якимось предметом.

20.1.10 Для освітлення під час роботи всередині ємностей повинні застосовуватися переносні світильники напругою не вище 12 В. У ємностях, де за умовами виробництва є або можуть бути вибухонебезпечні речовини (випари, гази, рідини), а також у каналізаційних камерах, колодязях повинні використовуватися переносні світильники тільки у вибухобезпечному виконанні.

20.1.11 Під час виконання робіт, пов'язаних з подачею зверху деталей, матеріалів та інших предметів, що можуть завдати в разі їх падіння травму, працівники, що перебувають усередині ємностей, колодязів, шахт, повинні забезпечуватися захисними касками, а в окремих випадках тимчасово виводитися з цих ємностей.

20.1.12 Роботи всередині ємностей, резервуарів, у камерах, колодязях, де є або можуть з'явитися легкозаймисті та вибухонебезпечні речовини (випари, гази, рідини), повинні проводитися інструментом, що виключає іскроутворення.

20.1.13 Після закінчення робіт усередині ємності, резервуара, трубопроводу, камери, колодязя, шахти працівник, відповідальний за проведення робіт, повинен особисто перевірити відсутність там людей, а також інвентарю та інструментів, дати письмовий дозвіл на зняття заглушок, установлених на комунікаціях, на закриття люків та включення об'єкта в роботу.

## **20.2 Вимоги безпеки під час проведення робіт у ємностях, резервуарах, трубопроводах**

20.2.1 Ємності, резервуари, камери, у яких проводитимуться роботи, повинні бути виведені з експлуатації, звільнені від продуктів, речовин, відключені від усіх комунікацій шляхом установлення заглушок, очищені, промиті водою і, за потреби, пропарені, охолоджені, провентильовані.

20.2.2 Електроприводи всіх механізмів, робочі органи яких містяться в ємностях, апаратах, повинні бути знеструмлені та відключені від електродвигунів шляхом зняття запобіжників з вивішуванням попереджувальних плакатів.

20.2.3 Роботи всередині технологічних апаратів і ємностей повинні виконуватися переважно вдень. За потреби проведення робіт уночі повинні розроблятися додаткові заходи безпеки та отриманий спеціальний дозвіл.

20.2.4 Спуск працівника у відкриту ємність повинен проводитися по переносній драбині, що має зверху крюки для зачіплювання за край ємності.

20.2.5 Доступ працівників усередину ємностей, що мають верхні та нижні люки, повинен здійснюватися тільки через нижній люк.

20.2.6 Тривалість перебування працівника всередині ємності та тривалість його відпочинку встановлюється інструкцією з виконання робіт усередині ємності залежно від умов виконуваних робіт. Під час роботи із застосуванням протигазу тривалість одноразового перебування працівника в ємності не повинна перевищувати 20 хвилин із наступним 20-хвилинним відпочинком на свіжому повітрі.

20.2.7 Приміщення та резервуари, де виконуються роботи з нанесення захисних покриттів, повинні безперервно вентилюватися. Вентилятор, що використовується для видалення вибухонебезпечних випарів, повинен бути у вибухозахищеному виконанні.

20.2.8 За необхідності виконання робіт усередині ємності в разі температури вище  $+30^{\circ}\text{C}$  (під час ліквідації аварії) повинні вживатися додаткові заходи безпеки - безперервне обдування свіжим повітрям, використання теплоізолювальних костюмів і взуття, перерви в роботі тощо.

20.2.9 У разі температур від  $+40^{\circ}\text{C}$  до  $+50^{\circ}\text{C}$  час перебування одного працівника в ємності не повинен перевищувати 20 хвилин з наступним відпочинком понад 20 хвилин.

20.2.10 Перед ремонтом трубопроводів повинно бути проведено відключення ремонтованої ділянки трубопроводу (спуск у ньому тиску та видалення води, пари, повітря тощо). На вентилях і засувках, що роз'єднують відповідні ділянки трубопроводів, повинні бути вивішені плакати "Не включати - працюють люди".

20.2.11 Під час тривалого ремонту, а також за умови недостатньої щільності арматури ремонтвана ділянка повинна відокремлюватися заглушками.

20.2.12 Проводити очищення ємностей, резервуарів і трубопроводів від мастил їх випалюванням не дозволяється.

### **20.3 Вимоги безпеки під час проведення робіт у каналізаційних камерах і колодязях**

20.3.1 Роботи всередині каналізаційних камер і колодязів повинні вестися згідно зі СНиП 2.04.01-85 та СНиП 2.04.03-85 тільки за нарядами-допусками і повинні бути узгоджені під підпис з начальниками цехів, що технологічно пов'язані з камерою, колодязем, у яких виконуватимуться роботи.

20.3.2 Бригада для роботи в каналізаційних колодязях, камерах і колекторах повинна бути забезпечена всім необхідним інвентарем.

20.3.3 До робіт, пов'язаних зі спусканням у камеру чи колодязь, допускається бригада у складі не менше трьох осіб: одна для роботи в камері, колодязі; друга для роботи на поверхні; третя спеціально для нагляду і надання необхідної допомоги у разі небезпеки, що загрожує працівникові в камері, колодязі.

20.3.4 Перед спусканням працівника в колодязь або камеру необхідно:

перевірити наявність скоб та міцність їх закріплення;

переконатися у відсутності сторонніх предметів;

провести перевірку повітря на наявність газу (метан, двоокис вуглецю тощо) газоаналізатором.

20.3.5 До повного видалення газу спускання працівника в колодязь або камеру не дозволяється. Повне видалення газу повинно бути встановлене повторною перевіркою.

20.3.6 Якщо газ із колодязя або камери не може бути повністю видалений, спускання працівника в них дозволяється тільки в ізолювальному протигазі із шлангом, який виходить на 2 метри в бік від лазу. Нагляд у цьому випадку за працівником у колодязі, камері та за шлангом повинен здійснюватися безпосередньо бригадиром або майстром.

20.3.7 Незалежно від результату перевірки на газ спускання працівника в колодязь або камеру без запобіжного пояса з вірвовкою на 2 м довше за глибини камери чи колодязя не дозволяється.

20.3.8 Під час робіт у колекторах бригада повинна складатися із 5 осіб: одна в колекторі; по одному спостерігачу в колодязях, між якими проводиться робота; по одному працівнику на поверхні цих колодязів для підтримання зв'язку з працівником, який перебуває в колекторі, та для подання йому допомоги у разі небезпеки. Спостерігачі в колодязях повинні бути споряджені ізолювальними протигазами із шлангами, працівник у колекторі - кисневим приладом, акумуляторним ліхтарем напругою 12 В та лампою.

20.3.9 У разі виконання робіт у шланговому протигазі працівник повинен через кожні 20 хвилин виходити на поверхню для 20-хвилинного відпочинку.

20.3.10 Бригада працівників повинна бути забезпечена аптечкою з необхідним набором медикаментів.

#### **20.4 Вимоги безпеки під час проведення вогневих робіт**

20.4.1 Організація технологічних процесів та обладнання робочих місць для виконання зварювальних і різальних робіт, паяння (лудження), наплавлення повинні відповідати вимогам НАПБ А.01.001-2004, ГОСТ 12.3.003-86\* "ССБТ. Работы электросварочные. Требования безопасности", затвердженого та введеного в дію постановою Державного комітету СРСР зі стандартів від 19.12.88 N 4072 (із змінами та доповненнями), та Інструкції з організації безпечного ведення вогневих робіт на вибухопожежонебезпечних та вибухонебезпечних об'єктах, затвердженої [наказом Міністерства праці та соціальної політики України від 05.06.2001 N 255](#), зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 23.06.2001 за N 541/5732 (ДНАОП 0.00-5.12-01).

20.4.2 Вогневі роботи на діючих вибухопожежонебезпечних об'єктах допускаються у виняткових випадках, якщо ці роботи неможливо проводити в спеціально відведених для цієї мети постійних місцях. Роботодавець чи керівник структурного підрозділу, де проводяться вогневі роботи на тимчасових місцях, зобов'язаний оформити наряд-допуск на проведення цих робіт.

20.4.3 Вогневі роботи необхідно виконувати в світлий час доби.

20.4.4 Під час зварювання та різання великих деталей, балок, ферм, станин тощо повинні вживатися заходи для запобігання падінню відрізаних частин на працівників. Різати листовий матеріал необхідно на столах розмірами не менше ніж матеріал, що розрізується.

20.4.5 Проходи між зварювальними трансформаторами, генераторами, а також проходи з кожного боку стола або стелажа мають забезпечувати зручність транспортування виробів, виконання робіт, безпеку праці та бути не менше 1 м.

20.4.6 Дільниці, де систематично проводять зварювання виробів масою понад 20 кг, необхідно обладнувати підіймально-транспортними механізмами відповідної вантажопідйомності.

20.4.7 У разі неможливості забезпечення допустимої концентрації шкідливих речовин у повітрі робочої зони засобами місцевої вентиляції необхідно використовувати респіратори та протигази.

20.4.8 Зварювальні роботи в ємностях належать до категорії робіт з підвищеною небезпекою, на які повинен видаватись наряд-допуск.

20.4.9 Під час роботи в особливо небезпечних приміщеннях, а також колодязях, тунелях, резервуарах, цистернах тощо електрозварювальна установка повинна мати електричне блокування, що забезпечує автоматичне ввімкнення зварювального ланцюга в разі доторкання електрода до виробу, що зварюється, й автоматичне вимкнення зварювального ланцюга на холостому ходу або зниження напруги у зварювальному ланцюзі до 12 В.

20.4.10 Перед зварюванням як внутрішніх, так і зовнішніх швів ємностей (цистерн, баків, бочок), у яких містилися рідке паливо, легкозаймисті рідини та шкідливі речовини тощо, необхідно проводити їх ретельне очищення і промивання гарячим розчином каустичної соди або пропарювання "гострою" парою з подальшим просушуванням до повного видалення слідів вибухопожежонебезпечних рідин і газів.

20.4.11 Не дозволяється проводити зварювання трубопроводів і резервуарів, що перебувають під тиском, незалежно від того, яким газом або рідиною вони заповнені.

20.4.12 У місцях електрозварювальних робіт повинна бути постійна (природна або штучна) вентиляція, у разі роботи в приміщенні - витяжна вентиляція для запобігання отруєнню шкідливими газами, що утворюються під час зварювання металів.

20.4.13 Під час проведення електрозварювальних робіт необхідно:

зберігати легкозаймисті та вогненебезпечні матеріали на відстані не менше 10 м від місця зварювання;

використовувати захисний щиток з фільтром;

заземлювати зварювальні агрегати, зварювальні плити, столи та ізольовані деталі, які зварюють;

вимикати електрозварювальну установку після закінчення роботи або під час тимчасового відлучення.



20.4.14 Приєднання та від'єднання від мережі електрозварювальних установок повинно виконуватися електриком (електрослюсарем).

20.4.15 Перед приєднанням електрозварювальної установки необхідно провести її зовнішній огляд і переконатися у справності установки. Особливу увагу потрібно звернути на стан контактів та заземлювальних провідників, справність ізоляції робочих проводів, наявність і справність захисних засобів. У разі виявлення будь-яких несправностей зварювальну установку включати не дозволяється.

20.4.16 Електрозварювальну установку перед приєднанням до електромережі необхідно в першу чергу заземлити, а під час роз'єднання спочатку від'єднати установку від електромережі, а потім зняти заземлення.

20.4.17 Довжина проводів від електромережі до зварювальної установки не повинна перевищувати 10 м. Ізоляція проводів повинна бути захищена від механічних пошкоджень.

20.4.18 Переміщувати електрозварювальну установку дозволяється тільки після від'єднання її від електромережі.

20.4.19 Лещата електрозварника, що встановлені на заземленому металевому столі, повинні мати індивідуальне заземлення.

20.4.20 Конструкція та технічний стан електродотримача повинні забезпечувати надійне кріплення та безпечну зміну електрода. Рукоятка електродотримача повинна бути виготовлена з діелектричного вогнестійкого матеріалу.

20.4.21 З'єднання зварювальних проводів слід виконувати гарячою пайкою, зварюванням або за допомогою гільз з гвинтовими затискачами. З'єднання закруткою не дозволяється. Місце з'єднання повинно мати надійну ізоляцію, гільзи із затискачами обов'язково замкнуті в колодку з матеріалу, що не б'ється, а головки затискних гвинтів утоплені в тіло колодки.

20.4.22 Приєднання проводів до електродотримача та зварювального виробу повинно здійснюватися механічними затискачами або методом зварювання. У разі зварювального струму понад 600 А підвідний провід повинен приєднуватися до електродотримача, обминаючи його рукоятку.

20.4.23 У кабінах для зварювання та на робочих місцях зварників повинні бути штативи для укладання на них електродотримачів під час нетривалої перерви у роботі.

20.4.24 Під час проведення електрозварювальних робіт необхідно використовувати флюси, електродну проволочку, електродні покриття, захисні гази та зварювальні матеріали, які в процесі зварювання не виділяють шкідливих речовин або виділяють їх у такій кількості, що концентрація шкідливих речовин у повітрі не перевищує граничнодопустимої, передбаченої чинними санітарними нормами, затвердженими в установленому порядку.

20.4.25 У разі проведення електрозварювальних робіт в умовах низьких температур (нижче мінус 20° С) мають бути забезпечені умови, що відповідають вимогам чинних будівельних норм і правил.

20.4.26 Метал у місцях зварювання повинен бути сухим, очищеним від бруду, мастил, окалини, іржі та фарби.

20.4.27 Не дозволяється виконувати електрозварювальні роботи:

поблизу горючих і вибухонебезпечних матеріалів на відстані менше 5 м;

на обладнанні та виробках (котлах, балонах), що перебувають під тиском;

на тарі (бочках, посудинах) з-під горючих речовин, що може загорітися або вибухнути.

20.4.28 Особливої обережності необхідно дотримуватися під час виконання електрозварювальних робіт:

у мокрих і сирих приміщеннях;

у замкнених просторах (бункерах, камерах, колодязях, котлах, трубах тощо), що виконуються зварником під контролем наглядача, який перебуває поза них і тримає кінець каната, причеплений до запобіжного пояса електрозварника;

у місцях з обмеженими проходами в оточенні металевих заземлених конструкцій;

у разі стомлення, знервованого стану електрозварника, перебування його в мокрому одязі та взутті тощо.

20.4.29 Під час електрозварювальних робіт не дозволяється:

проведення ремонту електрозварювальних установок, що перебувають під напругою;

робота електрозварників і підсобних робітників без ЗІЗ;

залишення включених електрозварювальних установок після закінчення роботи або в разі тимчасової відсутності електрозварника на робочому місці;

використання як зворотних проводів труб, рейок та інших випадкових металевих предметів;

установлення зварювальних трансформаторів зверху дроселів;

використовування проводів з пошкодженою ізоляцією.

20.4.30 Під час газополум'яних робіт на свіжому повітрі в дощову, снігову погоду та в разі вітру робоче місце повинно бути захищене від дії атмосферних опадів і вітру.

20.4.31 Дерев'яні стіни і двері, розміщені ближче 5 м від газозварювальних і газорізальних постів, повинні бути обштукатурені або оббиті листовим азбестом чи листовою сталлю в замок по повсті, змоченій у глиняному розчині.

20.4.32 Газополум'яні роботи (зварювання, різання, газова виплавка дефектів металу і нагрівання виробів) повинні проводитись на віддалі не менше 10 м від переносних генераторів, 1,5 м - від газопроводів, 3 м - від газорозбірних постів під час ручних і 1,5 м - під час машинних робіт у разі, коли полум'я та іскри направлені в бік, протилежний джерелам живлення газами. У разі направлення полум'я та іскор у бік джерел живлення газами повинні бути вжиті заходи до захисту від іскор чи дії полум'я шляхом устанавлення металевих ширм.

20.4.33 Двері газогенераторної мають бути оббиті негорючим матеріалом і відкриватися тільки назовні.

20.4.34 Ручні різачки, пальники, редуктори, шланги, що перебувають в експлуатації, повинні бути закріплені за певними робітниками і видаватися працівникам у справному стані. Експлуатація апаратури, що має нещільності, не дозволяється.

20.4.35 Проводити ремонт пальників, різаків, вентилів балонів та іншої апаратури на робочому місці газозварників не дозволяється. Несправна апаратура повинна ремонтуватися у спеціалізованій майстерні.

20.4.36 Не дозволяється користуватись під час обслуговування ацетиленових генераторів сталевими інструментами, що можуть викресати іскру. Усі інструменти (ключі, молотки, зубила, лопати, скребачки, ломики) повинні виготовлятися з латуні, дерева та інших матеріалів, які не утворюють іскри під час удару, за винятком міді та її сплавів, які містять понад 70 % міді.

20.4.37 Не дозволяється чистити, збирати і розбирати переносний ацетиленовий газогенератор безпосередньо у виробничих приміщеннях або на місці зварювання.

20.4.38 Курити біля газогенератора не дозволяється.

20.4.39 Зарядка газогенераторів повинна проводитися в гумових рукавицях, не можна брати карбід кальцію оголеними руками.

20.4.40 До генератора повинен засипатись карбід кальцію тільки того розміру, який передбачено для даного типу генератора. Не дозволяється проштовхування карбиду у воронку за допомогою залізних прутків, які можуть викликати іскру та вибух.

20.4.41 Газогенератор або редуктор, які замерзли, необхідно відігрівати гарячою чистою водою (без ознак наявності жиру) або парою, але ні в якому разі не можна користуватись відкритим вогнем. Температура води в генераторі не повинна перевищувати 50° С.

20.4.42 Щоб запобігти вибуху, необхідно запобігати попаданню на кисневий балон і вентиль жиру або мастила.

20.4.43 Кисневі й ацетиленові балони, які живлять пости, повинні встановлюватися у вертикальному положенні в спеціальних стояках і міцно кріпитися до них хомутами або ланцюгами. На стояках повинні бути навіси, які охороняють балони від попадання в них мастила. Балони повинні розміщуватися на віддалі не ближче 10 м

від джерел з відкритим полум'ям і не ближче 1 м від приладів центрального опалення.

20.4.44 Під час роботи на непостійних робочих місцях кисневі й ацетиленові балони повинні бути закріплені в спеціальних стояках або на візку, а в літній час захищені від нагрівання сонячним промінням.

20.4.45 Приєднання кисневого редуктора до балона має проводитись спеціальним ключем, який міститься у зварника (газорізальника). Підтягування накидної гайки редуктора в разі відкритого вентиля балона не дозволяється.

20.4.46 Для відкривання вентиля ацетиленового балона і для закріплення на ньому редуктора працівник повинен бути забезпечений спеціальним торцевим ключем, який під час роботи повинен бути на шпindelі вентиля балона. Використання з цією метою звичайних гайкових ключів не дозволяється.

20.4.47 Не дозволяється класти ацетиленові та кисневі шланги і балони поблизу струмоведучих проводів, відкритого вогню, гарячих труб та інших джерел тепла.

20.4.48 Довжина шлангів для газового зварювання і різання повинна бути в межах від 10 до 20 м. Під час монтажних і судноремонтних робіт допускається використання шлангів довжиною до 40 м.

20.4.49 Не дозволяється виконувати з'єднання шлангів за допомогою відрізків гладких труб. Довжина відрізка шлангів, які стикуються, повинна бути не менше 3 м; кількість стиків у шлангах не повинна бути більше двох.

## **21 ВИМОГИ ЩОДО ОБМЕЖЕННЯ ШУМУ, ВІБРАЦІЇ ТА ДІЇ ЕЛЕКТРОМАГНІТНИХ ПОЛІВ НА ВИРОБНИЦТВІ**

21.1 Рівні шуму на підприємствах повинні відповідати нормам, обумовленим діючими нормативними документами - ГОСТ 12.1.003-83 та [ДСН 3.3.6.037-99](#).

21.2 Рівні вібрації повинні відповідати ГОСТ 12.1.012-90 та [ДСН 3.3.6.039-99](#).

21.3 У разі технічної нездійсненності зниження рівнів шумів та вібрації на робочих місцях до допустимих, за умови сучасної технології виробництва і техніки шумозахисту необхідно передбачити систему профілактичних заходів з охорони здоров'я працівників шляхом:

зміни режиму праці та відпочинку за погодженням між роботодавцем і профспілкою;

забезпечення працівників засобами індивідуального захисту:

проти шуму - навушниками, шоломами, заглушками, що не подразнюють вухо і забезпечують послаблення шуму до рівнів, що не перевищують допустимі норми;

проти вібрації - взуття на товстій зубчастій гумовій підшві або спеціальна віброгасильна підставка під ноги, коли вібрація на людину передається через підлогу, на якій вона стоїть; м'які рукавиці з подвійною прокладкою на долонях у разі дії вібрації на руки працівника.

21.4 Колективні й індивідуальні засоби захисту працівників від шуму повинні відповідати вимогам ГОСТ 12.1.029-80 "ССБТ. Средства и методы защиты от шума. Классификация", затвердженого постановою Державного комітету СРСР зі стандартів від 31.10.80 N 5237, і СНиП II-12-77 "Защита от шума", затверджених постановою Державного комітету Ради Міністрів СРСР у справах будівництва від 14.06.77 N 72 (із змінами та доповненнями), від вібрації - вимогам ГОСТ 26568-85\* "Вибрация. Методы и средства защиты. Классификация", затвердженого та введеного в дію постановою Державного комітету СРСР зі стандартів від 26.06.85 N 1924.

21.5 Особи, які приймаються на роботу, а також ті, що вже працюють на підприємствах, де рівень шуму перевищує допустимі норми, підлягають попередньому (під час прийому), а потім періодичним медичним оглядам.

21.6 Для усунення можливості проникнення сильного шуму з приміщень з високим рівнем шуму в інші та за межі будівлі необхідно керуватись таким:

цехи з підвищеним рівнем шуму повинні бути сконцентровані в одному-двох місцях, віддалених від тихих приміщень;

механізми й обладнання з високим рівнем шуму та вібрації треба встановлювати у відокремлених приміщеннях або в прибудовах, що прилягають торцем до виробничих будівель; приміщення і добудови повинні мати звукоізоляцію;

потрібно уникати розташування безпосередньо в робочих приміщеннях шахт і машинних відділень ліфтів, вентиляційних шахт та інших джерел шуму;

звукоізоляція приміщень з підвищеним рівнем шуму, улаштування огорожувальних конструкцій повинні забезпечити послаблення шуму, що поширюється з цих приміщень назовні так, щоб цей шум, проникаючи в інші будови та в сусідні приміщення, не збільшував наявний у них рівень шуму більш ніж на 3 децибели;

агрегати, що створюють на робочому місці рівень шуму, що перевищує допустимий, слід розміщувати в одному або в декількох місцях цеху і звукоізолювати їх кожухами або захисними засобами, що забезпечують необхідне зниження рівня шуму;

установлювати додаткову звукоізоляцію в суміжних з джерелами шуму приміщеннях.

21.7 Застосовувані звукоізоляційні і звукопоглинальні матеріали повинні бути вогнестійкими і важкоспалимими.

21.8 Послаблення шуму від внутрішньозаводського транспорту необхідно досягати за рахунок таких рішень:

рейкові колії повинні укладатися на пружну віброізолювальну основу, а стики рейок зварюватися;

проїжджа частина головних транспортних шляхів, що проходять територією підприємства, повинна бути покрита асфальтом або забетонувана; з боків шляху

слід передбачити насадження дерев;

транспорт, що рухається по підлозі приміщень, повинен мати гумові колеса.

21.9 Під час експлуатації вентиляційних установок необхідно керуватися вимогами, передбаченими СНиП 2.04.05-91.

21.10 Послаблення "корпусних" або "ударних" шумів, які поширюються в сусідні приміщення по конструкціях будівлі, досягається тим, що всі агрегати, що створюють вібрацію (двигуни, вентилятори тощо), повинні встановлюватися на окремих фундаментах, віброізолюваних від підлоги та інших конструкцій будови, або на спеціально розрахованих амортизаторах із сталевих пружин чи з пружних матеріалів. Не дозволяється жорстке кріплення названих агрегатів безпосередньо до конструкцій будівлі.

21.11 На підприємстві повинен бути забезпечений контроль рівнів шуму і вібрації на робочих місцях не рідше одного разу на рік.

21.12 Не дозволяється проводити модернізацію і реконструкцію устаткування, що призводить до підвищення рівнів шуму і вібрації.

21.13 Напруженість електромагнітних полів і щільність потоку їх енергії на робочих місцях і в місцях можливого перебування персоналу, пов'язаного особисто з впливом електромагнітних полів, не повинні перевищувати ГДР відповідно до вимог Граничнодопустимих рівнів магнітних полів частот 50 Гц, затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я СРСР, 1985 N 3206 (ДНАОП 0.03-3.13-85), Граничнодопустимих рівнів (ПДУ) впливу електричних полів частот від 0,06 МГц до 30,0 МГц, затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я СРСР, 1986 N 4131 (ДНАОП 0.03-3.16-86), Санітарних норм та правил виконання робіт в умовах впливу електричних полів промислової частоти (50 Гц), затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я СРСР, 1991 N 5802 (ДНАОП 0.03-3.21-91).

## **22 ВИМОГИ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ**

22.1 Забезпечення пожежної безпеки берегових рибообробних підприємств покладається на їх власників (роботодавців) і вповноважених ними осіб.

22.2 Роботодавці або вповноважені ними органи зобов'язані:

розробляти комплексні заходи щодо забезпечення пожежної безпеки, упроваджувати досягнення науки і техніки та позитивний досвід у рішенні цієї проблеми;

відповідно до нормативних актів з пожежної безпеки розробляти і затверджувати положення, інструкції та інші нормативні акти, що діють у межах підприємства, здійснювати постійний контроль за їх додержанням;

забезпечувати додержання протипожежних вимог стандартів, норм, правил, а також виконання вимог приписів і постанов органів державного пожежного нагляду;

організувати навчання працівників правилам пожежної безпеки та пропаганду заходів щодо їх забезпечення;

утримувати в справному стані засоби протипожежного захисту і зв'язку, пожежну техніку, обладнання та інвентар, не допускати їх використання не за призначенням;

створювати, у разі потреби, відповідно до встановленого порядку підрозділи пожежної охорони та необхідну для їх функціонування матеріально-технічну базу;

здійснювати заходи щодо впровадження автоматичних засобів виявлення та гасіння пожеж і використання з цією метою виробничої автоматики;

своєчасно інформувати пожежну охорону щодо несправності пожежної техніки, систем протипожежного захисту, водопостачання на підприємстві, а також закриття доріг і проїздів на своїй території;

проводити службове розслідування випадків пожеж.

22.3 Відповідно до [Закону України "Про пожежну безпеку"](#) на берегових рибообробних підприємствах незалежно від форм власності, з кількістю працівників 50 і більше осіб створюються пожежно-технічні комісії (далі - ПТК), метою створення яких є залучення працівників до активної участі в роботі щодо запобігання пожежам і посилення протипожежного захисту підприємств.

22.4 За погодженням з місцевими органами державного пожежного нагляду (далі - ДПН) і державного нагляду за охороною праці у виняткових випадках функції ПТК може виконувати комісія з охорони праці.

22.5 Пожежно-технічні комісії створюються за рішенням трудового колективу підприємства. На підставі цього рішення наказом керівника підприємства встановлюється персональний склад ПТК та порядок її роботи.

22.6 На підставі [Типового положення про пожежно-технічну комісію](#) розробляється Положення про ПТК підприємства, яке затверджується його керівником та погоджується з керівником місцевого органу ДПН.

22.7 Пожежно-технічна комісія у своїй діяльності керується законодавчими та іншими нормативно-правовими актами з питань пожежної безпеки, а також Положенням про ПТК підприємства. Вона повинна підтримувати постійні зв'язки з органами державного пожежного нагляду, профспілковими організаціями, комісією та службою з питань охорони праці.

22.8 До складу ПТК включаються працівники, діяльність яких пов'язана з організацією та проведенням технологічних процесів, експлуатацією та обслуговуванням електроустановок, систем водопостачання, зв'язку, виробничої автоматики, автоматичного протипожежного захисту тощо, а також керівники штатних або добровільних протипожежних формувань і фахівці з пожежної безпеки підприємства, уповноважені найманими працівниками особи з питань охорони праці, представники профспілок.

22.9 Голова ПТК, його заступник та секретар ПТК обираються на її засіданні. Головою ПТК, як правило, обирається головний інженер або один із заступників керівника підприємства, а секретарем - фахівець з питань пожежної безпеки.

22.10 Пожежно-технічна комісія повинна здійснювати свою діяльність на підставі планів, що розробляються на квартал або півріччя і затверджуються головою ПТК.

22.11 На берегових рибообробних підприємствах повинні виконуватися вимоги [НАПБ А.01.001-2004](#), [ДНАОП 0.00-1.21-98](#), [ДНАОП 0.00-1.32-01](#), ДБН В.1.1-7-2002, ГОСТ 12.1.004-91, ГОСТ 12.1.010-76, ГОСТ 12.4.009-83\* "ССБТ. Пожарная техника для защиты объектов. Основные виды. Размещение и обслуживание", затвердженого та введеного в дію постановою Державного комітету СРСР зі стандартів від 10.10.83 N 4882 (вид. 1989 р., із змінами та доповненнями), РД 34.21.122-87.

22.12 Улаштування території підприємств за пожежною безпекою має відповідати вимогам СНиП II-4-79, СНиП II-89-80, СНиП 2.04.02-84 та СНиП 2.04.03-85.

22.13 Пожежна безпека будівель і споруд підприємств повинна відповідати вимогам ДБН В.2.5-56:2010, СНиП 2.03.13-88, СНиП 2.04.01-85, СНиП 2.09.02-85\*.

(пункт 22.13 у редакції наказу Міністерства надзвичайних ситуацій України від 10.09.2012 р. N 1185)

22.14 Визначену категорію приміщень виробничого і складського призначення, лабораторій за вибухопожежною і пожежною небезпекою відповідно до НАПБ Б.07.005-86 "Определение категорий помещений и зданий по взрывопожарной и пожарной опасности", затвердженого Міністерством внутрішніх справ СРСР 27.02.86, [НАПБ В.06.016-2001/400](#), ОНТП 24-86 "Определение категорий помещений и зданий по взрывопожарной и пожарной опасности", а також зовнішніх виробничих і складських ділянок необхідно позначати на вхідних дверях до приміщення і на межах зон усередині та ззовні приміщень.

22.15 Приміщення і майданчики для зберігання легкозаймистих рідин повинні задовольняти вимоги наказу Державного комітету України по нафті і газу від 18.03.94 N 133 "Проектування складів нафти і нафтопродуктів з тиском насичених парів не вище 93,3 кПа" (із змінами та доповненнями) ВБН В.2.2-58.1-94.

22.16 У вибухопожежонебезпечних та пожежонебезпечних приміщеннях і зонах необхідно вивішувати знаки, що забороняють користування відкритим вогнем, а також знаки, що попереджають про обережність за наявності легкозаймистих та горючих рідин.

22.17 Кожне підприємство повинно бути забезпечене засобами зв'язку, потрібною кількістю води для пожежогасіння та в необхідній кількості первинними засобами пожежогасіння - вогнегасниками, ящиками з піском, бочками з водою, пожежними відрами, лопатами, пожежними інструментами (гачками, ломачами, сокирами тощо).

22.18 Для розташування первинних засобів пожежогасіння на території підприємства повинні бути встановлені спеціальні пожежні щити.



22.19 Протипожежні розриви між будівлями, спорудами, відкритими майданчиками для зберігання матеріалів і виробів не дозволяється використовувати для складування матеріалів, устаткування, тари і стоянок автотранспорту.

22.20 Не дозволяється прибирати приміщення з використанням бензину, гасу та інших легкозаймистих та горючих рідин.

22.21 Вентиляційні камери, повітропроводи, фільтри повинні регулярно очищатися від горючого пилу.

22.22 Для запобігання пожежі коптильні та обварювальні камери, димоходи тощо необхідно піддавати періодичному очищенню.

22.23 Електропроводку та електроустаткування, що загорілися, слід гасити за допомогою вуглекислотного вогнегасника або сухим піском.

22.24 На підприємстві повинен бути встановлений порядок (система) оповіщення працівників про пожежу та опрацьований план евакуації людей з приміщень і будівель з додатком схем, які вивішуються на видимих місцях.

22.25 Використання ліфтів і підіймачів для евакуації людей та будь-яких вантажів під час пожежі не дозволяється. Ліфти повинні бути спущені на 1 поверх і вимкнені.

22.26 Усі працівники під час прийняття на роботу і щорічно за місцем роботи проходять інструктаж з питань пожежної безпеки згідно з [наказом Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи від 29.09.2003 № 368 "Про затвердження Переліку посад, при призначенні на які особи зобов'язані проходити навчання і перевірку знань з питань пожежної безпеки, та порядку їх організації і Типового положення про інструктажі, спеціальне навчання та перевірку знань пожежної безпеки на підприємствах, в установах та організаціях України"](#), зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 11.12.2003 за № 1147/8468.

22.27 Особи, яких приймають на роботу, пов'язану з підвищеною пожежною небезпекою, повинні попередньо пройти спеціальне навчання (пожежно-технічний мінімум).

22.28 Працівники, зайняті на роботах з підвищеною пожежною небезпекою, один раз на рік повинні проходити перевірку знань відповідних нормативних актів з пожежної безпеки, а посадові особи до початку виконання своїх обов'язків і періодично (один раз на три роки) проходити навчання і перевірку знань з питань пожежної безпеки.

22.29 Допуск до роботи осіб, які не пройшли навчання, інструктаж і перевірку знань з питань пожежної безпеки, не дозволяється.

22.30 Програми навчання з питань пожежної безпеки повинні бути погоджені з органами державного пожежного нагляду.

22.31 На підприємствах з метою здійснення заходів щодо запобігання пожежам, організації їх гасіння, здійснення громадського контролю за додержанням

установлених законодавством вимог пожежної безпеки, сприяння і надання допомоги пожежно-рятувальним підрозділам, проведення роз'яснювальної роботи серед працівників можуть створюватися з числа працівників добровільні пожежні дружини (ДПД) та команди (ДПК), робота яких повинна бути організована згідно з Положенням про добровільні пожежні дружини (команди).

### **23 САНІТАРНО-ПОБУТОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАЦІВНИКІВ**

23.1 Умови праці на робочому місці, безпека технологічних процесів, машин, механізмів, устаткування та інших засобів виробництва, стан засобів колективного та індивідуального захисту, що використовуються працівниками, а також санітарно-побутові умови на рибообробних підприємствах повинні відповідати вимогам нормативних актів з охорони праці.

23.2 Роботодавець повинен впроваджувати сучасні засоби охорони праці та забезпечувати санітарно-гігієнічні умови, що запобігають виробничому травматизмові та виникненню професійних захворювань працівників.

23.3 У разі заблокованих в одній будівлі різних за своїм призначенням і санітарним режимом приміщень не дозволяється розміщення душових, умивалень, убиралень тощо над харчовими блоками, службовими приміщеннями, пунктами охорони здоров'я.

23.4 Приміщення для відпочинку, особистої гігієни жінок, пристрої питного водопостачання, убиральні, умивальні, курильні кімнати дозволяється розміщувати безпосередньо в убудованих приміщеннях виробничих цехів і дільниць.

23.5 Норми площі приміщень на одного працівника, одиницю обладнання, розрахункове число працівників, які обслуговуються на одиницю обладнання в санітарно-побутових приміщеннях, повинні відповідати СНиП 2.09.04-87.

23.6 Гардеробні, душові, умивальні та убиральні повинні бути окремими для чоловіків і жінок.

23.7 Біля гардеробних, крім окремих гардеробних одягу для вулиці, повинні бути комори спецодягу, убиральні, приміщення для чергового персоналу з місцем для прибирального інвентарю, місця для чищення взуття, висушування волосся тощо.

23.8 Кількість місць для зберігання одягу в гардеробних визначається:

для вуличного - рівною кількості працівників у двох суміжних змінах;

для домашнього і спецодягу - рівною обліковій чисельності працівників на підприємстві.

23.9 Шафи для зберігання різних видів одягу повинні виготовлятися з негорючих матеріалів і закриватися або бути відкритими (не закриті з лицьового боку) з відділеннями, кожне з яких обладнується поперечником для плічок або гачків, місцями для головних уборів, взуття, туалетних предметів.

У нижній і верхній частинах закритих шаф має бути отвір (жалюзі, сітка) для провітрювання.

23.10 Не рідше одного разу на тиждень шафи повинні очищатися вологим способом і раз на місяць підлягати дезінфекції.

23.11 У гардеробних повинні передбачатися лави шириною 0,30 м, що встановлюються біля шаф на всю довжину їх рядів.

23.12 Відстань між лицьовими поверхнями шаф, лицьовою поверхнею шаф і стіною або перегородкою приймається залежно від кількості відділень шаф з одного боку проходу: до 18 відділень - 1,4 м, від 18 до 36 відділень - 2,0 м.

23.13 Кількість кранів у вмивальних, сіток у душових повинно прийматися за чисельності працівників у зміні, які одночасно закінчують роботу, виходячи з груп виробничих процесів і розрахункової чисельності осіб на одну душову сітку або кран.

23.14 Душові обладнуються відкритими кабінами, що огорожуються з трьох боків, а також індивідуальними змішувачами гарячої і холодної води, вентиля яких повинні розміщуватися на висоті 1,5 м від підлоги. Кабіни відокремлюються одна від другої перегородками з вологостійких матеріалів висотою від підлоги 1,8 м, які не доходять до підлоги на 0,2 м. Розміри відкритих кабін у плані повинні бути не менше 0,9 x 0,9 м.

23.15 Переддушові, призначені для витирання тіла і переодягання, повинні бути обладнані лавами шириною 0,3 м і довжиною 0,8 м на одну душову сітку. Над лавами повинні бути гачки для одягу та рушників і полиці для туалетних речей. Відстань між рядами лав повинна бути не менше 1,0 м.

23.16 Убиральні в багатоповерхових побутових, адміністративних і виробничих будівлях повинні бути на кожному поверсі.

23.17 Площа медичного пункту: 12 м<sup>2</sup> - за облікової чисельності від 50 до 150 працівників і 18 м<sup>2</sup> - від 151 до 300 працюючих.

23.18 Приміщення і місця відпочинку в робочий час слід розташовувати, як правило, при гардеробних домашнього одягу і пунктах охорони здоров'я.

23.19 За чисельності працівників на підприємстві в зміну понад 200 осіб повинно передбачатися функціонування їдальні, до 200 осіб - їдальні-роздавальні.

23.20 За чисельності працівників менше ніж 30 осіб замість їдальні-роздавальні дозволяється влаштування кімнати приймання їжі, кількість місць у якій визначається за розрахунком одне місце на чотирьох працівників у зміні.

23.21 Площа кімнати приймання їжі повинна братися з розрахунку 1 м<sup>2</sup> на кожного відвідувача, але бути не менше ніж 12 м<sup>2</sup>.

23.22 Кімната приймання їжі повинна бути обладнана вмивальником, стаціонарним кип'ятильником, електричною плитою, холодильником.

23.23 За кількості працівників до 10 осіб у зміну замість кімнати приймання їжі може бути в гардеробній додаткове місце площею 6 м<sup>2</sup> для встановлення стола приймання їжі.

23.24 Для працівників у холодильних камерах, інших робочих місцях технологічних процесів з температурою повітря нижче 5° С повинні влаштовуватися приміщення для обігріву.

23.25 Площа приміщення для обігріву визначається за розрахунком 0,1 м<sup>2</sup> на одного працівника в найбільш чисельній зміні, але не менша 12 м<sup>2</sup>.

23.26 У побутових приміщеннях прибирання повинно проводитися не рідше одного разу на день із застосуванням гарячої води та дезінфекційних засобів.

#### **24 ВИМОГИ ДО ПРОФЕСІЙНОГО ДОБОРУ Й ПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ ПРАВИЛ ОХОРОНИ ПРАЦІ**

24.1 Працівники під час прийняття на роботу та в процесі роботи повинні проходити (за рахунок роботодавця) інструктажі, навчання та перевірку знань з питань охорони праці, надання першої допомоги потерпілим від нещасних випадків, а також правил поведінки в разі виникнення аварії згідно з Типовим положенням про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці, затвердженим [наказом Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 26.01.2005 N 15](#), зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 15.02.2005 за N 231/10511 (далі - НПАОП 0.00-4.12-05).

24.2 На рибообробних підприємствах на основі [НПАОП 0.0-4.12-05](#) з урахуванням специфіки виробництва та вимог нормативно-правових актів з охорони праці розробляються і затверджуються відповідні положення про навчання з питань охорони праці, а також формуються плани-графіки проведення навчання та перевірки знань з питань охорони праці, з якими мають бути ознайомлені працівники.

24.3 Посадові особи та інші працівники, зайняті на роботах з підвищеною небезпекою або там, де є потреба у професійному доборі, повинні проходити щорічне спеціальне навчання і перевірку знань відповідних нормативно-правових актів з охорони праці.

24.4 Перелік важких робіт та робіт із шкідливими і небезпечними умовами праці або там, де є потреба у професійному доборі, на кожному конкретному рибообробному підприємстві повинен визначатися відповідно до умов праці на даному підприємстві і щорічно поновлюватися з урахуванням змін специфіки виробництва.

Заступник голови Державного  
департаменту промислової безпеки,  
охорони праці та гірничого нагляду

В. А. Плетньов

ПОГОДЖЕНО:

Заступник директора виконавчої  
дирекції Фонду соціального  
страхування від нещасних випадків  
на виробництві та професійних  
захворювань України

О. О. Постоюк

Голова Центрального комітету  
профспілки працівників рибного  
господарства України

М. М. Петров

Заступник Голови Державного  
комітету України з питань  
технічного регулювання та  
споживчої політики

С. Т. Черепков

Голова Державного комітету  
ядерного регулювання України

О. А. Миколайчук

Начальник Державного  
департаменту пожежної безпеки  
Міністерства України з питань  
надзвичайних ситуацій та у справах  
захисту населення від наслідків  
Чорнобильської катастрофи

Е. М. Улинець

Головний державний санітарний  
лікар України

Перший заступник Міністра  
охорони здоров'я України

С. П. Бережнов

Заступник Міністра праці та  
соціальної політики України

В. Тьоткін

Заступник Міністра аграрної  
політики України

С. І. Мельник